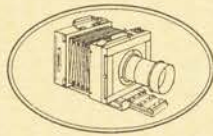

OBJEKTIV

⁴
Nr. 93

December 2001

jet' d'ignus

Dansk Fotohistorisk Selskab

PUNCH

LONDON:
PUBLISHED AT THE OFFICE, 85, FLEET STREET
AND SOLD BY ALL BOOKSELLERS.

Indhold

2

'Atelier & mørkekammer'

Fotograferne Julie Laurberg & Franziska Gad

- et album

6. del

Flemming Berendt

15

Nicéphore Niépce

Et afslørende eksperiment, 20-40 timers eksponeringstid

2. del

Flemming Berendt

20

Musée Nicéphore Niépce i Chalon-sur-Saône

Flemming Berendt

25

150 år siden fotografiens opfinder døde

Ake Hultman

31

Da amerikanerne kom til Wetzlar

- og fandt en guldgrube

William Jordy

36

Foto - Facader

47

'DREJ & SE - FILM'

Danske stumfilmsfotografer:

Frederik Fuglsang Nielsen

Margurite Engberg

49

Udstilling- & boganmeldelser

53

'Samlerdillen'

59

'Dit & Dat'

Møderækken

Layout & redaktion: Flemming Berendt

'Atelier & mørkekammer'

Fotografens brug af kemi og teknik gennem tiderne

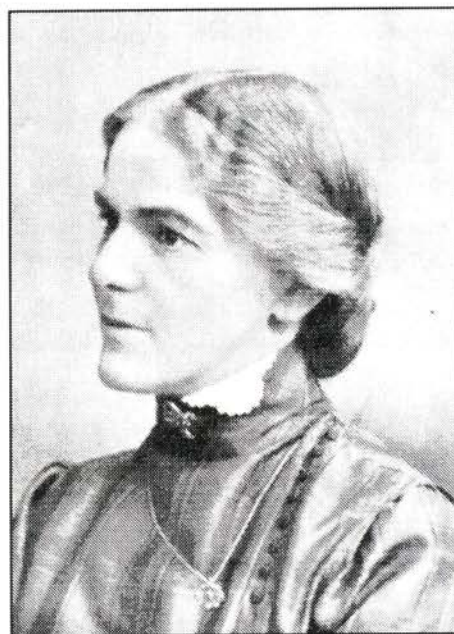
Flemming Berendt

6. del

Fotograferne Julie Laurberg & Franziska Gad - et album

Julie Laurberg

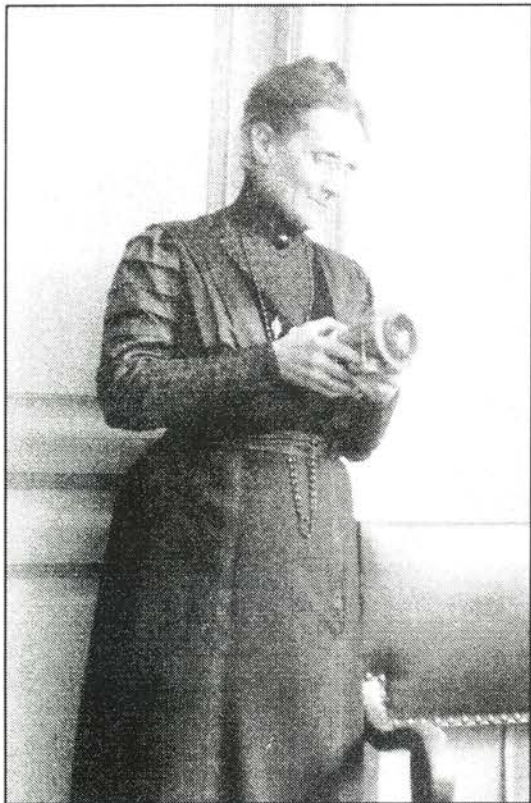

Franziska Gad.

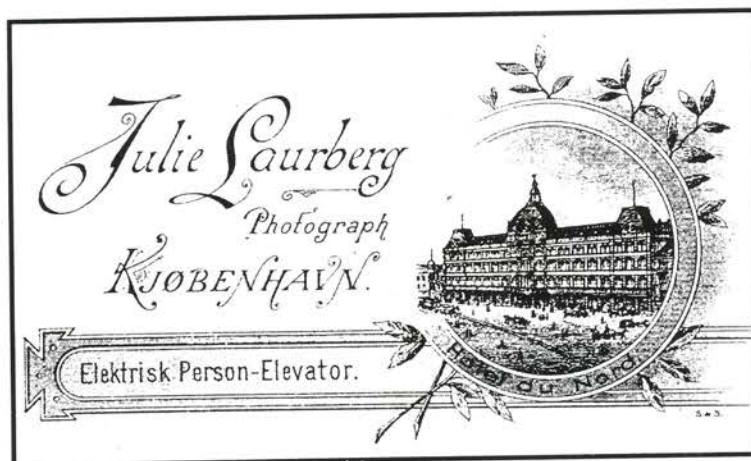
De første mange år af fotografiens historie var det udelukkende mænd som beskæftigede sig med den ædle fotokunst. Fotografering betragtedes som et håndværk, hvor al kvindelig indblanding var udelukket. Damerne havde simpelt hen ikke, som det hed i tidens jargon: "*De medfødte tekniske Færdigheder*" - som åbenbart var en betingelse. Tørpladens sejrsgang i Europa og Amerika bidrog imidlertid til at man begyndte at tænke i andre baner.

Den tekniske skoling kunne kvinderne ikke få på kunstakademiet eller en malerskole, de måtte lære det af deres ægtemænd, familiemedlemmer eller om nødvendigt betale for sin uddannelse hos en professionel fotograf - det var oftest sådan, at man måtte betale for sin oplæring.

Kvinderne var stadig nægtet adgang til Kunstakademiets hellige haller - og indstillingen var den, at de ikke havde behov for egentlig uddannelse udover at passe de små børn, lave mad og gøre rent! Dette synspunkt blev imidlertid ikke delt af alle kvinder. I 1871 stiftedes Dansk Kvindesamfund af en gruppe veluddannede frontkæmpere. En af støtterne var fotografen Julie Rasmine Marie Laurberg (1856-1925). Som var datter af et ugift ægtepar prokurator og godsforvalter Peter Adam Severin Laurberg og Johanne Jørgine Schou. Julie Laurberg kom efter endt skolegang i lære hos portrætmaler og fotograf Friedrich Leopold Hartmann (1839-1897), der havde været ansat som medhjælper hos ingen ringere end Heinrich Tönnies i Ålborg.

Julie Laurberg med et nyerhvert objektiv og Franziska Gad gør det store studiekamera klar til optagelse.

Bagsiden af et visitkort med angivelse af den elektriske person-elevator op til atelieret.

I Hartmanns atelier fik den unge frøken en både teknisk, menneskelig og kunstnerisk fremragende uddannelse som hun resten af livet fik glæde af. Efter udstået læretid følte hun, at en yderligere dygtiggørelse kun var en mulig i udlandet. Forældrenes økonomiske status gjorde dette muligt og tog på studierejse til Paris og Italien.

Etablering

Med denne ballast var Julie Laurberg i 1895¹ klar til at etablere eget atelier på adressen: Kgs. Nytorv 13, i Hotel du Nord's ejendom, hvor københavns første elektriske elevator var installeret. Det fornemme publikum førtes direkte op til venteværelset.

Julie Laurbergs første elev var frøken Franziska Gad (1873-1921), datter af en øjenlæge. Hun blev en fremragende børnefotograf, hvis motto var: "Som en Slange snild, og hurtig som en Væsel. Som en Engel mild - men taalmodig som et Æsel". Atelieret beskæftigede næsten udelukkende kvinder. Julie Laurberg fik tildelt en sølvmedalje ved en udstilling i Paris.

I 1907 tilbød Julie Laurberg den dygtige Franziska at blive kompagnon. De to kvinder delte tankegang og livssyn i en meget mandsdomineret verden. En social forståelse som de ansatte til fulde fik glæde af. Fra nu af hed atelieret: Julie Laurberg & Gad. Firmaet havde i de forløbne år opbygget stor anseelse i mange kredse af samfundet, ikke blot som portrætatelier, men også indenfor mode, for arkitektur, industri- og reklamefotografering.

¹ I 1897 var der 53 atelier i Kbh. og 400 i provinsen.

Disse to damer kan være personale eller venner af huset.

Portræt- og skuespillerfotograf

Atelieret Laurberg & Gad fremstillede gennem en menneskealder portrætbilleder af høj og lav. En kunde som frekventerede atelieret på Kgs. Nytorv måtte aldrig gå skuffet derfra. Dette motto var fundamentet for deres fælles succes. Hver især havde de deres interesse og stærke sider indenfor bestemte genrer. Denne artikels begrænsning giver kun mulighed for at trække to kategorier frem. Julie Laurberg var en ivrig teatergænger og hendes store idol var tidens største skuespiller Johannes Poulsen. Fotografiske optagelser af Det kgl. Teaters store karakterskuespiller var ikke en let opgave². Et citat fra denne artikel i tidsskriftet Amatørfotografen giver en smagsprøve på hvad fotografen mente: *"Dertil kommer den meget vigtige Faktor: Belysningsforholdene. Atelierets Lys er man som Fotograf Herre over, og Dagslyset er her saa hurtigt virkende, som det kan ydes inden Døre. Og Enkeltbilleder bør have Dagslys! Alt kunstigt Lys er kun Surrogat! Om man saa faar nok saa mange prægtige Buelamper! Ja, maaske virker flere kun til det værre! Atmosfæren i Billedet forsvinder eller rettere dannes slet ikke i det store, tørre Lys! En hel anden Sag er det, naar Talen er om Gruppebilleder og Optog, da er Scenebilleder paa sin Plads, og disse bliver tagne udmærket herhjemme af Specialisten paa dette Omraade, Hr. Georg Lindstrøm"*. De få udvalgte fotografier af Johannes Poulsen viser tydeligt Julie Laurbergs formåen. Hendes daglige portrætoptagelser hæver sig langt over dusin-portrættets værdi. Det er tydeligt på de viste eksempler at hun besad evnen til at portrættere 'sjælen' i personen og dermed give billedet individuel udstråling.

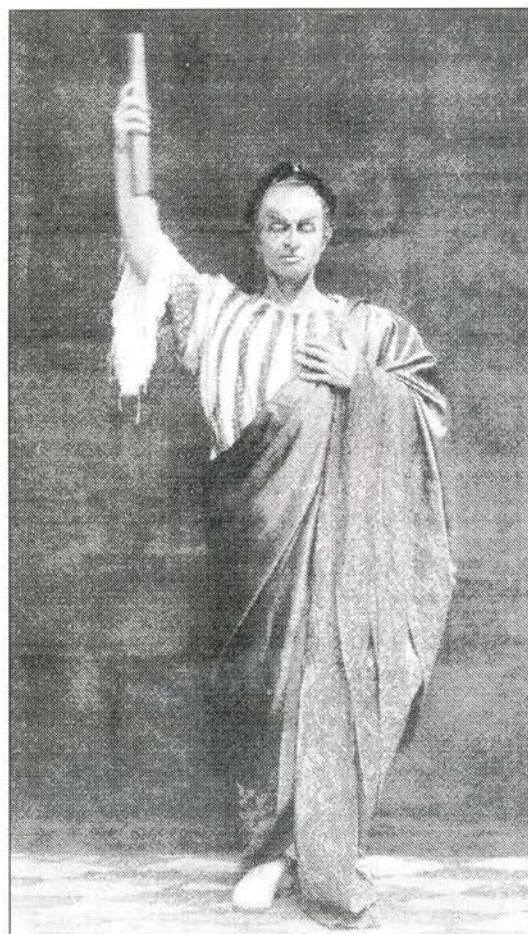
Julie Laurbergs medejer Franziska Gad var, som før omtalt, en fremragende børnefotograf. Hendes milde væsen og grænseløse tålmodighed var dyder som frembragte det ene smukke billede efter det andet. I et interwiev i DFT³: Frk. Gad skriver: *"Jeg tænker ved "smaa" Born mest paa dem, der endnu er saa ubevidste, at de ikke aner, hvad det vil sige at se glad, bedrovet eller sod ud o.s.v.; thi over for saa smaa Born er Pointen netop, at man absolut*

² Amatørfotografen IV. årgang Nr.12. 1915.

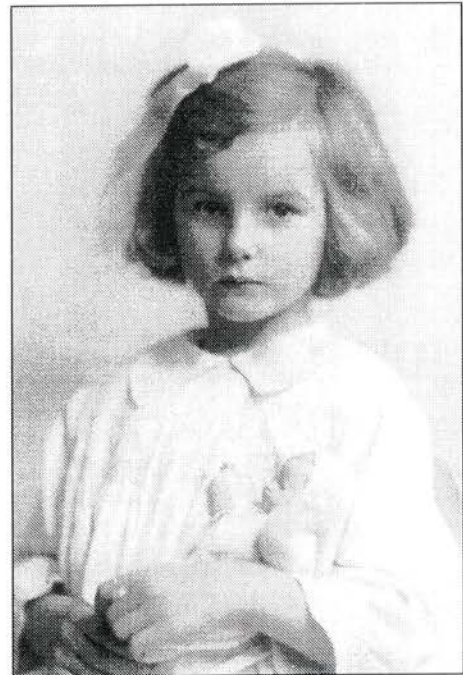
³ NTF, 1921, s.20.

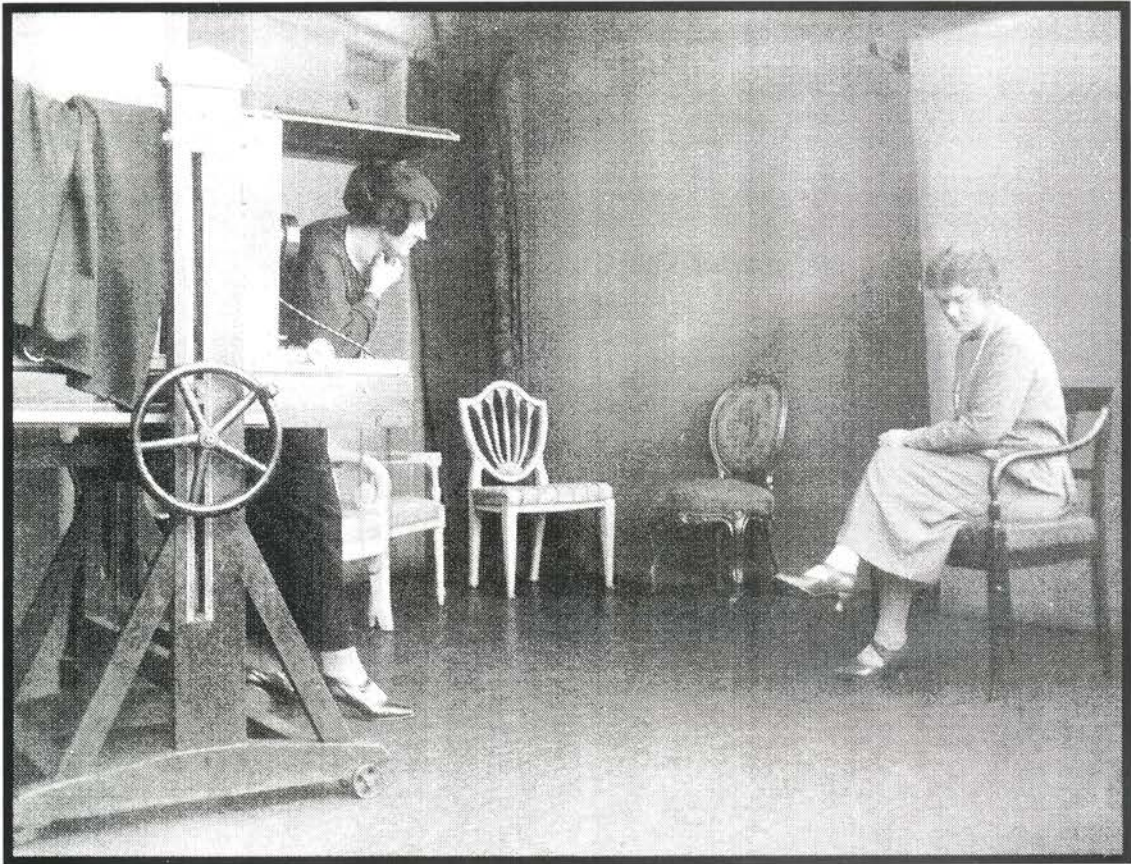
Smukke eksempler på atelierets noble fotografiering.

Eksempler på Julie Gad's teaterfotografering af Johannes Poulsen i nogle af hans store roller på Det kgl. Teater.

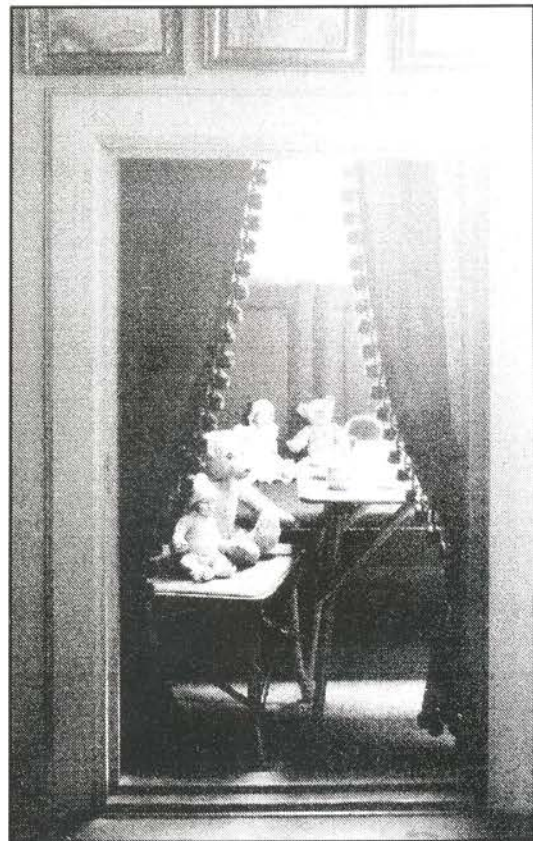
Franziska Gad's eminente bornefotografering trak mange forældrepar til forretningen.

En af atelieret's fotografer under en optagelse.

Telefonen ringer og en ny kunde er på trapperne.

Det særlige 'børneværelse' med bamser og andet legetøj.

Julie Laurberg med hat og langt torklæde under et møde på Fagskolen eller Dansk Fotografisk Forening.

ikke kræver nogen Hjælp eller Forstaaelse af eller lægger noget Pres paa det lille Væsen, der i Øjeblikket har ens udelte interesse. - - Ingen Tvang! Intet Magtsprog! Ja, knap nok en Bon tor tillades!". Tydeligere og mere pædagogisk kan det vel næppe siges. Efter kort tids sygdom døde Franziska Gad i 1921.

Ved atelierets 25-års jubilæet fik hver medarbejder tildelt et firkløver med en lille diamant som erindring. Foruden det store antal portrætfotografier som udgik fra atelieret portrætterede hun en række af de ledende kvinder i Dansk Kvindesamfund som stadig kan beundres i D.K.S.s lokaler.

I perioden 1908-1910 får atelieret betroet en statsopgave - at gennemfotografere Christian IX's Palæ på Amalienborg. Denne store serie af fotografier er meget smukke og velkomponerede, men ikke mindst teknisk perfekte. Kongehusets kvittering for disse billeder blev at hun fra 1910 kunne tilføje kgl. hoffotograf på sit visitkort.

En ære som også omfattede frk. Gad, der engang udtalte, *at hun var blevet taget med i wienervognen*. Atelieret på Kgs. Nytorv havde udover mange industrielle optagelser også en andre opgaver blev en serie arkitekturoptagelser af hovedstadens nye godsbanegård samt en række teknisk fremragende optagelser af Rådhushallen. Endelig skal nævnes en større samling detaljbilleder fra danske slotte optaget for staten⁴.

Foreningsarbejdet

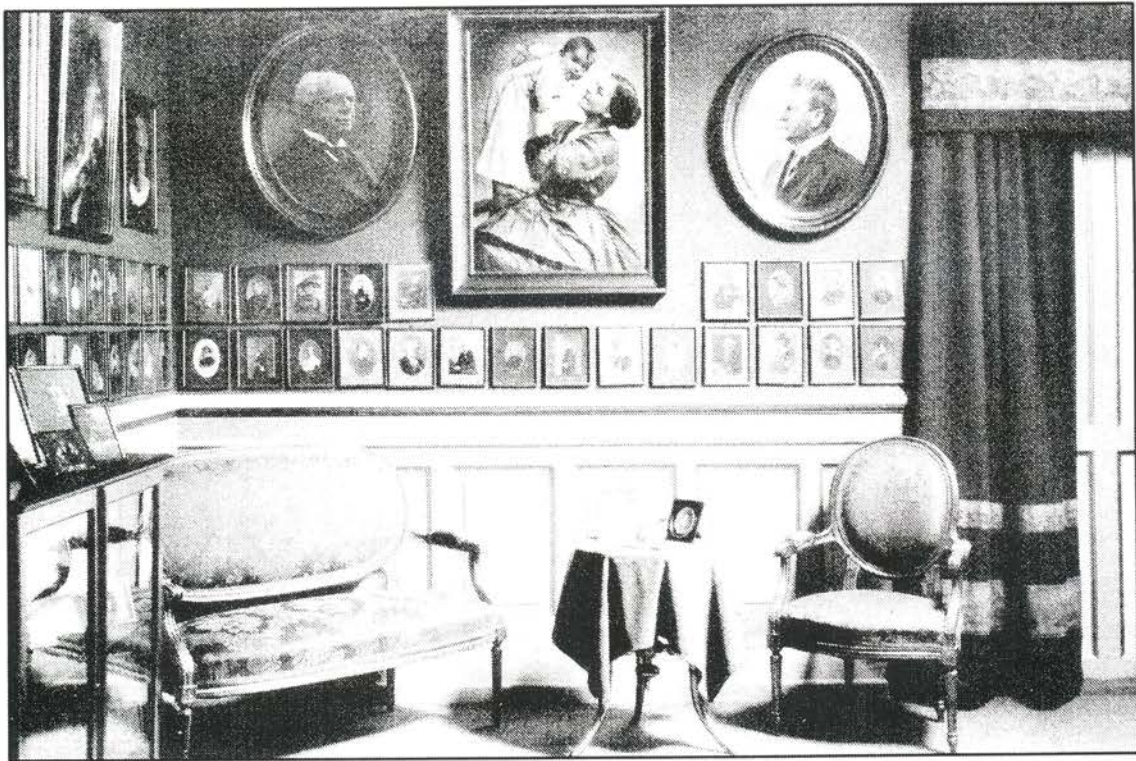
Julie Laurberg påtog sig i mange år et krævende foreningsarbejde i Dansk Fotografisk Forenings bestyrelse. Hendes arbejde i foreningens tekniske udvalg var velkvalificeret, her var hun kendt for at erhverve tidens bedste objektiver og udstyr. Erfaringen fra arbejdet med disse blev videregivet til kolleger i foreningen. Laurberg var allerede i 1902 beskæftiget med spørgsmålet: fotografiers beskyttelse efter Bernerkonventionen og tiltag som vidner om hendes juridiske interesse for de ophavsretlige problemer. Tillige sad hun i foreningens velgørende Fonds Bestyrelse.

1909 blev hun medlem af censurudvalget på Landsudstillingen i Aarhus sammen med Georg Lindström og Erich Struckmann. Laurberg var talsmand for ungdommens mulighed for en uddannelse i faste, kvalificerede rammer. Det lykkedes at få oprettet Dansk Fotografisk Forenings Fagskole i 1917, som hun i øvrigt var kasserer for i mange år. Som debattør og medredaktør af bogen Kortfattet Lærebog i Fotografi fra 1921 viste hun sin styrke også på dette område. I bestyrelsen for DFF viste Julie Laurberg hvilke menneskelige kvalifikationer hun var i stand til at mobilisere, når der skulle føres prekære sager frem på møderne. Man fornemmer tydeligt, at den mandsdominerende indstilling til principalens rettigheder gang efter gang blev sat til vægs. Da det kom på tale, at ansatte fotografer som skulle have ret til frihelligdag efter forhandling med passende mellemrum blev hun mødt med sætninger som: *"hvad bliver dog det næste!"*

⁴ En del af negativer og protokoller findes på Det kgl. Bibliotek.

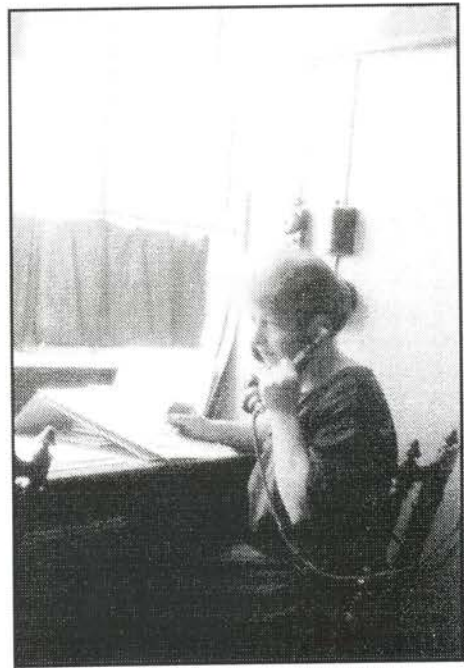
Julie Laurberg og Franziska Gad's skriveborde.

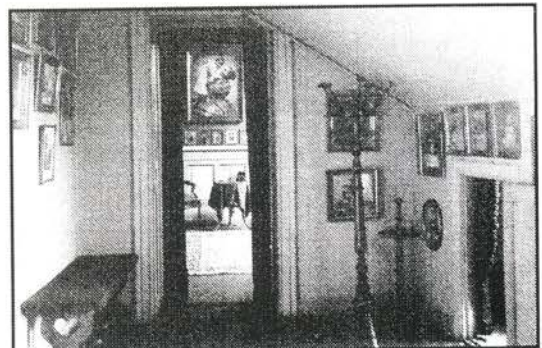
De to modtagelseslokaler var smukt indrettet med bl.a. eksempler på atelierets formåen.

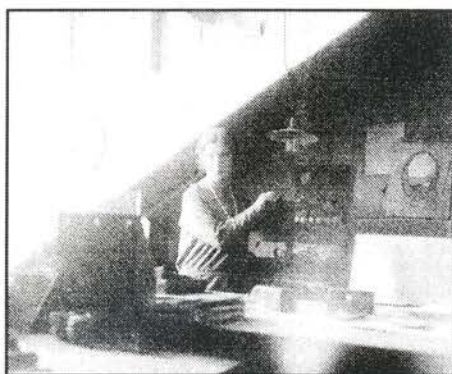
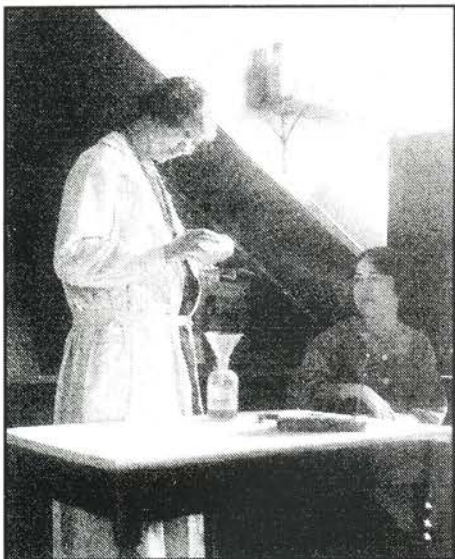

Julie Laurberg's privatbolig var en del af atelieret.

Det kvindelige personale i forskellige arbejdssituationer.

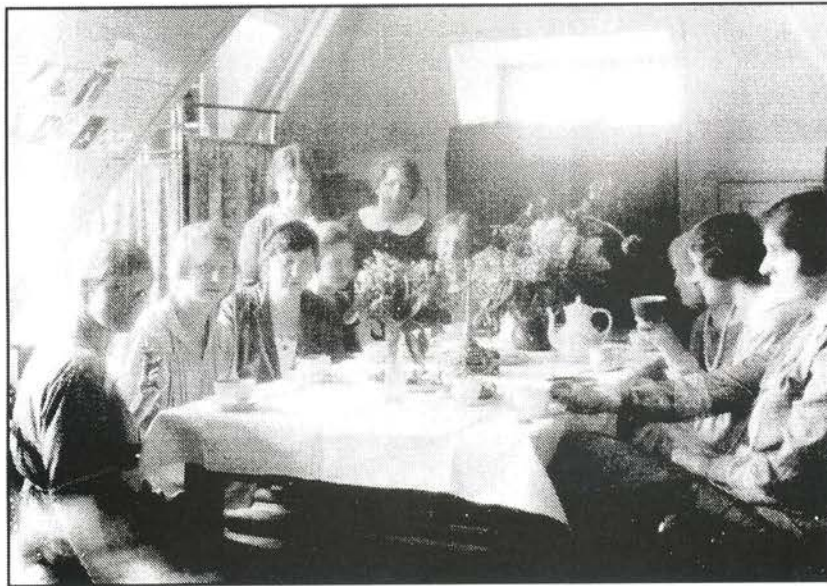

Mørkekammerarbejdet var en væsentlig del af atelieret's succes - her gik man aldrig på akkord med kvaliteten.

To damer nyder deres the-pause!

Mange medarbejdere var ansat i årevis - her tager man behørig afsked med en af disse.

Da foreningslivets oprørte vande i en periode forvandlede til storme - var hendes rolige og besindige væsen af stor betydning. Med udsøgt pli og dannelse var hun ofte i stand til at gyde olie på de rørte vande - de stejle cigarrygende herrer blev talt til rette! Dansk Fotografisk Forenings formand Julius Folkmann har skrevet om sit sidste møde med frk. Laurberg ved den "2den Nordiske Fotografi Udstilling" i 1925. Om aftenen var en mindre kreds samlet til en middag i Tivoli. Julie Laurberg brød som sædvanlig i de senere år, tidligt op, og tog til sit hjem i Charlottenlund, hvor hun tre dage efter afgik ved døden. Folkmann skriver: *"Jeg fulgte hende et Stykke ud i den store Have. "Nu skal De ikke følge mig længere, men gaa tilbage til de andre var det sidste Ord, jeg horte fra Julie Laurberg, og hendes høje ranke, i den senere Tid*

lidt bøjedede Skikkelse, forsvandt, med den altid fæste og maalbevidste Gang, ud i Sommernattens vidunderlige Blanding af Lys og Skumring".

Note:

Tak til Paul Bunin og Anita Shulin som gjorde opmærksom på det usædvanlige albums eksistens. fotografierne er optaget i begyndelsen af 1920'erne i lokalerne på Kgs. Nytorv 13. De to kvindelige fotografer har villet fastholde deres atelier for eftertiden, hvilket er lykkedes på eksemplarisk vis. Albummet er i perfekt stand med titlen 'Atelieret paa Kongens Nytorv'. Det måler 31x22,5 cm og indeholder 36 bruntonede fotografier i formaterne 9x14 cm samt 8x11 cm. Albummet er overgivet som gave til Danmarks Fotomuseum. ●

Nicéphore Niépce eksponerede i 20 - 40 timer

- de nyeste forskningsresultater

2. Del

Jean-Louis Marignier

Opgivelse af anvendelsen af asfalt

Et af de fremtrædende træk i Daguerres breve efter hans hjemkomst fra besøget hos Niépce var, at asfalt pludselig ikke mere blev omtalt. Selv om Daguerre tidligere ofte nævnte det, forekommer det ikke i nogen af de ti breve, der fulgte efter hans besøg, og det dukkede først op igen i februar 1831. Kun en gang i 1831 nævnte Daguerre, da han talte om blandinger af æterisk lavendelolie og svovlsyre, opløsning af asfalt i æterisk lavendelolie og antydede, at han og Niépce ikke havde gjort dette i flere måneder. Det fremgår klart af de efterfølgende breve, at efter de to uger, partnerne tilbragte sammen i juni 1830, anvendte de ikke længere asfalt. Hvad blev det erstattet af?

Hvis ordet "asfalt" forsvinder fuldstændigt efter august 1830, forekommer ordet "hvidt" i stigende grad. Den 14. august skriver Daguerre til Niépce: "Jeg må sige, at siden jeg kom tilbage fra opholdet hos Dem, har jeg ikke lavet andet end vores arbejde, selv om jeg ikke har gjort nogen fremskrift med hensyn til at opnå en bedre grad af "hvidt". Efter at have gennemgået hele deres korrespondance ved vi, at de to mænd med "hvidt" mente resultatet af at smøre et (ikke nødvendigvis hvidt) produkt, som efterlod hvide spor på deres sølvplader. Det lykkedes for Daguerre at forbedre det "hvide" lag, som han fremstillede sammen med Niépce i Chalon, og hvad han har at sige om det, hjælper os til at forstå det arbejde, der blev udført.

Han skriver: "Efter en række eksperimenter næde jeg til at kontrollere analysen af alle de substanser, som gav et mere eller mindre lignende resultat. Jeg blev sikker på, at hovedårsagen lå i den forbindelse af brint og ilt, som findes i disse substanser, og som er forenet med kul". Så tilføjer han, "Alle substanser, der indeholder brint, ilt og kul giver et resultat". Han præciserer så "hvidheden afhænger af, hvor rent kullet er". Hvor asfalt tidligere var den eneste vellykkede forbindelse, gav nu flere substanser et resultat.

Beg, tjære og terpentin

I resten af sit brev afslører Daguerre de omtalte forbindelser: "Som for substanserne Beg, Harpiks, Bourgogne Beg, Tjære, Veneziansk Terpentin og Kolofon (renset Harpiks), har jeg måttet indse, at for renere kul (d.v.s. for at opnå en højere grad af hvidt), er det nødvendigt at gå tilbage til primærkilderne. Omhyggeligt behandlet Veneziansk Terpentin har givet mig den bedste grad af hvidt, vi har". Daguerre afslutter sit brev med:

"Da jeg opholdt mig hos Dem, var det vi anså for at være Harpiks i virkeligheden Kolofon". Selv om listen er for lang til at nævnes her, er der forskellige beviser på, at de to mænd arbejdede med disse substanser, da de var sammen i St.-Loup-de-Varenes i juni 1830.

Vinteren gjorde arbejdet vanskeligt. Den følgende maj skrev Daguerre: "Jeg kan ikke give nogen nærmere forklaringer, eftersom dette ville medføre i tusindvis af unyttige detaljer. Det er tilstrækkeligt at sige, at Kolofon anvendt ved gridning (en teknik, der består i at gyde den ud, når den er tørret), er at foretrække. Efter min mening frembringer det en grad af hvidt, som det er svært at finde på anden måde". De substanser som de to partnere anvendte var harpiks eller harpiksholdige ekstrakter udvundet af nåletræer. De udgør en del af den type harpiks, som Niépce havde blandet med asfalt i maj 1830. I sommeren 1830 besluttede de at anvende dem.

Fra starten var de uenige om hvordan de skulle gyde harpiksen ud på pladen. Niépce forsvarede lak teknikken: opløst harpiks (for det meste i alkohol) giver en opløsning, der højst sandsynligt blev gydet ud over den polerede sølvplade med en børste. Daguerre foretrak at sprede harpiksen i form af tørret pulver, simpelthen ved at gnide det på underlaget. Det var en teknik, han kendte godt, idet han inden han mødte Niépce spredte fosforiserende pulver på enderne af sit camera obscura i sit forsøg på at opnå billeder. Han opnåede flygtige lysende billeder. I 1830 anvendte han denne metode til at udsprede asfaltpulver. De to associerede kunne ikke blive enige, indtil de mødtes igen i juni 1832. Indtil da hævdede de hver især, at hans metode gav en højere grad af lysfølsomhed end den andens. Efter 1832 opgav Daguerre teknikken med at sprede det tørre pulver, som han havde forsvaret så kraftigt, og Niépces metode sejrede.

I slutningen af 1830 bredte hver af partnerne harpiksen ud på hver sin måde. Efter lyseeksponering, som det var tilfældet for asfaltheliografierne, blev pladerne sandsynligvis dyppet i et bad af æterisk lavendelolie opløst i hvidt benzin. Som vi har været i stand til at kontrolere ved forsøg, er de områder, der ikke har været udsat for lys, delvis (opløst) overtonet, og de billeder, der således opnås, kan ses som et daguerreotypi, som positiv eller negativ afhængig af synsvinklen. Vore aktuelle eksperimenter viser, at eksponeringstiden må være ret lang, især når harpiksen spredes ud i tør form. Men disse resultater skal måles ud fra en række

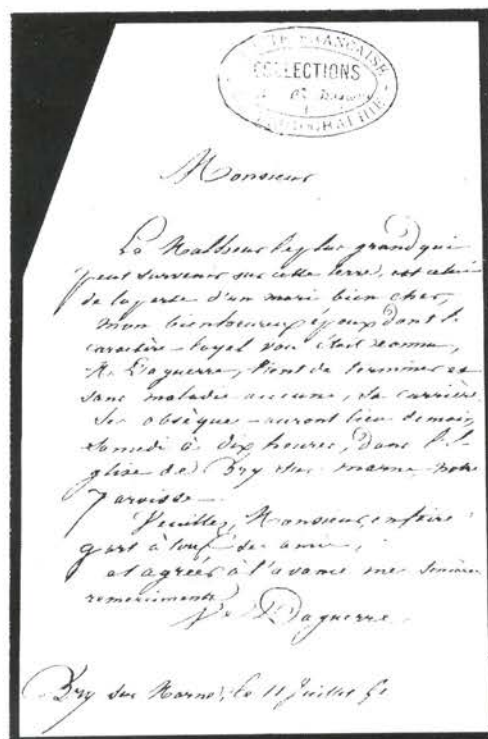
parametre. Hvad mere er, at kvaliteten af de opnåede billeder er ret dårlige. Dette må også have været tilfældet for de to partnere, siden der bortset fra deres strid om udsprengningsteknikken i deres korrespondance ikke er noget, der holder deres begejstring oppe.

Efter flere måneder forsvandt deres interesse for harpiks. I maj 1831 blev Daguerre interesseret i joddampes indvirkning på sølvplader. Niépce havde anvendt dem i sine heliografier for at spejlvende asfalt-på-sølv billeder. Det var med beklagelse, at han begyndte at arbejde med dem igen, idet han vidste, at denne metode allerede havde slået fejl for ham, inden han begyndte at arbejde med Daguerre. Vi vil ikke gå i detaljer med dette aspekt af deres samarbejde. I begyndelsen af februar 1832 vendte de to mænd tilbage til asfalten. Vintertiden motiverede dem ikke og tog modet fra dem på grund af det manglende lys. Daguerre så ikke ud til at have særlige planer, idet han sommetider anvendte asfalt, sommetider harpiks, fra tid til anden jod. Han havde ikke nogen klar plan. Hans forretning gik ikke godt. Hans billedteater, Diorama, gik også dårligt¹⁸: "Det var min hensigt at forlade Frankrig og at nedsætte mig i England", skrev han i januar 1832. I april forklarede han, at simple æterdamp frembragte billeder efter at have eksponeret asfalt i lys. Niépce havde tidligere undersøgt, om forskellige dampe ikke ville have en gunstig indvirkning på billeder. Enhver forbindelse mellem disse eksperimenter kender vi kun gennem det, Daguerre skrev. Vi ved ikke nøjagtigt, hvilke resultater Niépce opnåede. Den 31. januar 1832 skrev Daguerre: "Det er absolut nødvendigt, at vi ses. De forskellige resultater vi opnår, stammer enten fra råmaterialerne eller fra vores behandling af dem. Det er imidlertid sikkert, at eftersom vi ikke opnår de samme resultater, skulle vi måske tilbringe en eller to måneder sammen". De besluttede at vente, indtil vejret blev bedre, så de kunne benytte sig af det tiltagende sollys. Daguerre rejste til Chalon i de første dage i juni 1832. De korresponderede igen, da Daguerre vendte tilbage til Paris og skrev til Niépce den 23. august 1832. Det drejede sig om spørgsmålet om æterisk lavendelolie, om destilleringen heraf, om de rester, som blev udtrukket heraf og om opløsningsmidler som alkohol og æter. Destilleringsresten var noget, Daguerre opdagede i januar 1830, medens han prøvede at rense æterisk lavendelolie ved destillering, undrede han sig over den rest, der var tilbage i bunden af destillerkolben. Vi har allerede omtalt vores gentagelse af dette eksperiment¹⁹.

¹⁸ On 27 March 1832, Daguerre was declared bankrupt. This bankruptcy was to end only on 20 February 1835. (D. Wood, Photoresearcher, 6. March, 1997, p.35.)

¹⁹ Marignier, J.L., "Première reconstitution du deuxième proc^é de photographique au monde", Le Photographe, 1499-26, 1992 and "Découverte de l'invention de Niépce et Daguerre d'un procédé photographique à base de colophane", Le Photographe, 1524-36, 1995.

Det forklarer, hvorfor Daguerre var så interesseret i det til at tage noget af denne rest med til Niépce i juni 1830. Tonen havde ændret sig, Daguerre var entusiastisk. Han talte om "vores opdagelse" og vi må herved forstå, at

Et brev fra Daguerre.

der var opfundet en ny proces. Niépce ledte på sin side efter en benævnelse af det. Han satte en gruppe af græske rødder sammen og kom frem til physautotype. Den 3. oktober skrev Daguerre: "Det glæder mig, at De og Deres søn utvetykeligt er i gang med at Physautotypere og at det er lykkedes Dem at sprede laget jævnt, idet De har undgået enhver ujævnhed i udformningen på bunden af pladen". Hvad bestod så dette lag af?

Physautotype

Svaret findes i brochuren kaldet "Historique et description des procédés du daguerréotype", som Daguerre udgav, da han offentliggjorde daguerreotypiet i 1839. I denne brochure gengav han den "Notice sur l'héliographie", som Niépce havde skrevet for ham i 1829. Mellem beskrivelsen af Niépces metode og daguerreotypien indføjede han fire sider med titlen "Modifications apportées au procédé de M. Niépce par Daguerre". Fotohistorikere har aldrig drøftet dette kapitel. Uden nogen særlig indledning, Afslører det en proces baseret på "de rester, som man opnår ved fordampning af æterisk lavendelolie opløst i alkohol og påført i et meget tyndt lag". I denne tekst finder man ligeledes en omtale af de harpiksformer, der blev anvendt af de to partnere efter juni 1830, da Daguerre kommenterede: "Det er imidlertid ikke på grund af, at det hurtigt nedbrydes, når det udsættes for lys, at destilleringsresten af æterisk Lavendelolie skal

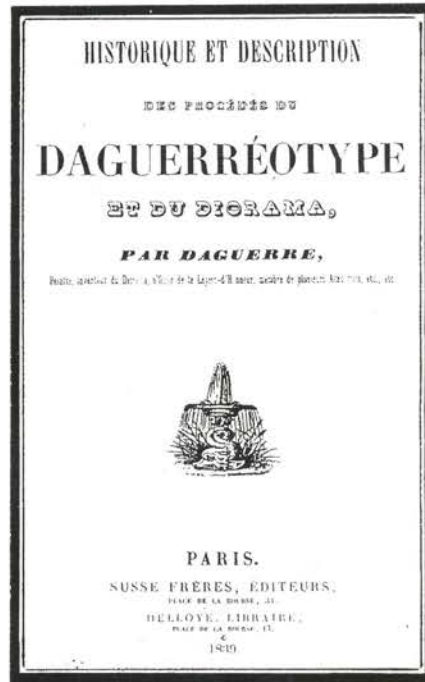
foretrækkes. Der er Harpiks, hvid Harpiks (fyrreharpiks) for eksempel, som når det er opløst i alkohol og spredes ud på glas eller en Metalplade, er uendelig mere følsomt over for den bestråling, der fremkalder deres nedbrydning. Ikke desto mindre bevirker denne forhøjede lysfølsomhed, der skyldes en kortere Eksponeringstid, en lettere forringelse af det således opnåede Billede. De krakelerer og ender med helt at forsvinde, når de udsættes for Lys igen og igen”.

Fyrretræsharpiks er en harpiks, en slags terpentin samlet fra fyrretræer på et tidspunkt, hvor den olie, de oprindeligt indeholdt var fordampet. Sagt på en anden måde, når man samler en harpiks, kan man ved destillering af olien udtrække en rest (eller fyrretræsharpiks). Kolofon, eller rensed harpiks, som i henhold til Daguerre er den bedste af de harpikser, han anvendte, er faktisk en slags fyrretræsharpiks. Daguerre angav i sin tekst af 1839, at de harpikser, han arbejdede med Niépce på i juni 1830 og i løbet af sommeren 1831, forsvinder fra hans korrespondance.

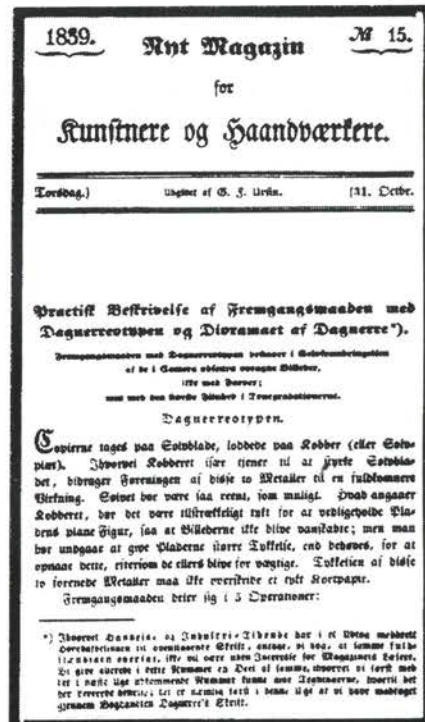
Fremstilling af Physautotype

Harpiksen, smeltet i flere timer ved høj temperatur eller den tiloversblevne rest fra fordampningen af æterisk lavendelolie, der opvarmes, til det bliver tort opløses i små mængder alkohol for at frembringe en citrongul opløsning, som derefter spredes ud på en solvplade. Medens alkoholen fordampes, kan man observere dannelsen af en tynd film af hvidlige mikro-krystaller som kraftigt spreder lyset. Billedet er usynligt efter udsættelse for lys. For at få det til at komme til syne, fikseres pladen på en træplanke og vendes over et bassin, der indeholder raffineret benzín, så den bliver udsat for dens dampe. Kunne oprindelsen til denne teknik stamme fra Daguerres observering af tilsynekomsten af asfalt-billeder fremkaldt af æterdampe?

Der fremkommer en indirekte omtale af den i korrespondancen efter Daguerres fjerde besøg i St-Loup-de-Varennes i november 1832. Bezindampene gor de zoner, der ikke har været udsat for lys, gennemsigtige, medens de zoner, der har været udsat for lys, var uændrede. Eftersom dampene virker afhængig af den mængde lys, de har været udsat for, kan der rekonstrueres halvtoneeffekter. De områder, der har været udsat for lys, er hvidlige, og de, der ikke har været udsat for lys, viser skinnende metal. Afhængig af om metallet afspejler lys eller skygge, vil billedet fremstå som negativ eller positiv. Vores forskning illustrerer den overordentlige vanskelighed ved at beskrive det princip, der er forbundet med dannelsen af billederne. Der arbejdes på at prøve at forstå den omhandlede fotokemiske proces. Det således opnåede billede ligner meget et daguerrotypi på et spejl, fortræffelig skarphed, meget god grålig farvetone, negativ-positivt billede identisk med et daguerrotypi. Desuden er den teknik, der anvendes for at fremkalde billedet, den samme som

Den originale franske proces-beretning.

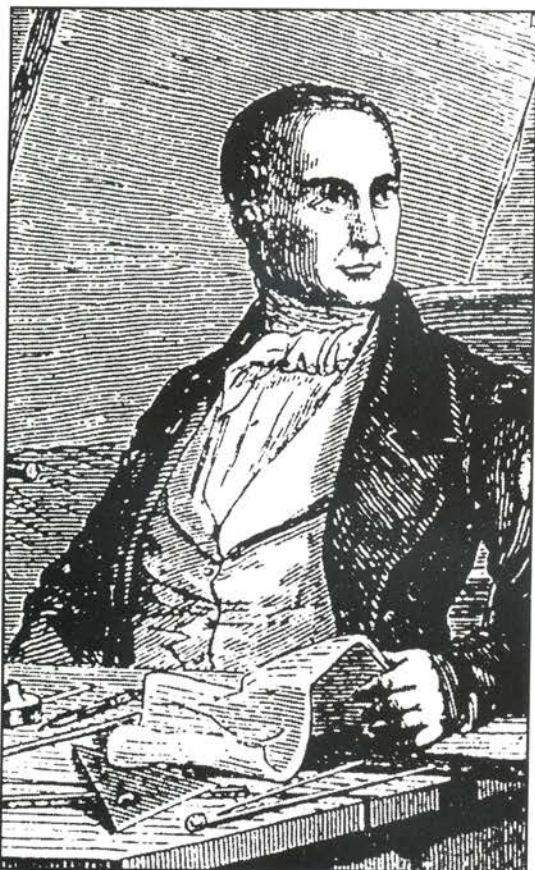
Den danske udgave.

den, der anvendes til at frembringe et daguerreotypi (fremkaldelse ved at anvende dampene fra et kemisk stof: raffineret benzin for resten, kviksølvdampe for et daguerreotypi).

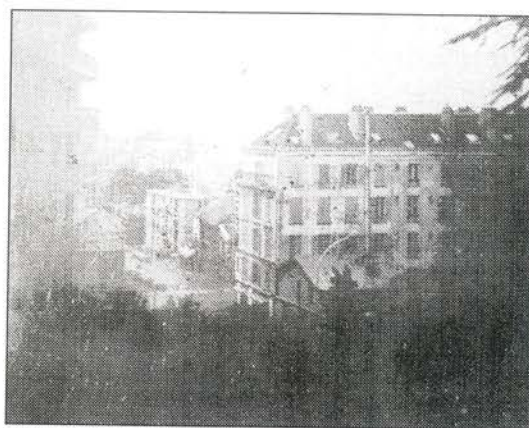
Teksterne skrevet af Arago og Daguerre i 1839 i arbejdsbeskrivelsen udgivet i Paris i 1839 - bevidner det faktum, at de billeder, der er opnået af opfinderne fra destilleringsresten af æterisk lavendelolie, synligt svarer til daguerreotypi-billeder. Denne gradvise udvikling fra heliografi til daguerreotypi forklarer, hvorfor Niépce samtidige mente, at den metode anvendt af Daguerre blot var en forbedring af Niépces opfindelse.

Physautotypens lysfølsomhed

Det var Daguerre selv, der i 1839, gav den nødvendige eksponeringstid for at opnå et billede i et camera obscura, men han gav ikke nogen linsekarakteristik. *"Ikke mindre end syv eller otte Timer er nødvendigt for en udsigt og ca. tre Timer for højt solbelyste genstande, som selv er meget lyse"*.

Niépce studerer Daguerre's optegnelser.

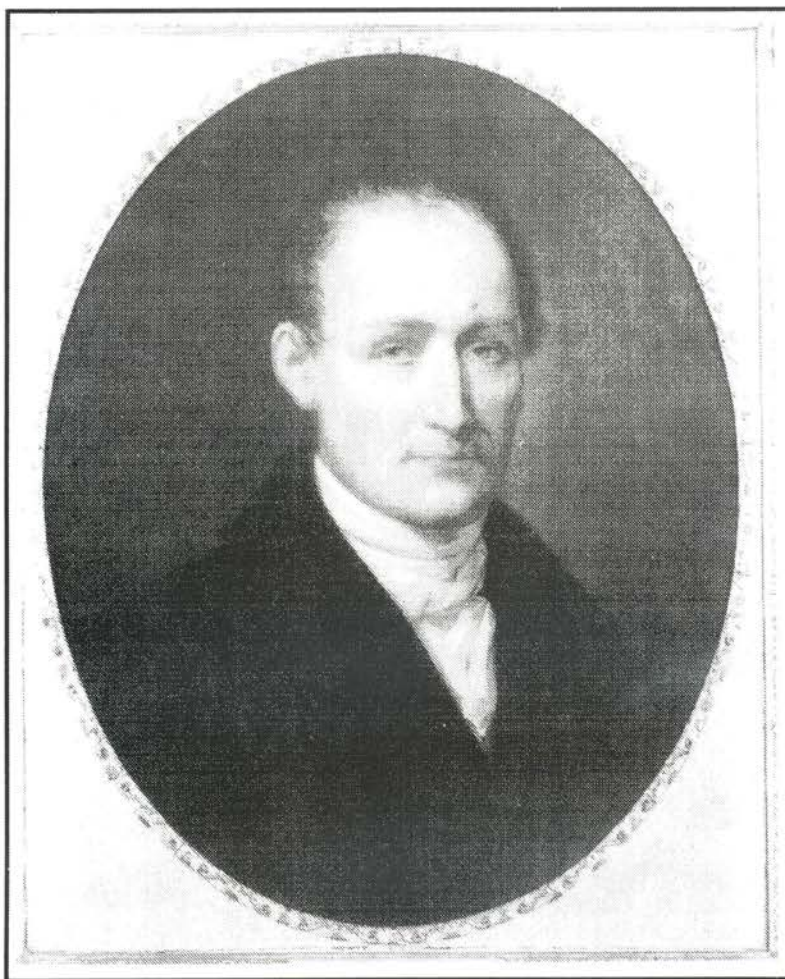
Physautotype, 9 timers optagelse med camera obscura.

En af vore eksponeringer fra maj 1992 med et 9x12 camera f/4,5 varede i fuldt sollys ni timer. Den lysfølsomme plade er nem at anvende for at frembringe positive kontaktaftryk på et gennemsigtigt materiale. Eksponeringstiden i direkte sollys er ca. ti minutter. Vi har været i stand til at bevise en substans, der virkede bedst. Resten blev opnået ved destillering af æterisk lavendelolie, som findes i talrige tjærer. Dette er tilfældet med harpiks. Dog efter at have begyndt at forkulle ved en temperatur mellem 300 C og 500 C, efterlader mange rester af stof, der har de samme egenskaber som rester af æterisk lavendelolie eller harpiks. F.eks. fyrretræs og linalyl acetat, begge forbindelser af æterisk lavendelolie frembringer tjære, der kan anvendes til at lave physautotyper.

Konklusion

Det er klart, at vore resultater kastede et helt nyt lys på samarbejdet mellem Niépce og Daguerre. Det ser ud til, at partnerskabet mellem Paris og Chalon fungerede ret godt, eftersom de efter kun to et halvt år, i august 1832 (Niépce dør i 1833) kunne få anerkendelse for at have fundet en ny proces og for at have udviklet den dermed forbundne tekniske know-how. Endvidere kunne denne proces generaliseres til en hel række stoffer. Denne form for fremskridt er så meget mere beundringsværdig, eftersom Niépce og Daguerre gjorde gode fremskridt som følge af en række forsøg, som de selv havde sat i gang i januar 1830.

Det er svært at sige, hvad der drev dem til at blive ved med at undersøge harpiks. Det var kendt, at Jean Senebier i 1772 i Geneve havde vist, at en række forskellige former for harpiks ændrede farve, når de blev udsat for lys. Det bør bemærkes, at Niépce forud for at arbejde med asfalt i 1817 havde eksperimenteret med harpiks af trægialiac – opløst i alkohol. Der er imidlertid

Maleriet af Nicéphore Niépce udført af Léonard-François Berger i 1854. Ophængt i museet.

Videnskabsmanden og Fotohistorikeren Jean-Louis Marignier er researcher for Orsay Museets franske center for scientific research (CNRS) i psykisk og kemisk radium laboratorium på universitetet i Paris. Marignier har en doktorgrad i psykisk videnskab og hædret med Kodaks Grand Prix i 1991 af Videnskaberne Akademi - samme år modtog han Salverte's medalje fra det Franske Photographic Society. I 1989 begyndte han at forske i studiet af Nicéphore Niépces første fotografiske proces hvilket er grundlaget for denne afhandling omkring processens udviklingsforløb.

Musée Nicéphore Niépce. 28, quai Messageris 71 100 Chalon-sur-Saone.
Telf nr. 03.8548-4198.
Fax nr. 385486320. E-Mail. contact@museeniepce.com. Internet:
www.museeniepce.com.

ikke noget, der får os til at tro, at dette var bestemmende for Niépce og Daguerre i juni 1830.

Niépces asfalt-heliografi nødvendiggjorde flere dages eksponering, medens deres harpiks-physautotyp krævede en dag eller lige over tre eller fire timer for genstande, der var nær på kameraet. Daguerre anså ikke dette fremskridt for at være tilstrækkeligt stort til, at det fortjente at blive offentlig kendt eller til at slå mont af det. Dette er grunden til, at deres forsøg forblev skjult og aldrig fik offentlig opmærksomhed bortset fra en kort omtale i Daguerres skriftlige arbejder.

Erkendtlighed

Forfatteren ønsker at rette en speciel tak til Mme Michèle Minana for hendes samarbejde, til M. Collin fra Minerne I Orbagnoux, til alle forskerne i Rusland, USA og Frankrig, som har sat os i stand til at anvende Niépces korrespondance i form af fotokopier og foto af de originale manuskripter. En særlig tak til Mme J. Niépce og M. M. Bonnet, P.G. Harmant, B. Lefevre og L. Schaaf.

Oversættelse: Lene Duchéne, Bruxelles. Redaktion Flemming Berendt.

Afhandlingen: *L'invention de la photographie par Nicéphore Niépce, apport de la voie expérimentale*. ISBN 2-907284-19-3. Musée Nicéphore Niépce, 28, Quai des Messageries, 71 100 Chalon-s/Saone, Frankrig. Att: Laurent Vallon (Service des Publics). ●

Nicéphore Niépce museum i Chalon-sur-saône

Flemming Berendt

Forhistorie

I foråret 2001 blev det muligt at foretage en længe planlagt 'pilgrimstur' til tre museer og forskningscentre, som repræsenterer fotohistoriens 'vugge': Lumière Institutet i Lyon, Musée Nicéphore Niépce i Ville de Chalon-sur-Saône og Musée E.J. Marey i den lille by Beaune, 30 km syd for Dijon. Her midt i Frankrigs frodigste vin- og osteproducerende områder kan en ferierejse være et oplagt mål. I tre afsnit vil jeg beskrive disse enestående museer - symboler på fotografiens udviklingshistorie.

Hvem opfandt fotografiet?

Louis Mandé Daguerre fik æren for fotografiets opfindelse, eller rettere sagt daguerreotypiprocessen i 1839 - men det er en kendsgerning, at hans landsmand Nicéphore Niépce allerede i 1825-26 fremstillede de første heliografier (at skrive med sollyset) - dvs de tidligst kendte fotografiske billeder. Disse indledende forsøg kunne imidlertid ikke fikses, billederne mørknede langsomt for til sidst at forsvinde. Fremstillingen var yderst kompliceret og bekostelig. Nicéphore Niépce døde i 1833 uden at have oplevet fuldendelsen af sin og Daguerres ihærdige bestræbelser for at fastholde det latente billede.

Museet

Grundlaget for verdens ældste fotohistoriske samling begyndte i 1833 ved Joseph Niépces død, hvor et belånt hus og store gældsposter blev overgivet til forvaltning af notarius Maitre Granjon, som i første række var betydelig mere optaget af at registrere afdodes almindelige indbo, bukser, skjorter og sokker. Niépces utrættelige arbejde i store dele af sit liv med opfindelsen af en fotografisk metode havde mindre interesse på den tid.

Det skulle imidlertid vise sig at en af borgmesterens embedsmænd Jules Chevrier erfarede, at Niépce familien, som var flyttet til et hus i den franske by Lux, stadig var i besiddelse af eksperimentelle videnskabelige instrumenter. Disse effekter var ikke gamle nok til at være antikviteter, men nærmest ting man kunne anvende til 'gør det selv' arbejde.

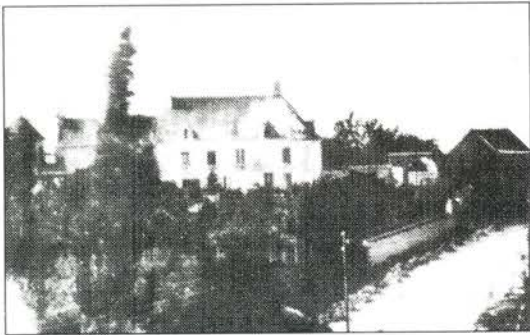
Man var imidlertid også klar over, at tingene måtte have en vis interesse for eftertiden. De ca. 133 effekter blev nu registreret: et mindre antal håndbyggede kameraer. bl.a. et med lædderbælg og irisblænde. 10 stk. heliografure, særlig værdifuld var et billede af landstedet Gras fra 1822! Det hele blev deponeret på rådhuset i Denon.

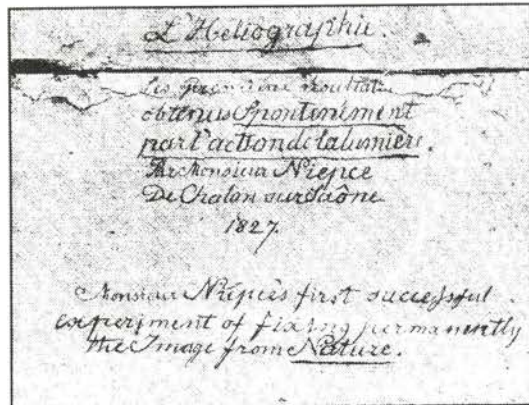
Embedsmanden Jules Chevrier arrangerede på et senere tidspunkt en donering af de efterladte instrumenter, som familien Niépce havde solgt sammen med landstedet i Gras til marquis d'Ivry. Den efterfølgende yderligere registrering er yderst interessant. Man fandt en del oversete heliografure udført på tinplader efter kobberstik af kardinal d'Amboise (1824), fotografiske forsøg på forsolvede kobberplader, udført med asfalt, før Niépce indgik sit samarbejde med Louis Daguerre. Ifølge en yderligere registrering i 1885 af effekterne på rådhuset i Denon viste det sig, at et mindre antal fotografier var forsvundet bl.a. daguerreotypier. Fire breve dukkede senere op i 1970'erne og blev solgt af en belgisk antikvarboghandler til en svensk køber - disse breve har man ikke kopier af.

Korrespondancen

Nicéphore Niépces efterladte papirer og korrespondance kan opdeles i to grupper. Den første på ca. 80 breve befinder sig i dag på Niépces museum, disse blev doneret af en Mr. Malot i 1933 på 100-årsdagen for opfinderens død. Den anden gruppe befinder sig på Det videnskabelige Akademi i St. Petersborg. Årsagen til dette skyldes den russisk repræsentant for akademiet dr. Joseph Christianvitch Hamel, som hen mod slutningen af 1820'erne begyndte at indsamle billeder og dokumenter vedr. fotografiets opfindelse.

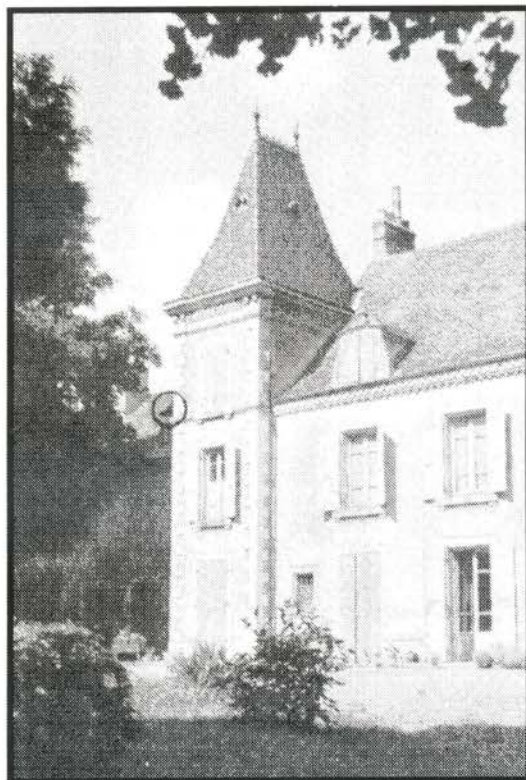
Heligrafi aftaget i 1820'erne.

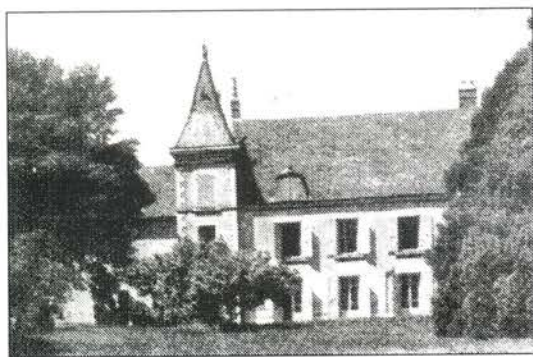
Det ældst kendte dokument fra Niépces hånd dateret 1827, hvis indhold beskæftiger sig med heliografien.

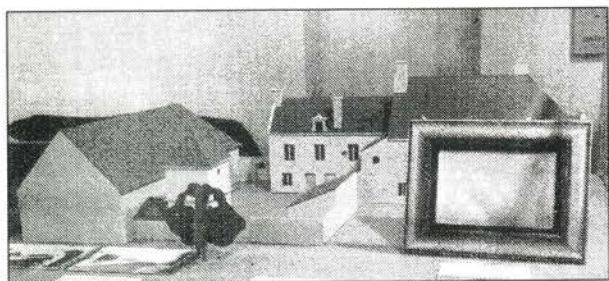
Gravure på papir af kardinal d'Amboise, 1826-27.

Fra Niépces soveværelse blev 20-40 timers optagelse foretaget.

Hovedbygningen i St.-Loup-de-Varennes 7 km. fra Chalon-sur-Saone.

Model af Niépces ejendom med verdens hidtil ældst fundne fotografi. Udlånt af Texas Universitet.

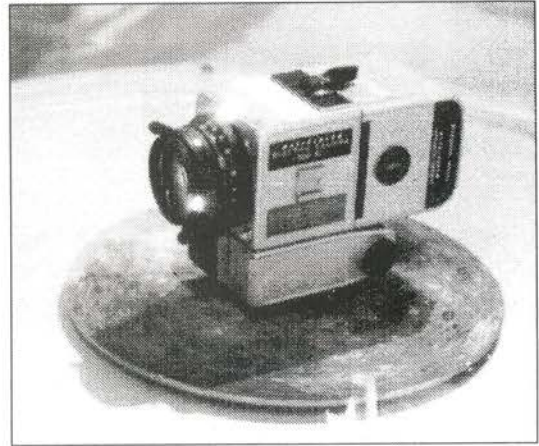
Hans efterforskningsarbejde begyndte i London, hvor Hamel havde kontakt med Fox Talbot, senere rejste han til Frankrig, her mødte han både Daguerre. Niépce og sønnen Isodore Niépce. Isodore havde imidlertid et anstrengt forhold til Daguerre, hvilket resulterede i at han forærede mange dokumenter, en del som kopier, til den fothistorisk interesserede Hamel, som havde til hensigt at skrive en bog om Niépce, men døde i 1860. Hamels familie overgav derefter brevene til Det videnskabelige Akademi i slutningen af 1870'erne. De blev derefter arkiveret og glemt indtil 1920, hvor fothistorikeren Kravetz fandt dem spændende og facinerende. Kravetz udgav brevene i en fransk-russisk udgave i 1930'erne. Pludselig blev verden opmærksom på opfinderen Joseph Nicéphore Niépce.

Museets samling

Musée Nicéphore Niépce blev totalt renoveret i 1972 under ledelse af konservator Paul Jay. Bygningen er opdelt i 12 udstillingssale, hvor ca. 20 ansatte har deres daglige arbejde. Det første man får øje på i receptionen er et Hasselblad-kamera 500L, et såkaldt månekamera. Vi har allerede her en indikation af, at museet ikke blot er dedikeret Niépce, men omfatter et udsnit af fotografiens historiske udvikling i form af kameraer, visuelle opstillinger, dokumenter, men ikke mindst fotografiske inkunabler fra før fotografiets egentlige fødsel.

I nederste etage oplever man middelalderens camera obscura, laterna magica og alle de andre snedige apparater fra midten af 1800' tallet. Brødrene Lumière er repræsenteret på linie med andre af filmens opfindere. Bevæger man sig længere ind i det store lokale kan man finde man The Kodak model 1888 samt hele rækken af tekniske frembringelser, museet råder over ca. 2.000 kameraer.

På første sal gør man entré med en vis værdighed, her befinder de historiske effekter sig, som er målet for rejsen. På væggen et par store malerier og stik af videnskabsmanden og opfinderen Nicéphore Niépce, flankeret af en række store moderne udstillingsmontre udført med fransk elegance. Niépces første kamera og de andre camera obscura og håndbyggede prototyper.

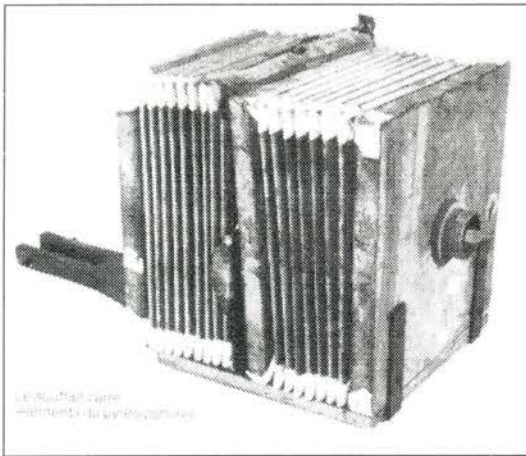
Hasselblad månekamera, gave fra Nasa.

Niépces forsøgsplader, heliografier og pyrèolophore billeder hænger andægtigt, med engelske og franske tekster!

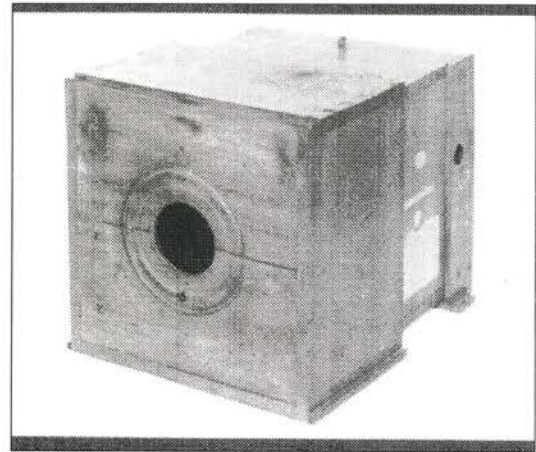
Det næste lokale er dedikeret daguerreotypiprocessens opfinder Louis Daguerre. Her er ophængt et smukt billede af opfinderen. Særlig interessant er en stor samling af daguerreotypier fra perioden 1839-1850. Desuden viser udstillingen en række af daguerre's apparater.

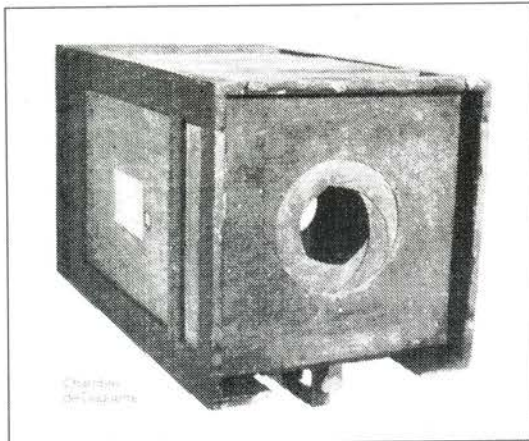
En flot udstillingsmontre med Niépces apparater.

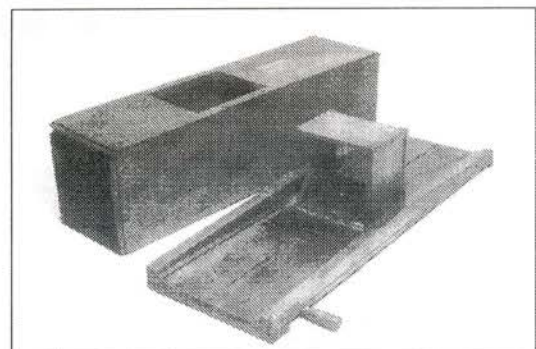
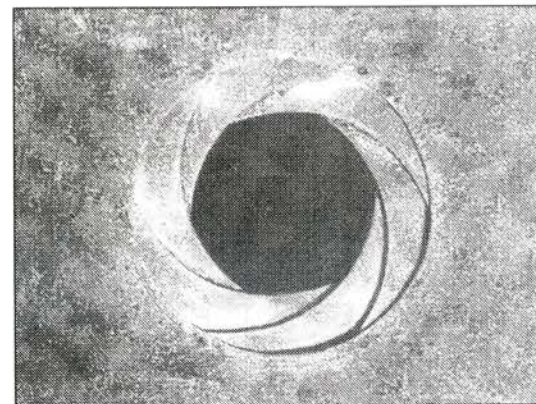
Kamera hvormed Niépce aftog sine pyrèolophore billeder ca. 1817.

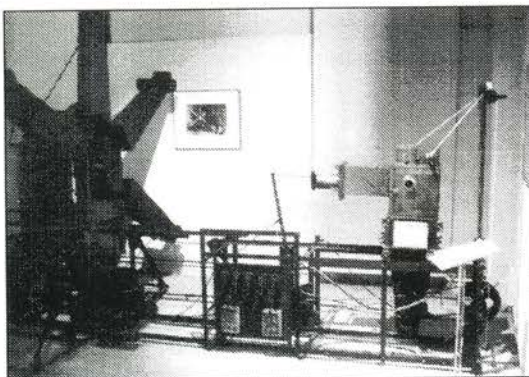
Niépce første kamera. (30,5x31,5x18,5cm), glideboks 18,5cm, 1820-30.

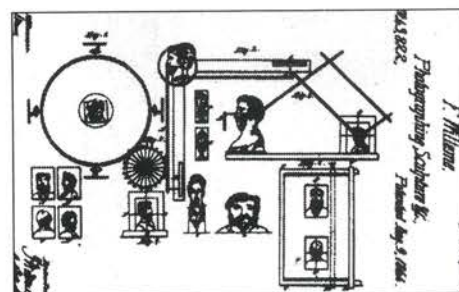
Med irisblænde konstrueret af Niépce. (36,2x35,3x63,5cm). diameter 16cm, 1829.

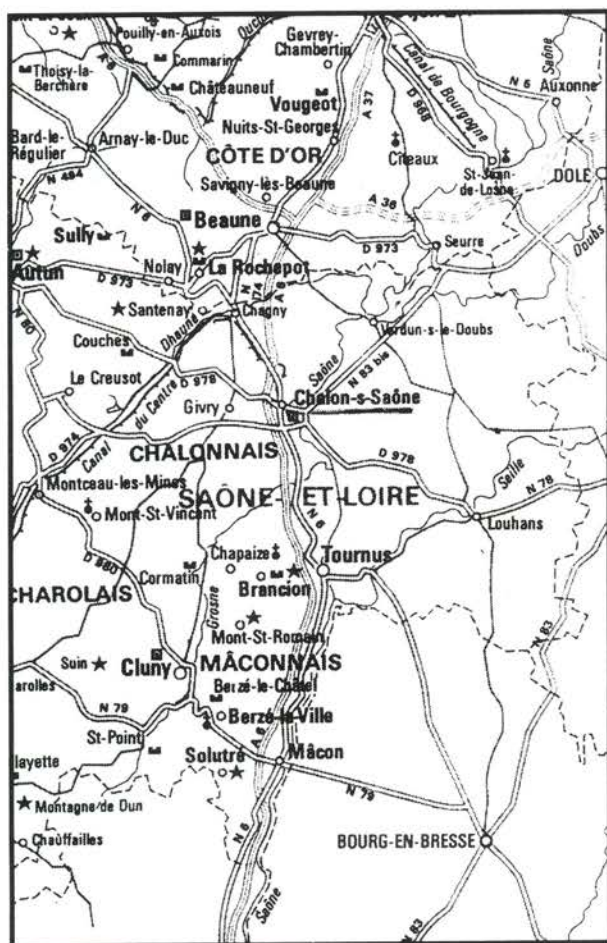
Glideboks til camera obscura (106x27,5, 5x30 cm).

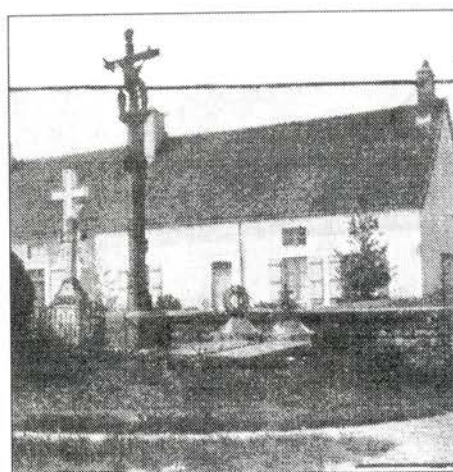
Carlo Baese i Florenz fremstillede i 1901 et reliefsportrætbillede ved hjælp af en serie negativer som var belyst i et filmkamera konstrueret af Cl. Givaudans. Den affotograferede blev belyst fra alle vinkler hvorved der opstod en plastisk model - efter hvilken kunstneren kunne fremstille sin buste.

Billedhuggeren François Willème (1830-1905) fik i 1860'erne patent på en plastisk fotograferingsmetode der senere blev udviklet, men ikke fik større betydning.

Kort over området omkring Chalon-sur-Saône.

Hr. og fru Niépces gravsted i St.-Loup-de-Varennes.

En biografi:

- 1765 7. marts Joseph Nicéphore Niépce fødes
- 1780 Begynder sine studier i Chalon-sur-Saône
- 1788 Officer i hæren
- 1793 Idéen at fastholde et billede i camera obscura
- 1795 Begynder sin videnskabelige karriere i Nice
- 1801 Vender tilbage til Chalon-sur-Saône
- 1807 Får patent på pyrèolophore
- 1811 Forsker i brug af pastelfarver
- 1816 Forsøg med fiksering af billeder i camera obscura
- 1817 Niépces bror får patent på pyrèolophore
- 1820 Fremskridt vedr. fiksering af billeder
- 1824 Succes med billeddannelse på glas og sten
- 1826 De første heliografier fremstilles og kontakt med Daguerre
- 1827 Publicerer heliografiprocesen
- 1828 Forsøg med billeder på sølvplade
- 1829 Udgiver bog om heliografi sammen med med Daguerre
- 1830 Niépce og Daguerre underskriver samarbejdsaftale
- 1833 Niépce dør

En del af de relevante dokumenter og breve mellem Niépce og Daguerre er udstillet i de dertil indrettede montre. I et tilstødende lokale har man svært ved at tilbageholde sin begejstring: Edmond Alexandre Bequerel (1802-1891) første farveforsøg fra 1847 (!) fremstillet med et solarapparat.

Et tre-farvefilmkamera suppleret med billeder af adskillige farvefilmsekperimenter udført gennem tiderne. En reproduktion af farvefotografiets fader pianisten Louis Ducos du Haurons (1837-1920) tidligste farvefotografi fra 1862, hans Melanochromosome fra 1899. Kalotypiens opfinder Fox Talbot er repræsenteret bl.a. med bogværket *The Pencil of Nature*. Verdens første bog med indklæbede kalotypier. Herudover en samling smukke kalotypier fra tiden.

Det efterfølgende rum viser stereoskopiens udviklingshistorie helt tilbage fra 1839. En prototype af Jules Richard stereoskopkamera fra 1893 er blandt klenodierne. Herudover ser man stereoskopiske billeder i forskellig udførelse og trykning - helt frem til nutidens holografier. Nogle store panorambilleder viser eksempler på denne specielle fotografering.

I et særligt konstrueret hjørneværelse har man bygget flere camera obscura modeller, hvor gæsterne kan opleve princippet i det optiske system. Pædagogisk flot udført og specielt beregnet til undervisning af de mange skoleelever, der hvert år besøger museet.

Til sidst får man yderligere en lille overraskelse, nemlig Cl. Givaudans forsøgskamera fra 1926, hvor den portrætterede bliver fotograferet fra alle sider, hvorefter kunstneren kan udføre sit skulpturelle værk.

Museets bibliotek omfatter 10.000 bøger og dokumenter. 2.500.000 fotografier, læsesal og studierum til særligt interesserede. Hvis man ønsker minder med hjem kan man ved udgangen købe: postkort, plancer og plakater.

150 år siden fotografiens opfinder døde!

Åke Hultman

Louis Mandé Daguerre.

François Dominique Arago (1786-1853).
Samling: International Museum of Photography,
Rochester.

Daguerre

Franskmanden Louis Jacque Mandé Daguerre levede i årene mellem 1787-1851 og betragtes som fotografiens 'fader'. Men som så ofte i historien lå opfindelsen i tiden, og mange andre har gjort krav på æren. Egentlig fandtes forudsætningerne allerede i 1700'tallet¹. Landsmanden Joseph Nicéphore Niépce banede vejen for opfindelsen og samarbejdede med Daguerre.

I England eksperimenterede Fox Talbot samtidig med billeder på papir. Daguerre var en dygtig kunstmaler og begyndte sin karriere som teaterdekoratør. Han drev et velbesøgt diorama med kunstnerkollegaen Charles-Marie Bouton i årene mellem 1820 og 1830'erne i Paris.

De fremviste storladne illusionistiske tableauer i formater helt op til 14 x 22 m. Ved hjælp af skiftende belysninger med direkte- og gennemskinneligt lys kunne de f.eks. omskabe en sommeridyl der langsomt overgik til et dramatisk landskab med en mørk himmel og tordenvejr. I mange europæiske hovedstæder opførtes panoramaer blandt andet i Stockholm i 1846 af teaterdekoratøren ved Kungeliga Teatern G.A. Müller.

Som kunstner var det naturligt for Daguerre at anvende camera obscura i sit arbejde med at tegne og male sine landskabspanoramaer. En dag i 1827 stillede Daguerre's hustru følgende spørgsmål til sin mands ven kemikeren Jean Baptiste Andre Dumas:

"Jeg er kunstneren Daguerre's kone. Min mand har i nogen tid været besat af idéen om at kunne fastholde et billede i camera obscura. Han tænker konstant på det, og har svært ved at sove. Jeg er bange for at han er ved at blive tosset. Anser De, som videnskabsmand, at det nogensinde vil blive muligt?"

Historien beretter også at Daguerre i lange perioder låste sig inde i sit laboratorium. Engang i 1835 da han arbejdede med at jodere de forsøvede kobberplader, afbrød han eksponeringen og lod pladen blive liggende i et kemikalieeskab. Dagen efter tog han pladen ud og så til sin overraskelse et detaljeret billede på kobberpladen! Ved at udtage kemikalie efter kemikalie fra skabet, og gentage forsøget kom han til sidst til den konklusion at det måtte være dampene fra det spildte kviksølv, som havde den fremkaldende virkning. Han fortsatte sine eksperimenter og i 1837 lykkedes det tillige at fiksere billedet så det ikke forsvandt i dagslyset.

¹ Objektiv nr.40, s.22. Camera obscura anno 1769.

DESCRIPTIONS
DES
EXPOSITIONS
INDUSTRIELLES ET ARTISTIQUES
FAITES EN FRANCE DEPUIS LEUR ORIGINE.

EXPOSITION DE 1839,
STATISTIQUE INDUSTRIELLE,
MANUFACTURIÈRE ET AGRICOLE DE LA FRANCE
A LA MÊME ÉPOQUE;
ACCOMPAGNÉE DE GRAVURES SUR CUIVRE OU SUR ACIER
REPRÉSENTANT LES OBJETS LES PLUS REMARQUABLES;
Faisant suite à l'Historique des expositions précédentes,
qui comprennent celles de 1798, 1801, 1802, 1806, 1819,
1823, 1827, 1834;

1re PARTIE, renfermée dans le Recueil de la Société
Polytechnique ou Recueil industriel;
2e PARTIE, renfermant le complément de la
première;
PUBLIÉE
PAR UNE SOCIÉTÉ D'INGÉNIEURS,
D'ARTISTES, DE MÉCANICIENS ET D'INDUSTRIELS,
Sous la Direction
DE M. V. DE MOLEON,
ANCIEN ELÈVE DE L'ÉCOLE POLYTECHNIQUE, MEMBRE DU JURY CENTRAL
DE L'EXPOSITION DE 1839, CHEVALIER DE LA LÉGIION D'HONNEUR
ET DE PLUSIEURS ORDRES ÉTRANGERS, ETC.

Tome VIII.

Au Bureau de la SOCIÉTÉ POLYTECHNIQUE,
Rue de la Paix, 20;
Chez M. RENOUARD, libraire-éditeur, rue de Tournon, 8.
1839.

Forste fr. omtale af foto-gravures 1839.
Samling: Per Ask Nielsen.

DAGUERREOTYPEN.

Beskrifning
å den
märkvärdiga uppfinningen
att fixera framställda bilder &c.
af
L. J. M. DAGUERRE.

Öfversättning;
tillika med de af Professor Arago uti Kongl.
Franska Vetenskaps-Academien lemnade upp-
lysningar, jemte en kortt beskrifning om det,
jemväl af Daguerre uppfunna, Dioramat.

Med 6 Plancher.

STOCKHOLM, 1839,

Svensk beskrivelse - december 1839.

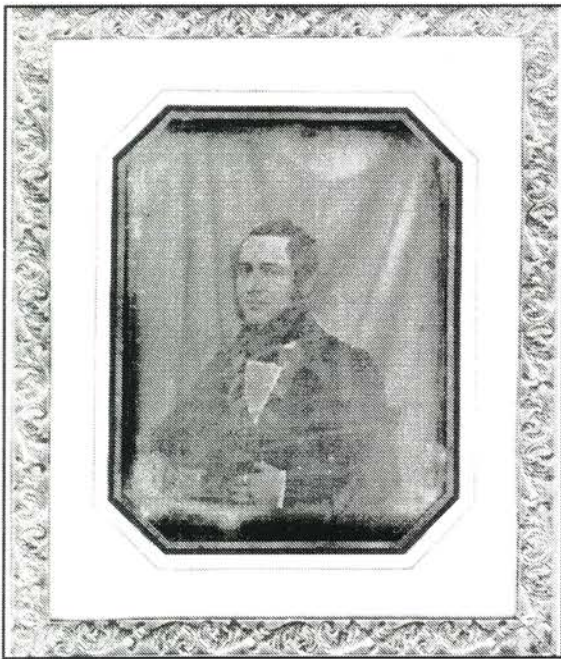
Daguerre's opfindelse blev præsenteret af fysikeren og sekretæren i Det franske Videnskabsakademi Francois Jean Dommique Arago den 7. januar 1839. Tre uger senere kunne man i det svenske Aftonbladet læse om nyheden under rubrikken: "Blot ved en afspejling ses en landskabsaftegning". Opfinderen Samuel Morse besøgte Paris i marts 1839 for at præsentere sin elektriske telegraf. Han gæstede Daguerre for at se den nye metode - at fastholde et billede i camera obscura. Morse var imponeret. Denne skriver til sin bror: "It is one of the most beautiful discoveries of the age". Kort tid efter gik Daguerre's atelier og diorama op i luer. Dioramets tid var forbi og det blev aldrig genopbygget. Alle detaljerne omkring opfindelsen præsenteredes ikke for den 19. august samme år. I 1833 var Niépce død og det blev sønnen Isodore Niépce og Daguerre som fik tildelt en livsvarig statspension - til gengæld skænkede Den franske Stat opfindelsen til hele verden.

Opfindelsen

Efterspørgslen på den nymodne daguerreotypiproces var enorm. I løbet af få måneder solgte Daguerre alle de daguerreotypikameraer som hans svoger Alphonse Giroux kunne fremstille. Kameraet konstrueredes af Daguerre og produceret af Giroux, denne fik 50% i fortjeneste. Daguerre og Niépce's son fik hver 25%. Den store parisiske optiker Chevalier gav udtryk for sin skuffelse over at han ikke fik lov til at fremstille kameraerne med ordene: "Der behøvedes en optiker, men en papirhandler blev valgt". Skuffelsen blev lindret da han fik lov til at fremstille optiken til kameraerne. Optikens lysstyrke var lav og sammen med de relativt langsomme plader blev eksponeringstiden ca 10-20 minutter. Mange instrumentmagere begyndte at kopiere kameraet. Hvis man ikke havde råd til at erhverve et kamera købte man en beskrivelse som blev publiceret i 32 forskellige udgaver² på en mængde sprog.

Hele udrustningen med kamera, opbevaringskasse til de håndpolerede forsøvede kobberplader, joderingskassen, spritlampe, polértræ og diverse kemikalier vejede ca. 50 kg. Allerede i december 1839 publiceredes Daguerre's beskrivelse på svensk, og Bonniers forlag solgte desuden den komplette udrustning. I Daguerre's beskrivelse omtales de fem operationer for at fremstille et daguerreotypi: polering, eksponering, fremkaldelse og fiksering. En af ulemperne ved Daguerre's opfindelse var den lange eksponeringstid. Derfor er tidligst bevarede daguerreotypier ofte billeder af landskaber, stadsmiljøer og stilleben. Men allerede i 1840 blev det muligt at 'aftage' portrætter takket være optikeren Joseph Petzvals lysfølsomme objektiv, samtidig med at de forsøvede kobberplader blev gjort mere lysfølsomme

² Pierre G. Hartmant: Gåderne omkring Daguerre's håndbog. Norsk Fotohistorisk Journal nr.3, 1976.

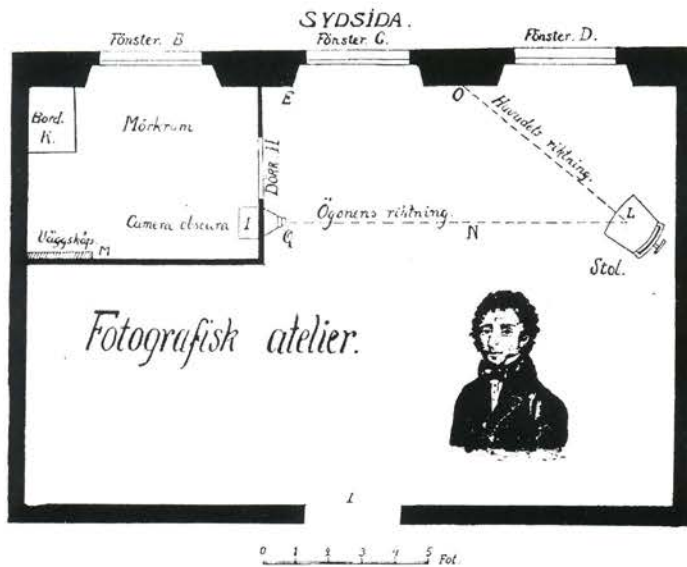

Daguerreotypi 'aftaget' 1840 af Stockholms förende porträttdaguerreotypist.

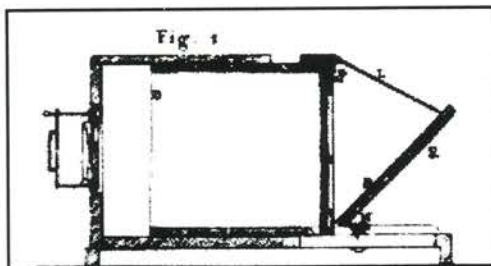
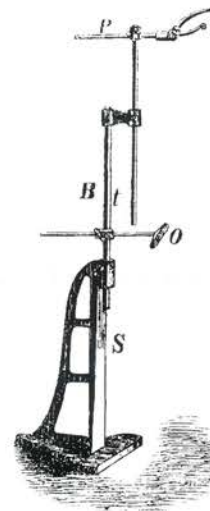
DAGUERREOTYP.

Porträttering dermed verkställes, så väl af enskildt personer som familjegrupper, hvarsi barn af tre år kunna deltaga. Lokalen är uti en störrer vacker trädgård å Blasiholmen, endast för detta ändamål öppen, så att de besökande äro helt ogenerade; ingångarne äro från Blasiholmsbanneu N:o 6 och från Blasiholms-torget genom jerngrindarne, midt för Sockerbruket. Profvör äro att bestå i Herr Bonniers Bokhandel å Bazaren. Priserna äro 4, 5, 6, 8, 10 och 12 samt 18: 32 Eko och deröfver. Porträtteringen fortgår hvarje dag från kl. 9 f. m. till 6 e. m., och med hvilken noggrannhet och säkerhet densamma utföres, torde de utskälda profvorn bästa bevisa. För familjer och sällskap kan lokalen uteslutande vara öppen, då derom dagen förut tilläges.
J. W. BERGSTRÖM.

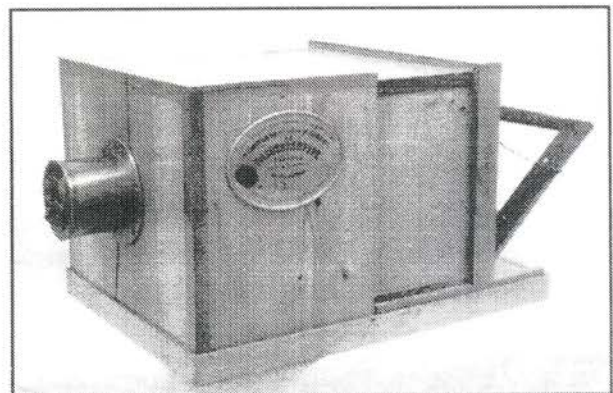
Annonce fra Aftonbladet 1844.

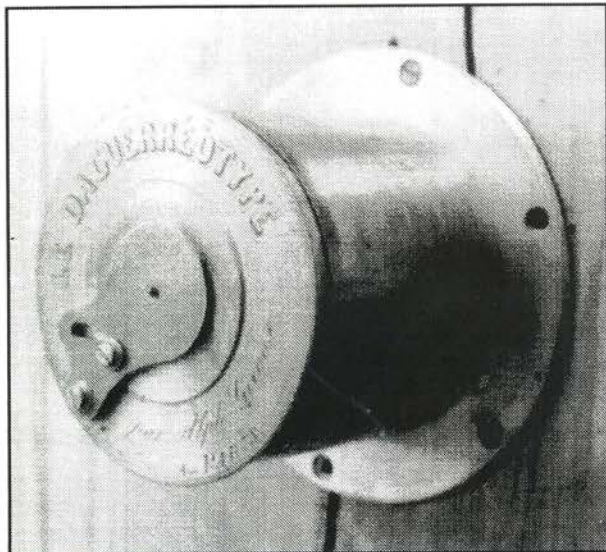
Fotografisk atelier fra 1842 med nakkestotte!

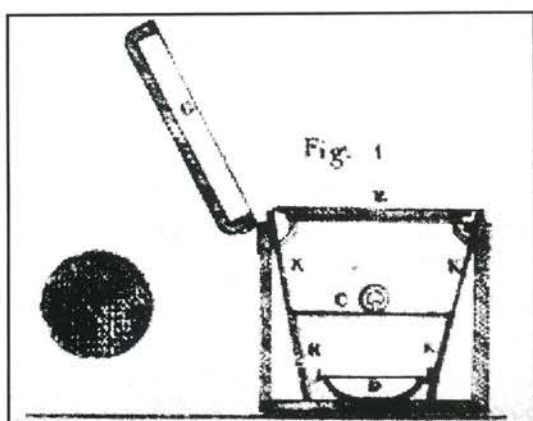
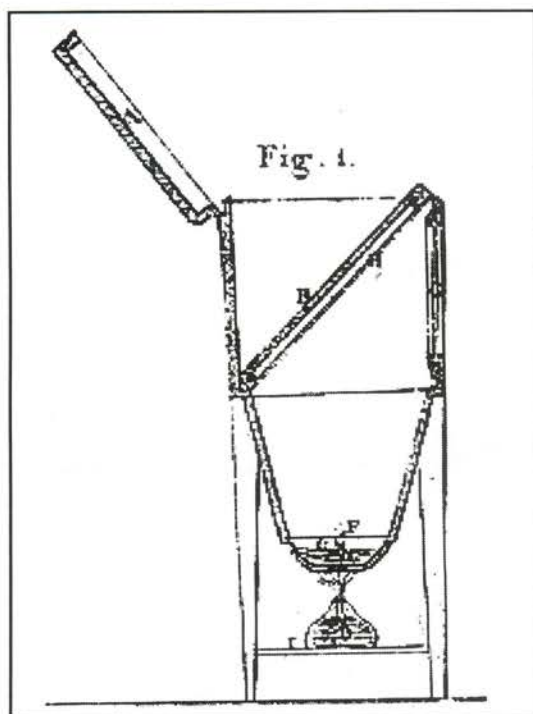
Daguerre's kamera i tvärsnit ifølge beskrivelsen.

Uppsala-kameraet fremstillet af Daguerre's svoger.

Objektivet er justerbar i sin fatning.

Jodering- og kviksølvkasserne ifølge beskrivelsen fra 1839.

ved behandling med bromiddampe. Kameraerne blev efterhånden fremstillet til mindre formater som: halvplade, kvartplade og ottendelplade - herved formindskedes også vægten. Mange kunstnere frygtede at portrætmaleriet var truet af daguerreotypiet og skaffede sig en udrustning - de var hermed blevet omvandrede fotografer. En af disse besøgte Sundsvall efter en tur langs Norrlandskysten med begrænset succes: "Min tilstedeværelse siden den 4:e, og ingen endnu meldt sig til portrættering, ser jeg mig nødsaget til at afrejse i begyndelsen af næste uge". Videre hedder det: "at portrætter 'aftages' i savel overskyet som i klart vejr".

Billedet på et daguerreotypi er spejlvendt og må betragtes i en bestemt vinkel for at motivet skal fremtræde på den spejlblanke plade. Det må beskyttes under lufttæt glas idet overfladen er meget følsom overfor berøring. Metoden er direkte positiv. Et daguerreotypi er således unikt. Nutidens negativ gør det derimod muligt at mangfoldiggøre billedet. Ofte blev dele af billedet koloreret. disse billeder er efterspurgte samlereobjekter.

Den svenske forbindelse

I 1841 bestilte professor Svanberg på Det Fysiske Institut på Uppsala Universitet en komplet udrustning hos det optiske instrumentfirma Petitpierre i Berlin³. I universitetet's arkiv opbevarer man stadig regningen. Det var på den tid et relativt stort indkøb. Udrustningen blev sendt pr. båd fra Stettin til Stockholm. Fragten fra Stettin kostede 2 pfenniske Thaler, transport til og fra fartøjet 1 Thaler. Udrustningen kostede 87 Thaler og 25 Groschen eller ca. 168 Rigsdaler - i dagens pengeværdi omkring 15.000 kroner.

Kameraet blev leveret i 1842 let beskadiget. Apparatet, joderingskassen og kviksølvkassen er en af den håndfuld udrustninger som findes i verden. Dets ægthed bekræftes af det imponerende ovale skilt på kameraets side. Daguerre's underskrift og Giroux's segl med årstallet 1839.

Daguerreotypikameraet er det første fabriksfremstillede apparat i verden. Teksten på det ovale skilt er:

"Aucun Appareil n'est s'ilne porte la Sig'n de Mr. Daguerre et le Cachet de Mr. Giroux. Le DAGUERREITYPE, exécute' sous la Direction de son Auteur, à Paris, chez Alp. Girouxet Cie., Rue de Coq. St. Honoré No. 7".

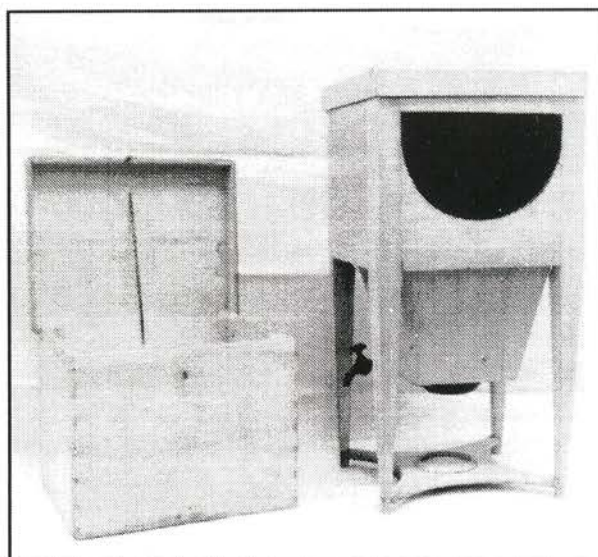
Garantien på apparatet gælder ikke uden Hr. Daguerres navnetræk og Hr. Giroux's segl.

Daguerreotypen er udført under overopsyn af fremstilleren hos Alp. Giroux og C:o Coq, St. Honoré No 7 i Paris. Seglets tekst er: **"DAGUERREITYPE 1839 Alp. Giroux."**

³ Objektiv nr.29, s.45. Daguerreotypikameraets historie.

Giroux's segl med angivelsen UN (nr.1). Til højre ses Daguerres navnetræk.

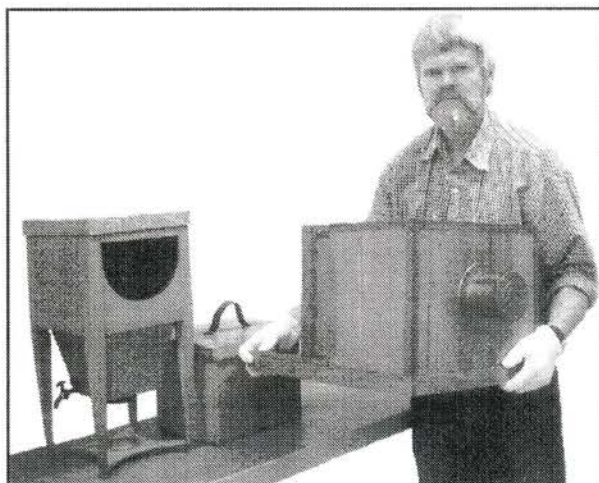
Jodering's- og kviksølvkasserne.

En beskrivelse

Daguerreotypiudrustningen på universitet består af joderings- og kviksølvkassen. På kviksølvkassens side sidder stadig det originale termometer med Alp Giroux's stempel. Kameraet er fremstillet til pladestørrelsen 164 x 216 mm, samme format som Niépce's første tinplader. Bag matskiven sidder et spejl i 45 graders vinkel for at få billedet retvendt. Ved at skyde den bagerste kasse frem og tilbage indstilles skarphed og afstand. Objektivet kan ligeledes skydes frem og tilbage. Lukkeren er en enkel skive på objektivets front, som vrides ud ved eksponeringen. Kameraets bundplade måler 380 x 513 mm. Kassetten, som mangler, havde to døre som beskyttede pladen mod lys inden eksponeringen. Dørene kunne åbnes fra kassetens bagside ved hjælp af en buet stiver. I apparatet findes nogle messingdetaljer som tilsyneladende er rester fra et eksperiment. I den svenske oversættelse af Daguerres beskrivelse har oversætteren gjort en bemærkning om en anordning til bestemmelse af eksponeringstiden - hvilket kan være en forklaring. Kameraet er bygget i fyrretræ, medens hjørnerne er fremstillet i valnøddetræ. Midterpartiet af fronten er af valnød eller en lignende træsort.

Nummeret

På objektivet står der: **LE DAGUERREOTYPE** par Alp Giroux. Dette tyder på at kameraet er et tidligt eksemplar idet senere apparater har teksten: **LE DAGUERREOTYPE** chez Giroux et Comp. Fotohistorikerne Helmut og Alison Gernsheim har konstateret at Giroux eksporterede de første apparater til Louis Sachse og Edward Petitpierre i Berlin. Til højre for sit segl nummererede Giroux sine kameraer. Eksemplaret på Uppsala Universitet er nummereret UN hvilket på fransk betyder nr.1. Muligvis har vi at gøre med det første kamera Giroux eksporterede!

Fra venstre: kviksølvkassen, joderingskassen og Giroux Daguerre kameraet. Foto: Anna-lena Forslund.

Objektivet er fæstnet på fronten med seks skruer. Ved siden af disse skruer findes der huller som afslører at kameraet tidligere har været udstyret med et andet objektiv. Kameraets objektiv er en plankonveks akromat med en brændvidde på ca. 415 mm, lysstyrke ca. 15. Da efterspørgslen var stor og optiker Chevalier ikke kunne følge med i leveringen, tilbød Lerebours og andre parisiske optikere at slibe tilsvarende akromater.

Høi Professor A. Swanberg *Arbet.*
 En Daguerreotypierings Apparat
 med räkning af Tit. Petzvaliens i Berlin. 87 Th. 25 gr.
 En Galvanometer af Tit. Wehnert's i D. 16 ---
 Summa Thaler 103. 25
 som gör å 1 R. 43. 9. per Thaler --- 199. 1. 2.
 Vrakat från Heltens --- 2 ---
 Transporten från akties Jactys --- 1 ---
 Summa R. 202. 1. 2.

I Uppsala's Universitets arkiv opbevares regningen på indkøbet af 1.
 stk daguerreotypikamera. Datering den 19. november 1841 med
 underskriften fabrikant Wrede i Stockholm.

Daguerre's gravsted i Bry-sur-Marne. Samling
 International Museum of Photography,
 Rochester.

Chevaliers optik var en meniskus akromat og de øvrige
 optikere fremstillede plankonvekse linser. På
 indfatningens kant læser man følgende tekst. "**Apparat
 von Giroux Paris**".

Allerede i 1841 da kameraet bestiltes var Giroux's
 kamera allerede umoderne. Pierre Séguier (1830-1876⁴)
 fremstillede i november 1839 en udrustning som kun var
 en trediedel så stor som Giroux. Chevalier fremstillede
 også et sammenklappelig kamera med en bedre optik.
 Hans kameraer til et mindre format gjorde det muligt at
 'aftage' portrætter. Hertil kom Voigtländers
 helmetalkamera med det lysstærke Petzvalobjektiv⁵.

1839 da Louis Daguerre præsenterede sin proces var
 det en stor sensation, at naturen selv kunne fremstille et
 billede. I dag er fotografien en selvfølge. Daguerre døde
 den 10. juli 1851, samme år som kolloidumprocessen så
 dagens lys. Daguerre's metode var helt ude af brug i
 slutningen af 1850'erne, men hans navn vil altid være
 forbundet med fotografiens opfindelse.

Litteratur:

- Flemming Berendt: Daguerreotypikameraets historie. Objektiv nr.29, s. 45.
- Helmut & Alison Gernsheim: The history of the Diorama and the Daguerreotype L.J.M. Daguerre.
- Sandström: Nordisk Tidsskrift för Fotografi 1939, s. 185-189.
- Beaumont Newhall: The History and Practice of the Art of Photography Snelling Reprint 1849, 1970.
- Per Hemmingson: Fotohistorisk, 1970.
- Oversættelse: Flemming Berendt. ●

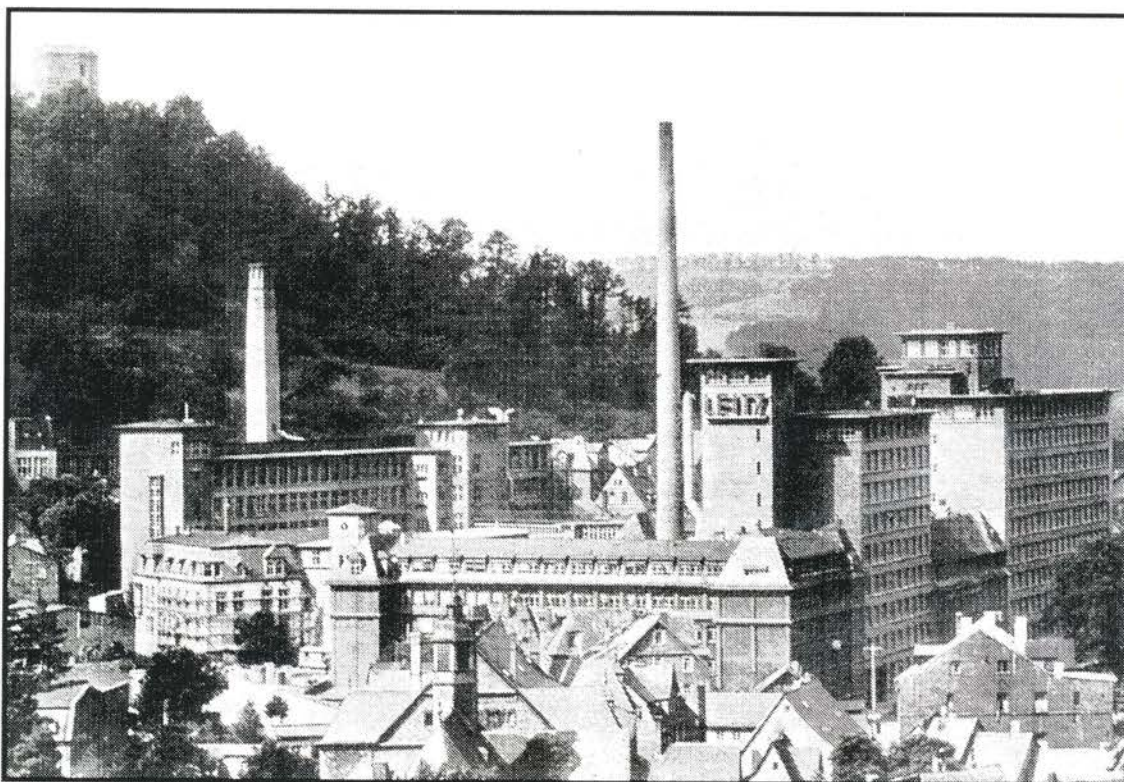
⁴ Helmut Gernsheim: Geschichte der Photographie s.65.

⁵ Objektiv nr.52, s.16. Portræt af P.W.F. Voigtländer.

Da amerikanerne kom til Wetzlar i 1945

- og fandt en 'guldgrube'

William Jordy

Leitz hovedfabrik i ca. 1948.

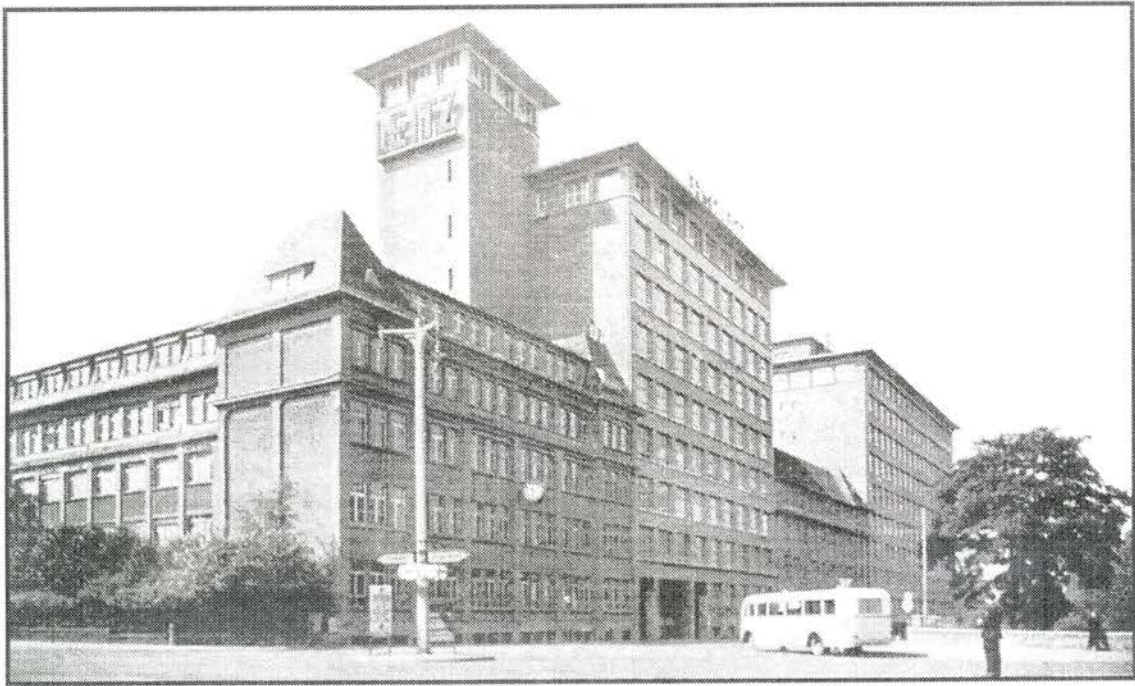
Midweek
STARS
AND
STRIPES

Southern
Germany
Edition

November 28
1945

De amerikanske tropper, der i april 1945 indtog den lille by Wetzlar, stødte tilfældigvis ind i en 'guldmine'. Byen selv var aldeles ubekendt og ubeskrevet, som en lille by nu kan være. Praktisk taget hver eneste familie havde en nær slægtning, der havde forladt sit hus fra det cirkelformede højedrag, som byen er bygget på, for at gå ned til 'lommen' i midten, hvor en kedelig fabrik befandt sig. I tidens løb havde næsten enhver arbejder hjembragt et eksemplar af fabrikkens produkter. Fabrikkens navn var Leitz og dens produkt var Leica-kameraet.

For en tid, efter krigsafslutningen, blomstrede Wetzlar, fordi de hjemvendende arbejdere fra krigen, meget billigt solgte deres Leica'er, til priser, der lå mellem 12.000 og 20.000 RM. Disse transaktioner blev til gengæld frataget befolkningen, da CIC's agenter (CIC=Commander in Chief) gennemgik Wetzlers huse i juli 1945, sådan at befolkningen i november 1945 ville ønske, at de havde beholdt de apparater de tidligere havde haft. Efter at CIC rykkede ind i byen, blev de der. Fabrikken blev skarpt bevogtet. Soldaterne holdt et vågent øje med dens indhold. Men de amerikanske soldater, som havde hørt om den berømte 'guldmine' blev ved med at køre i deres jeeps ind til byen fra alle

Enfamiliehuse opført til Leitz-medarbejdere i Wetzlar.

hjørner af den amerikanske besættelseszone - dog kun for at erfare, at de var kommet for sent! En kompliceret kommandovej med godkendelse af al adgang var nu en nødvendighed for enhver, der ville besøge fabrikken. Imens blev der foretaget en omhyggelig overvågning af byens befolkning, så omhyggelig, at alle tilbageblevne Leica'er gemtes langt bort.

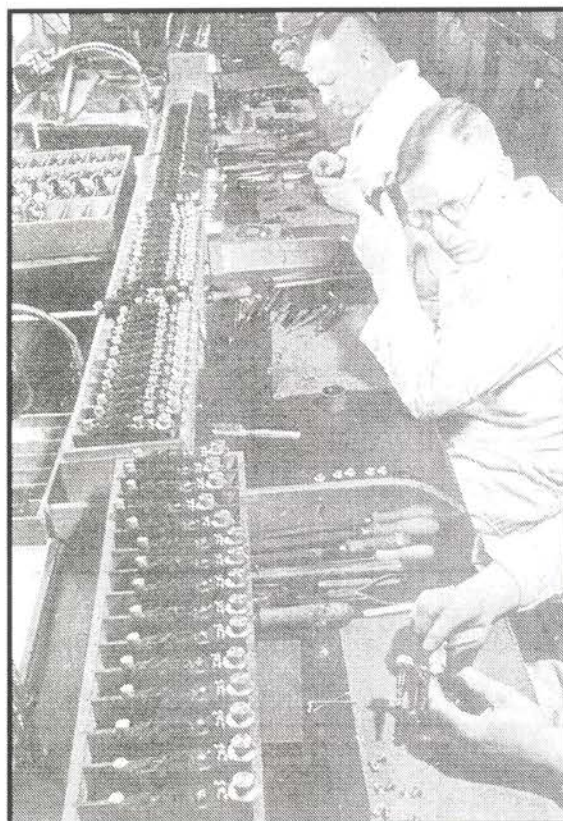
70 Leica'er pr. dag

Indenfor murene i den grå stukbygning blev der nu fremstillet 70 Leica'er om dagen tre af ugens dage - de blev fremstillet til fordeling gennem PX-militærbutikkerne. Da produktionen lige før krigen stod på sit højeste fremstillede de samme drejebænke 170 Leica'er om dagen. Nogle få heldige soldater fik disse kameraer til en pris af ca. 200 dollars, som var prisen i USA, mens PX-prisen svarede til ca. 40 dollars for en Leica med F.3,5 og 80 dollars for en med F.2,0 Summitar. Leica'erne var imidlertid kun én type kameraer, der gik gennem PX-butikkerne. Viften af mulige fotoapparater toppes af Leica og løb ned ad den fotografiske prisstige til et 'Billy Record', foldekamera, som kostede et sted omkring 3 dollars gennem PX-butikken. Det ironiske ved den kameramani, som føg ind over hæren var, at prisen på Billy'en, der kostede 25 dollars i USA, nu blev gjort til grin ved PX-prisen på de 3 dollars. Før turen over Atlanten, anså den almindelige soldat, som blot ønskede at forevige sit barns opvækst og som antog, at sælgeren ville påtage sig fremkaldelse og fremstilling af aftryk. 25 dollars for Billy'en - et 'dyrt' kamera - nu var der imidlertid intet, der duede i forhold til Leica. 'Leica' blev mere end blot et kamera. Det blev et magisk ord sammensat af to bogstaver, - der gengiver soldatens længsel efter at anskaffe noget værdifuldt til en lav pris, udtryktbogstaverne 'ET' ('European Theatre' = den europæiske krigsskueplads').

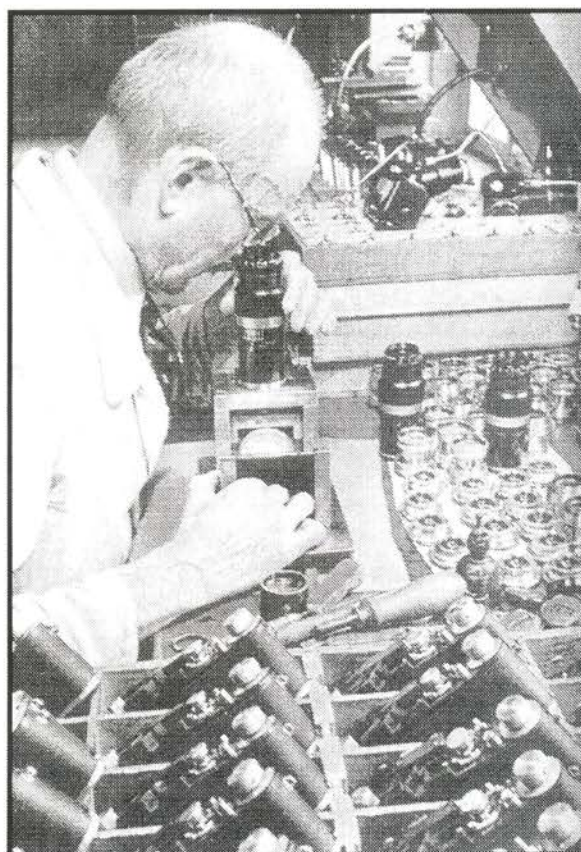
Det havde ikke altid været sådan med populariteten. Leica'ens 'forgænger' var en slags boks, der blev opstillet i Leitz laboratorier i 1914, hvori firmaet undersøgte sine verdensberømte mikroskoplinser (!). Til dette formål havde man brug for en lille boks, som kunne indeholde en filmstrimmel, på hvilken man kunne eksponere en kontinuerlig serie af optagelser med forskellige brændvidder. Kinofilm var ideel til formålet. Det var først nogle år senere, at der var én, der kom i tanker om, at den type film kunne bruges i et yderst kompakt kamera.

De første 35 mm kameraer

De første 35 mm kameraer forlod Leitz-fabrikken i 1924. I begyndelsen var de ikke særlig populære. Fotograferne var vant til rullefilm og plader. Men langt om længe blev Leica'ens fortrin tydelige, især når man skulle optage en række billeder, der virkede levende og ægte - benævnt 'Candid Photography'. Efterhånden som

Afprøvning af den lydlose Leicalukker.

Arbejde med afprøvning af afstandsindstillingen i et 13,5 cm objektiv.

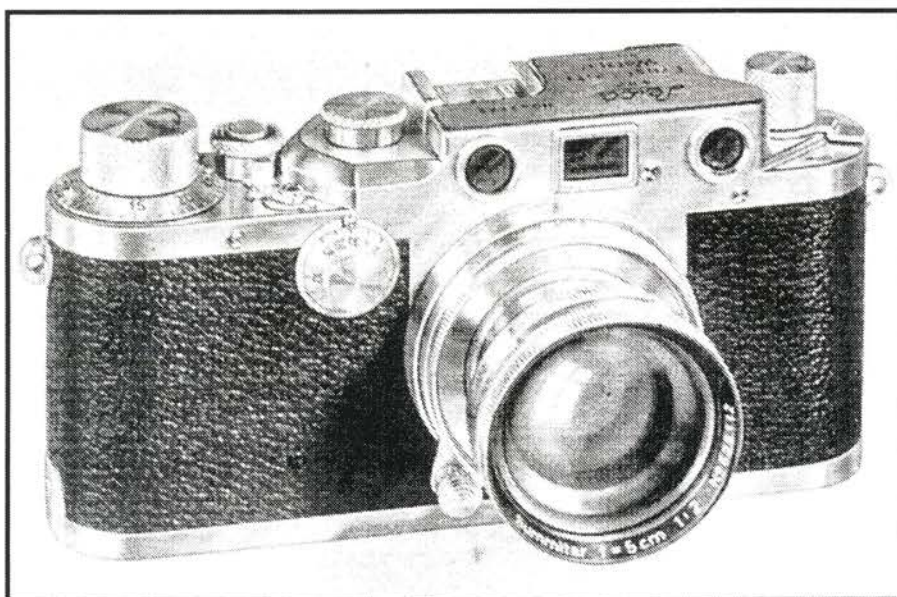
Det øvede øre lytter tilsidst endnu engang til lukkerens klik.

salget af Leica gik frem, perfektionerede Zeiss sin Contax, ligeledes lancerede Exakta og Kodak med sin Ektar. Denne kvartet repræsenterede i 1945 de bedste 35 mm kameraer, der kunne købes for penge, men efterspørgslen efter Leica blev et begreb. Selv hos Leitz var ledelsen forbløffet over det pludselige brøl om at eje det mest komplekse kamera, der nogensinde var blevet bragt på markedet.

Man forstår det logiske i den løjtnant, som for nylig besøgte Wetzlar med en ordre på 100 Leica'er til sit riffelkompagni, som skulle til Berlin. Men medarbejderne på fabrikken håbede ikke, at sortbørgrossererne fik fat i dem, for de mennesker, der virkelig skulle bruge en Leica, repræsenterede prisskiltet en chance for ham for på en let måde at få foden indenfor 35 mm fotografi - og så snart han var 'indenfor', ville Leitz være lykkelig for at sælge ham ethvert af de ca. 350 stk. tilbehør, hele udstyret bestod af - foruden et fornemt mørkekammerudstyr. Ingen hos Leitz talte imod den kendsgerning, at 35 mm fotografi var den dyreste

måde at dyrke sin hobby på. Det eneste, der var billigt, var filmen, hvor meget kunne registreres på et ganske lille areal. Ja, næsten for meget!

Hvis man ikke havde sit eget 35 mm mørkekammer var fotografen i virkeligheden hjælpeløs, idet hvert eneste billede skulle forstørres. Ved at udlicitere sine film til en forstørrelsesanstalt, løb han ind i omkostninger, der næsten forbød sig selv. Dette var grunden til, at specialisterne i militærregeringens optiske afdeling var sikre på, at Leica'erne lidt efter lidt ville havne i de rigtige hænder - dog til en højere pris. 'The Optical Division' peger på en anden ulempe ved at eje et Leica i Europa: filmproblemet. Mens 108.000 ruller 120 film allerede gik gennem PX-butikkerne, så gik næsten alle 35 mm film, der produceres til informationsafdelingerne til hæren!

Leica IIIc med summitar 5 cm 1:2.

'Blændværk'

Hos Leitz var man meget overrasket over, at den almindelige efterspørgsel på Leica gik på F.2 objektivet, Summitar, i stedet for det almindelige F.3,5. Ligesom Leica var blevet det magiske navneord, så var F.2 blevet det magiske tillægsord. Mange almindelige værnepligtige tænkte, at jo lavere tallet var, des bedre ville billederne blive. Intet var mere forkert. Det var fotografisk ABC, at jo lavere tallet var, desto større var lensens diameter, hvorved linsen: 1) kunne tage billeder ved dårligere lys, fordi belysningstiden kunne gøres kortere og 2) den var dyrere fordi der forbruges mere glas og den større linse krævede mere kompliceret slibearbejde.

Hvad de fleste F.2 entusiaster ikke gjorde sig klart var, at F.3,5 linsen er den bedste 'allround' linse de kunne købe. For det første var en Leica F. 3,5 i stand til at tage billeder med en 60 watts pære som lyskilde - de fleste fotografer ville næppe tage snaphots i dårligere lys - for det andet var det en selvfølge, at almindelige billeder under normale dagslysforhold krævede, at linsen blev blændet ned til 6,3 eller 9. Ved disse blænde åbninger tegnede F.3,5'eren skarpere end F.2, fordi F.2 linsen ikke kunne produceres så præcist som 3,5 linsen!

Ved at anskaffe en F.2 linse stillede den begyndende fotograf faktisk en hindring i vejen for at få gode billeder, bl.a. fordi linsen forlangte en mere nøjagtig afstandsindstilling end en 3,5 linse. For den mere tilfældige amatør kom der nu andre kameraer til i PX-butikkerne - så længe der var reservedele nok. Indenfor 35 mm området ville der blive tale om to knap så dyre apparater, med salgspriser på 100 til 150 dollars i USA. Der er tale om Agfa Karat og Kodak Retina I og II.

Efter den 1. januar 1946 kunne Zeiss-Contax kameraet købes - af samme kvalitet som Leica i enhver

henseende. En hel række af de gamle, pålidelige klappkameraer til søndagspromenadens amatører ville også komme frem i butikkerne. Disse kameraer gik prismæssigt fra ca. 25 dollars til godt og vel 100 dollars i amerikanske priser. De inkluderede mange Zeiss Ikonta modeller, Agfa Billy Record og Adox apparater. Endelig var der forhandlinger på vej med briterne, som kontrollerede fabrikken i Braunschweig, for at fremskaffe flere Rolleiflex'er, som var et af verdens fineste apparater.

PX-lotteriet bestemte hvem der kunne købe kameraer. I '3. Army' var der udtrykkelige ordrer, der fordelte apparaterne på denne måde - mens der i resten af US-Army var en lignende metode. Enhver der ønskede et kamera udfyldte et stykke papir, som blev lagt i en kasse, hvorefter de heldiges navn blev udtrykt. De første kunne selv vælge, hvad de ville have. I november 1945 var det sådan i '3 Army', at der tildeles et kamera for hver 80 mand. Kun en lille procent af disse apparater var Leica'er. De fleste divisioner ville have lotteri, der gjaldt for hele divisionen. At vinde en Leica - eller et hvilket som helst andet kamera - var næsten som at vinde et 'irsk væddeløb' - men der var en chance!

Note:

Trykt første gang i det amerikanske soldaterblad 'Midweek' Stars and Stripes, 28. november 1945. Gengivet i det amerikanske Leica-tidsskrift 'Viewfinder', 3. bind 2001, hvorfra den er oversat. Fotografierne er fra: 'Ernst Leitz 1849-1949' og 'Festgabe für Ernst Leitz', 1941.

Oversætteren Ole Schelde påtager sig intet ansvar for artiklens historisk/tekniske oplysninger. ●

FOTO-FACADER

I Frederiksborggade ligger en af hovedstadens gamle forretninger. Den smukke facade bærer præg af elegance og faglig viden.

- Gamle minder -

Ved Fotohandlerforeningens 25-års jubilæum indviterede bestyrelsen til en stor fest under mottoet: 'VORT SMUKKE FAG' og 'VORT DEJLIGE ARBEJDE' - tiderne var gunstige 'alt' kunne sælges, men det var også en tid hvor personlig dygtighed, opfindsomhed og kreativitet prægede en brance som beskæftigede sig med 'VERDENS DEJLIGSTE HOBBY'.

Den personlige kontakt mellem sælger og bruger var ensbetydende med et samarbejde som var skabende og udviklende. Fortryllesen ved den opfindelse Louis Daguerre havde stået fadder til, var stadig levende og under hastig udvikling.

Fotoamatøren var den krumtap som holdt de mange fotohandlende fastholdt på ønsket om at levere det fotografika som omfattede: fotografiapparater,

MEGASKOP

Til Fremvisning af Postkort
og Fotografier

Pris med Ledning og Stikkontakt:

Stor Model	Kr. 55.00
Lille "	" 25.00

FOTO-MAGASINET A/S
BLOCH, ROULUND OG SPERLING

Fototidende 1952.

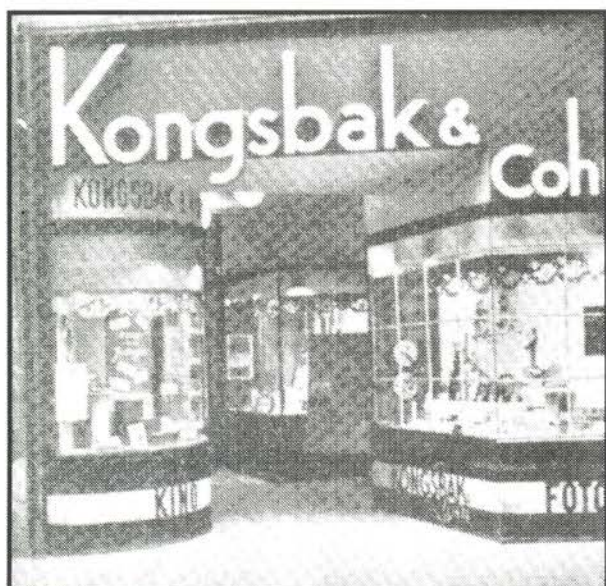

FOTO-KINO

De ser rigtigt

Prismekikrter (inkl. etui)

8x30	94,00
7x50	108,00
10x50	123,00
12x50	125,00

Forst-papir: AGFA - KODAK:

100 bl. 7x10	7,75
100 bl. 9x12	10,55
100 bl. 9x13	10,80
25 bl. 13x18	6,60-7,05
10 bl. 18x24	4,65-5,25
10 bl. 24x30	7,85-8,00
10 bl. 30x40	11,65-13,20

BUNDPRISER

Friske sort/hvide film:

Agfa-Kodak-Ilford 120	2,45
Agfa-Kodak-Ilford 135/36	4,70

Friske farvefilm (incl. fremk.)

Agfacolor CT 18 135/36	19,95
Agfacolor CT 18 135/20	14,95
Gevacolor R 5 135/36	16,90
Perutzcolor C 18 135/36	18,50
Kodachrome X - 135/36	29,95
Kodachrome X - 135/20	19,95
Kodachrome II 2x8 mm	25,95

Friske farvefilm (excl. fremk.)

Kodacolor X 135/20	9,55
Kodacolor X 120	7,20
Ektachrome X - 135/36	15,65
Ektachrome X - 135/20	10,65

BEMÆRK!

ALLE DISSE VARER FINDES PÅ LAGER

RENTEFRI KONTO

KONGSBAK & OHN

EFFEKTIV SERVICE

Vimmelskaflet 43 (Strøget)
Kbhvn. K. CE 25 69 - 77 05

optik, kemi og ikke mindst det kolossale udbud af fotopapir. Vi husker alle navne som: Kodak, Agfa, Merkur, Leonar m.fl.

Hver fotohandler havde sin måde at gøre sine købere opmærksom på deres eksistens. Man pyntede ofte selv vinduerne med de sidste nyheder, som i de år, kom i en lind strøm ude fra den store verden. Kunderne havde hver sin favorit forretning, som af en eller anden årsag var det sted, hvor man fik den bedste betjening eller tekniske rådgivning. Fotohandleren skulle ikke blot sælge en vare, men lige så meget en idé!

En af disse fotobegeistrede, måske en dekoratør, har med sit kamera fastholdt en række af tidens fotoforretninger deres spændende og flotte facader. Fotografierne er fundet ved en tilfældighed, og desværre uden nogle former for stedsangivelser eller datoer.

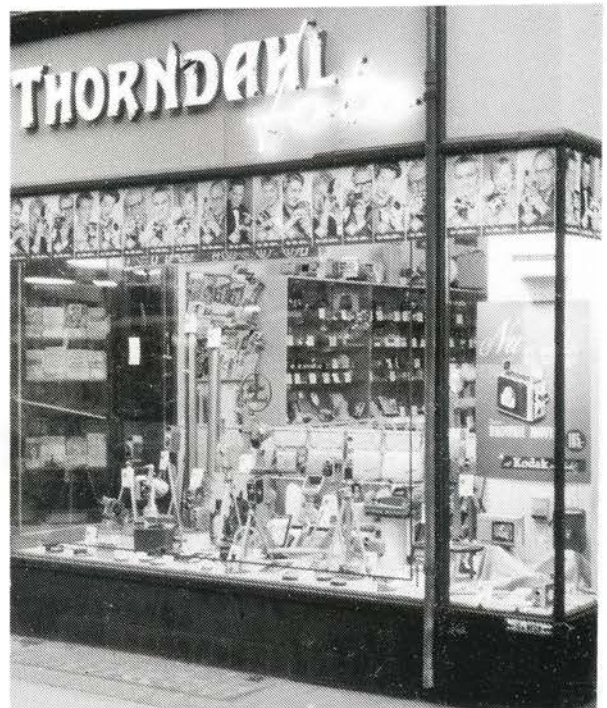
Lytt
præsenterer

Sommerens
Fotoapparat

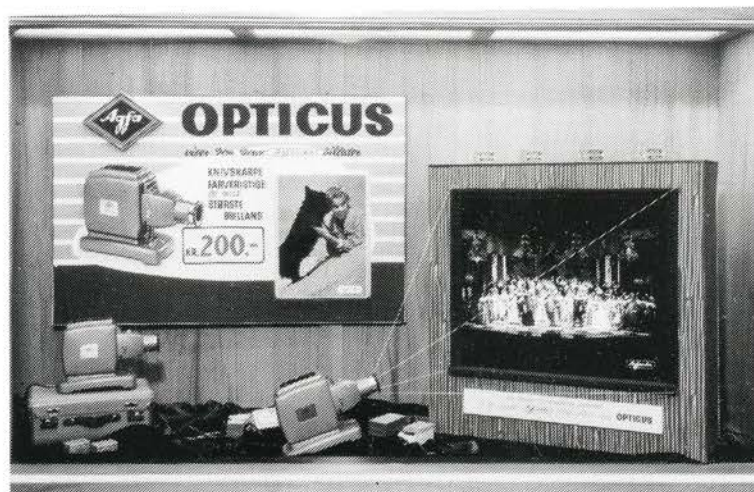
Lytt FOTO KINO Hammerichsgade 4, København V.
Filial: Borgergade 2, København K.

Lytt-foto i Hammerrichsgade.

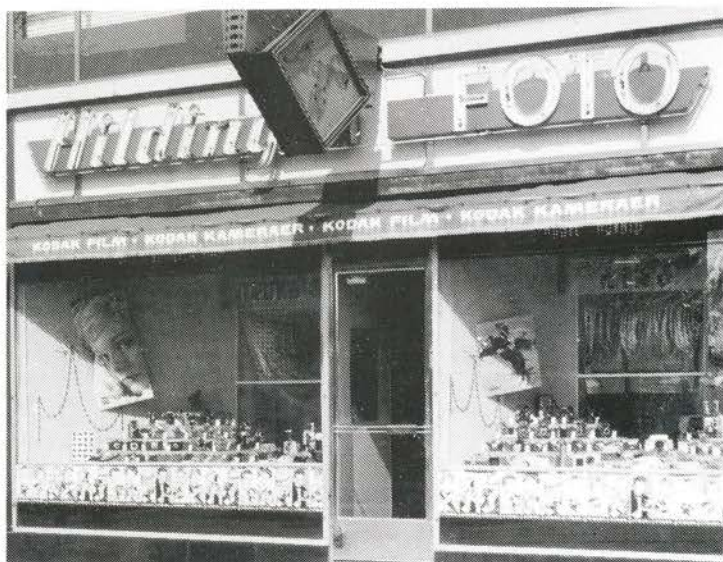
Thorndal's forretning på Rolighedsvej.

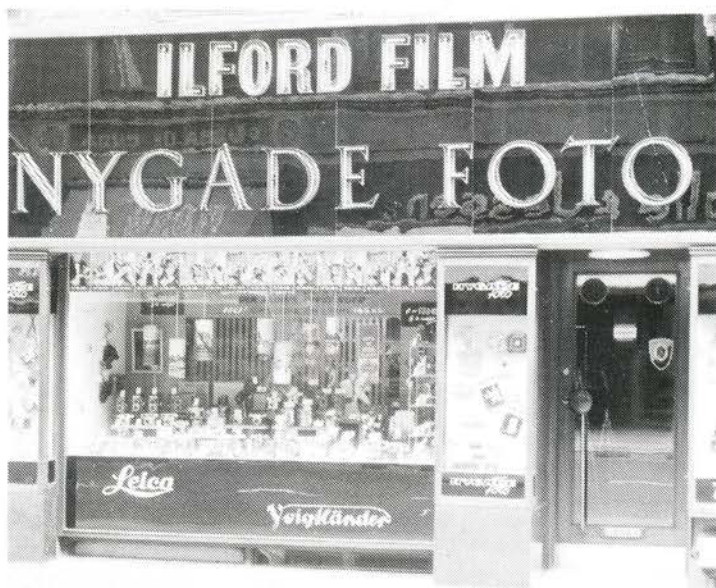

Fototidende 1952.

På Vesterbrogade fandt man Hilding foto.

Samtlige billeder er videregivet til Danmarks Fotomuseum i Herning.

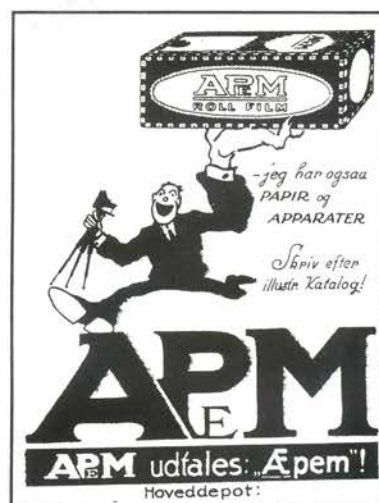
Stroget kunne byde på Nygade Foto.

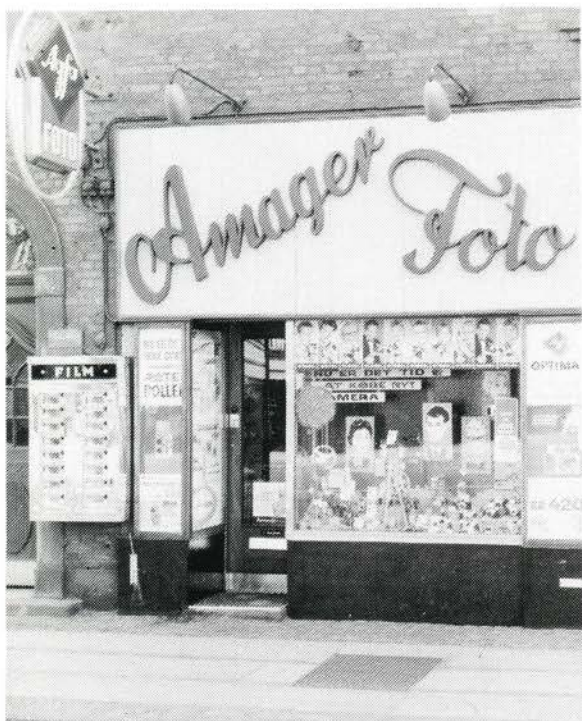

Vil De sælge Deres Kunder
en ekstra god Amator Film,
kan De trygt anbefale

Merkur „Tonachrom” Filmen

Fin lille forretning på Amager Boulevard.

Fotolitteratur under 5 kroner

(Fortsættes i „Kamera“ nr. 5)

Alt om foto nr. 1

„Alt om eksponering“: Her findes grundregler for, hvorledes et billede skal tages under forskellige lysforhold ... kr. 2,75

Alt om foto nr. 2

„Alt om portrætter: Fordele, ulemper — og vanskeligheder rulles op i denne bog, der desuden er fuld af gode råd med hensyn til valg af standpunkt, kameravinkel, belysning o. s. v. ... kr. 2,75

Alt om foto nr. 3

„Alt om filtre“: Bogen beskriver let og ligetil, hvad man har interesse af at vide om de forskellige filtre og deres anvendelse og indeholder desuden mange nyttige tabeller kr. 2,75

Alt om foto nr. 4

„Alt om friluftbilleder af børn“: Uanset hvilket apparat, man er indehaver af, kan man optage gode

børnebilleder, hvis man forstår at vælge det rigtige øjeblik, det rette standpunkt og den rette belysning ... kr. 2,75

Alt om foto nr. 6

„Alt om landskaber“, der må have interesse for størstedelen af landets amatørfotografer, giver en fyldestgørende vejledning i, hvorledes man tager landskabsoptagelser, uden at de virker ordinære og kedelige ... kr. 2,75

Alt om foto nr. 7

„Alt om indendørsbilleder i dagslys“. En let tilgængelig fremstilling af de særlige forhold, der gør sig gældende ved indendørs fotografering, såvel med hensyn til valg af lysvirkning, motiv, standpunkt og baggrund kr. 2,75

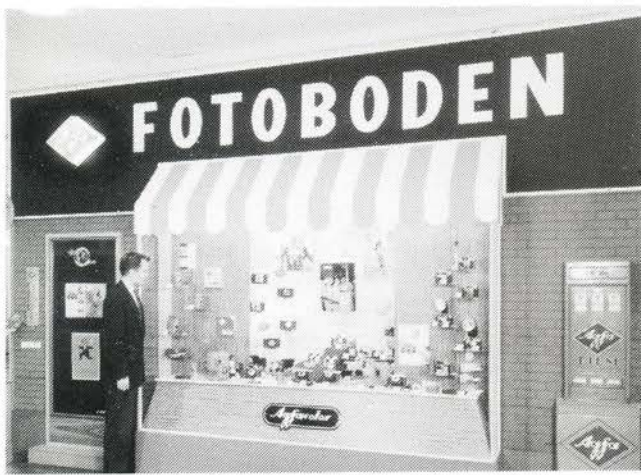

Direktør Kjærsgaard (museumsmandens far) i samtale med ukendt person.

Billeder fra de årlige fotomesser - manden bag disken skulle være hr. Nielsen og foran hr. Danielsen, som var ordremodtagemand for Agfa.

Et brev

"....jeg sender her nogle Billeder af min Forretning, her er megen Efterspørgsel af Film, da Folk jo altid regner med at kunne købe dem i en Kiosk, og vi er jo den eneste Forretning her i Byen, som har aaben hver Aften og hver Søndag, saa det er jo ærgeligt, at man skal sende sine Kunder helt over i en anden Forretning".

En dom

Indehaveren af Kiosken Roskildevej 150 har i Byretten maattet vedtage en Bøde paa Kr. 30.00 for Overtrædelse af Lukkeloven. Indehaveren af Kiosken Enghavevej 227 har ligeledes maattet vedtage en Bøde i Byretten paa Kr. 25.00 for samme Forseelse. Begge har holdt deres Kiosk aaben i den Tid, hvor almindelige Forretninger skal være lukket, men handlede ikke desto mindre med Film om Dagen, hvad der var ulovligt.

At en Fotohandler, som har brugt en Mængde Tid paa at sætte et Kundemne ind i en Leica's, en Contax eller en Retina II's Mysterier i Haab om senere at opnaa et Salg - at denne Fotohandlers gode, menneskelige Egenskaber bliver sat paa en haard Prøve den Dag.

Kunden præsenterede glædestraalende ham for et Turistmark-Kamera.

Selvbeherskelse er nødvendig i en enhver Forretning, og derfor maa Fotohandleren helst møde Synet af det flunkende nye indsmuglede Kamera med et Smil - selv om dette skulle være svagt syrligt i Mundvigene. Det gælder jo om at bevare Kunden, saa man i hvert Fald tør gøre Regning paa det kommende Fotoarbejde.

Smuglerierne flourer særlig i de sydlige jyske Landsdele samt i København. De foretages dels af Danskere, som har været i Tyskland og ikke har kunnet spise og drikke de stipulerede 50 (med særlig Tilladelse 100!) Turistmark op om Dagen, og som derfor har faaet Penge tilovers til Køb af et dyrere Kamera. Endvidere er der indsmuglet og solgt en Mængde kostbare Kameraer af tyske Turister som paa denne Maade skaffer sig nogle flere danske Kroner til Brug. ●

Billeder fra de årlige fotomesser.

En historie fra gamle dage

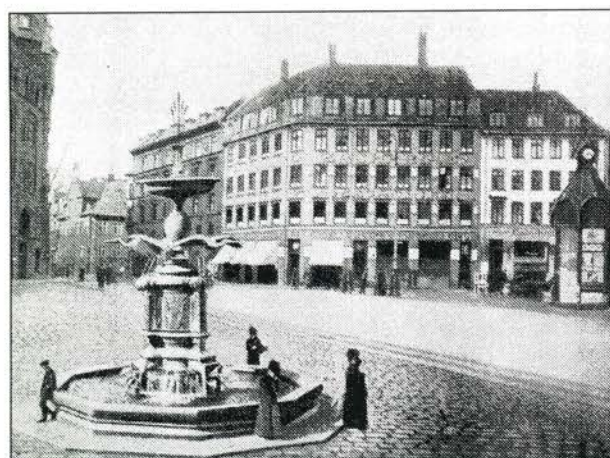
Flemming Berendt

(1)

(2)

(3)

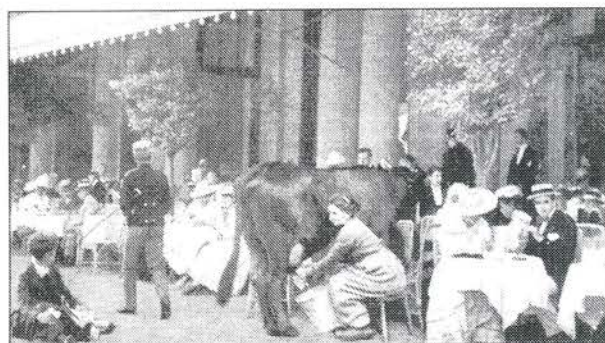
Når vi i dag sætter os til computeren for at manipulere det digitale billede har vi nogle muligheder som for få år siden var utænkelige - og dog! Fotohistorien kan fortælle os, at ideerne bag dagens teknik allerede blev udtænkt og afprøvet for mange år siden, blot var tiden endnu ikke helt moden. En af dem som var på forkant og eksperimenterede med at manipulere fotografiet, var kgl. hoffotograf Peter Elfelt (1866-1931). Elfelt var en dygtig fagfotograf som beskæftigede sig med stereoskopisk fotografering, film, magnesium (blitz) m.m.

Sammenkopiering

Formålet med at sammenkopiere to negativer blev aktuelt omkring 1914-15 da en kreds af københavnere var meget utilfredse med Storkespringvandets placering på Amagertorv, hvor det havde stået siden 1894 (1). Det gode borgerskab ønskede et monument over en konge, videnskabsmand eller folkehelt på det centrale torv. Peter Elfelt ville gerne yde sit bidrag til debatten - han gik i mørkekammeret og frembragte nogle fotografier, som viste alternative muligheder: kong Christian IV på Storkespringvandets plads (2) og Storkespringvandet forflyttet til Kultorvet (3). Skulpturen Havhesten var et andet bud. Som vi ser, lykkedes det af sammenkopiere to negativer - dog med perspektivisk forvrængning.

Drillede borgerskabet

Ved siden af denne seriøse anvendelse af de fototekniske muligheder på den tid blev der i bladet 'Vore Herrer' præsenteret en vis amerikansk pressefotograf ved navn James Upperten, som havde den dristighed at gøre grin med borgerskabet ved at anbringe en ko der bliver malket, på terrassen foran Hotel d'Angleterre (4). Vi tør dog ikke at påstå, at fotografen er Peter Elfelt, men i modsat fald har han haft en hård konkurrent. Et næsten identisk billede af en malkepige, optaget af hoffotografen, kunne antyde af James Upperten er et pseudonym. ●

(4)

'DREJ & SE - FILM'

DANSKE STUMFILMFOTOGRAFER:

- Frederik Fuglsang Nielsen

Marguerite Engberg

Frederik Fuglsang

Frederik Fuldsang Nielsen blev født 12. december 1887 i Bastrup, død 2. april 1944 i Berlin. Fuglsang tilhører den lange række af danske filmfolk, der da det begyndte at gå tilbage for dansk film omkring 1915 og arbejdsbetingelserne forringedes, søgte til udlandet, først og fremmest til Sverige og Tyskland.

Frederik Fuglsangs fødested Bastrup ligger i Ribe amt. Hans far, Hans Christian Nielsen Fuglsang, var forpagter og gift med Kirstine Marie Fuglsang. Kort tid efter drengens fødsel flyttede familien til Bording, hvor faderen købte en gård. Frederik Fuglsang kom i skole i Bording. Hans skolegang ophørte efter hans konfirmation i oktober 1902. Han kom nu i fotograflære. De følgende år op til 1913 opholdt Frederik Fuglsang sig i forskellige byer i Kalundborg, Randers og Ålborg, hele tiden beskæftiget med fotoarbejdet. I 1913 flyttede han til København, og fra juni 1913 til april 1916 var han ansat hos Nordisk Films Kompagni. I dette selskabs arkiver er der bevaret et brev fra selskabets tekniske leder Wilhelm Stæhr til Frederik Fuglsang. Dette brev, der er dateret den 10. april 1916, fortæller om ansættelsesforholdet, og lyder således:

"Hr. Fotograf Frederik Fuglsang har været i vor Tjeneste fra Juni 1913 til April 1916 og i den Tid deltaget i forskellige fotografiske Arbejder og navnlig i de sidste ca. 1 1/2 Aar ved Kino-Optagelser.

Hr. Fuglsang har arbejdet til vor Tilfredshed og forlader Pladsen efter eget Ønske.

A/S Nordisk Films Kompagni,

Wilhelm Stæhr."

Der er ingen skriftlige kilder, der fortæller, hvad han bestilte i den første tid hos Nordisk. Han har vel skullet lære arbejdsgangen i selskabet. Men fra 1914 ved vi, at han begyndte som kameramand på spillefilm. Den første film, han var med på, var et lystspil af Lau Lauritzen, der allerede var på vej til at blive selskabets specialist i filmfarcer. Filmen havde titlen 'Lige for Lige'. Den var ligesom de næste tre film, Fuglsang fotograferede i 1914, en kort film på ca. 400 meter. Af

de tre næste film af var den første instrueret af selskabets kunstneriske leder August Blom. Den havde titlen 'Den lille Chauffør', den anden var instrueret af en af de førende instruktører hos Nordisk, Holger Madsen og hed 'Et Haremseventyr'. Begge filmene var korte lystspil. Den sidste film, Fuglsang fotograferede i 1914 var igen instrueret af Lau Lauritzen. Ingen af disse 4 film er bevaret. Næste år arbejdede han udelukkende for Lau Lauritzen og fotograferede 23 film for ham. Alle korte filmfarcer. Når Fuglsang i 1916 søgte væk fra Nordisk, kan en medvirkende årsag have været, at han ønskede større udfordringer end udelukkende at arbejde med korte filmfarcer. Vi ved det ikke. I slutningen af 1915 efter filmoptagelserne var ophørt i Danmark. Danske filmselskaber holdt i almindelighed en pause i de mørkeste vintermåneder - Frederik Fuglsang tog til Berlin. Her arbejdede han for forskellige selskaber, indtil han i 1917 blev fastansat hos Union, der samme år gik op i det større selskab UFA. Hos dette selskab arbejdede Fuglsang til 1923. I 1921 købte han en ejendom i Plessersstrasse 6, Treptow-Berlin, hvor han boede til sin død i 1944. I 1922 Giftede han sig med Elfriede Kätschen Förster (kaldet Kati). Efter Frederik Fuglsangs død drev hans enke en restaurant 'Paris Bar' i Kantstrasse 152.

I sin tid som fotograf for UFA arbejdede Frederik Fuglsang både for danske og tyske instruktører. Blandt de danske film kan nævnes 'Der rote Streifen' der var instrueret af Urban Gad i 1916. Den havde dansk premiere den 10. januar 1917 under titlen 'Den røde Stribe'. Den danske anmelder fremhævede især nogle optagelser fra et russisk gods, om hvilke han skrev, at "de var smukt og dygtigt iscenesatte" en ros, som både må tilfalde instruktør og fotograf. I 1923 var Fuglsang kameramand for to danske instruktører: Holger Madsen og Benjamin Christensen. For den første optog han filmen 'Der Evangeliiemann', en filmatisering af Hermann Kienzls opera af samme navn. For Benjamin Christensen optog han 'Seine Frau, die Unbekannte', et ikke særlig vellykket lystspil fra Christensens hånd. I sine år hos UFA arbejdede Fuglsang for mange af de betydeligste tyske instruktører, som f.eks. Paul

Wegener, hvor man først og fremmest må nævne Fuglsangs fotografering af *'Der Rattenfänger von Hameln'* fra 1918. Også Georg Jacoby, Richard Oswald og Felix Basch arbejdede han sammen med. Men sin største indsats ydede Fuglsang i filmen *'Vanina'*, instrueret af den unge talentfulde kunstner Arthur von Gerlach, der ulykkeligvis døde kort efter at have skabt dette mesterværk. Mens mange af de andre film, som Frederik Fuglsang fotograferede ikke findes mere er *'Vanina'* eller *'Die Galgenhochzeit'* fra 1922, som den også hedder bevaret. For få år siden blev denne film restaureret, så vi i dag ejer en så godt som komplet kopi af *'Vanina'*, tilmed i en smuk, tintet udgave.

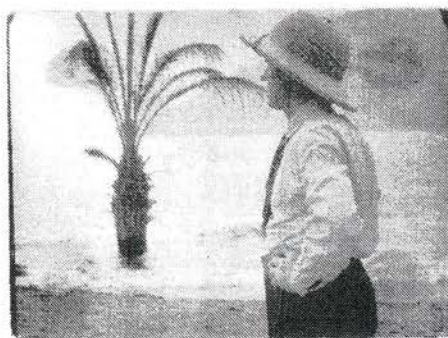
'Vanina', der er en filmatisering af Stendhals roman af samme navn, havde Asta Nielsen og Paul Wegener i de to hovedroller. Ikke alene yder de to stjerner et formidabelt spil, men også Fuglsangs fotografering er bemærkelsesværdig.

Filmens handling, der udspiller sig i begyndelsen af det 19. århundrede, er i korthed følgende: En sadistisk guvernør i Torino (Paul Wegener), der lige har slået et oprør ned og taget oprørslederen til fange, tillader sin datter Vanina (Asta Nielsen) at holde bryllup med oprørslederen, hvis navn er Octavio. Men allerede på bryllupsaftenen lader guvernøren Octavio fængsle og dømme til døden. Det lykkes Vanina at få fat på nøglerne til Octavios fængsel, og sammen forsøger de at flygte gennem de skumle fængselsgange ud til friheden. Forsøget mislykkes og begge dør. *'Vanina'* viser Frederik Fuglsangs eminente talent for at arbejde med lys og skygge. To afsnit af filmen skal her fremhæves: Bryllupsfesten, hvor vi ser Vanina stråle i sin hvide brudekjole og filmens slutscene: flugten gennem de mørke kældergange i fængslet. Dette afsnit udmærker sig dels ved raffinerede kameravinkler, og virkningsfuld belysning og især i denne scene understøtter Fuglsangs fotografering den stemning af uhygge og angst, som denne scene indebærer. Slutbilledet, halvnær, af Asta Nielsen er meget smukt. Vi ser hende med opstrakte arme forsøge at nå den højsiddende dørlås og åbne døren ud til friheden, indtil hun afmægtig falder sammen og dør.

Efter 1923 producerede Zelnik i Berlin filmen "Thérèse Raquin" efter Emile Zolas roman og med den belgisk-franske instruktør Jacques Feyder. Filmen, der ikke har kunnet ses de sidste mange år, regnes af franske filmhistorikere, der har set den, som Georges Sadoul og Jean Mitry for Feyders bedste stumfilm. Feyder kender vi herhjemme især fra hans talefilm: "La Kermesse héroïque" (Hertugen ønsker Natkvarter) fra 1935. Foruden for Feyders personinstruktion i "Thérèse Raquin" fremhæver begge de to franske filmhistorikere filmen for dens smukke clair-obscur optagelser. Selvom de ikke nævner fotografen specielt, har det i andre film, hvor Fuglsang har stået bag kameraet, netop være hans evner til at belyse billederne udtryksfuldt, der har

Frederik Fuglsang Nielsen.

Frederik Fuglsang fotograferet i Afrika under indspilningen af filmen "Hallo Afrika forude" med Fyrtaarnet & Bivognen fra 1929.

udmærket hans arbejde. Så Fuglsang skal utvivlsomt også have en del af æren for, at "Thérèse Raquin" var en yderst vellykket film.

Efter arbejdet med Feyder vendte Fuglsang for en kort stund tilbage til Danmark, hvor Lau Lauritzen engagerede ham til at være kameramand på to film med Fyrtaarnet og Bivognen, nemlig filmene "Højt paa en Kvist" og "Hallo Afrika forude", begge fra 1929. Den sidste var for mange af udebilledernes vedkommende optaget i Afrika, jf. den illustration, hvor vi ser Fuglsang stå i vandkanten ved siden af en høj palme. Fotografisk er disse to film, der begge er bevarede, ikke særlig bemærkelsesværdige og er i stil med Lau Lauritzens øvrige produktion.

Fuglsang fortsætter i trediverne med at arbejde for tysk film, selvom vilkårene for udenlandske filmfolk blev vanskelige. En lov fra 1932 forbød udenlandske filmfotografer at arbejde med i tysk film, uden særlig ministeriel tilladelse for hver enkelt film. Dette bevirkede, at Fuglsang ofte lod sig engagere af både italienske, franske og østrigske filmselskaber. Men han havde stadig fast bopæl i Berlin. Under den sidste verdenskrig startede Fuglsang sin egen virksomhed indenfor farvefilmen og arbejdede især for et selskab, der kaldte sig Institut für wissenschaftliche Projektion. Til dette selskab lavede Fuglsang specielle farvekopier efter egen opfindelse, som han havde patent på, en opfindelse som bl.a. blev anvendt af Agfa og Kodak Film i Berlin. Frederik Fuglsang døde i 1954 i sit hjem i Berlin. •

Bog & udstillingsomtale

ARKEN Museum for Moderne Kunst, Skovvej 100, DK-2635 Ishøj.
Telf: 4354 0222. Fax: 4354 0522. www.arken.dk - reception@arken.dk.
Udstillingsperioden er fra 8. september - 20. januar.

THE WILD WEST

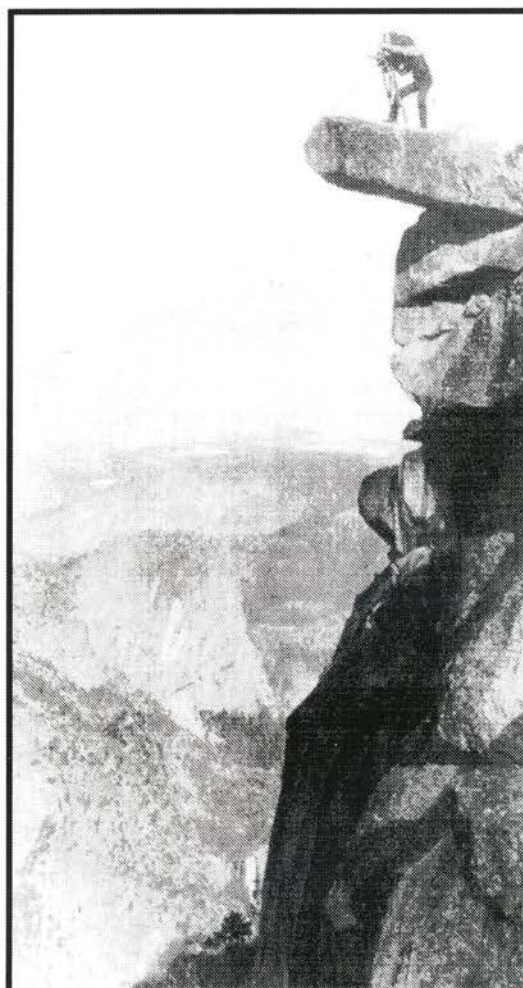
ARKEN MUSEUM for MODERNE KUNST har optaget den fotografiske kunst på sit repertoire, et tiltag vi har modtaget med stor interesse. Museets store billedudstilling har fået titlen The Wild West, en fotoudstilling om indianerbefolkningens liv og levned, før og efter den hvide mands ubændige trang til ekspansion og undertrykkelse. Udstillingen omfatter malerier af "den ædle vilde" i perioden fra 1804 - 1830'erne, hvor en række videnskabelige ekspeditioner drog mod vest, for at kortlægge, udforske og skildrede indianernes daglige levevis.

Fotografiets opfindelse åbnede nye muligheder for at dokumentere de øde landskaber som kun ventede på den ekspanderende civilisations 'velsignelser'. Fotograferne Eadweard Muybridges og Carlestone Watkins var blandt de første på banen. Deres fotografiske stil blev langt ind i det 20. århundrede efterlignet overalt hvor den fotografiske kunst blev udøvet. I museets Store Galleri oplever man perioden fra 1848 frem mod århundredskiftet. William Henry Jackson, Timothy O'Sullivan og William Bells ses som garanter for deres utrolig skarpe og udsøgte kompositioner.

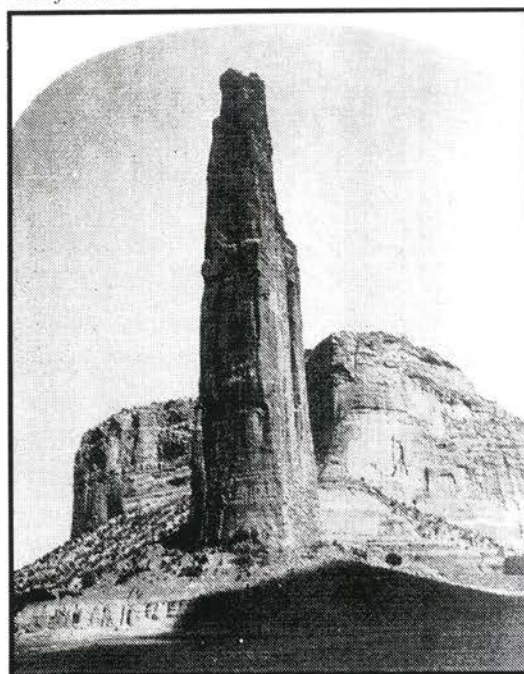
Amerikas første nationalpark Yosemite etableret i 1872 skyldes bl.a. Carlestone Watkins og William H. Jacksons fortjeneste. De fantastiske fotografier fra 1860'erne frem mod 1880 hvor indianerudryddelsen var en kendsgerning bærer præg af fremmedhed mellem fotografen og den fotograferede. Senere optagelser er en romantisering af de stolte indianeres deportation til reservater. Fotografiet af Chief Hollow Horn Bear står som eksponent for vor opfattelse af indianerne.

Fotograferne J. Dixons og E. Curtis fotografier er romantisk nostalgi, men billederne har overlevet som udtryk for eminente fotografers øje for tid og sted. Fra nyere tid kan man stifte bekendskab med bl.a. Yousuf Karsh, Ansel Adams og Andy Warhol. Ansel Adams storslåede naturbilleder er hele rejsen værd til Ishøj. I tilgift får man en række indianske tæpper, kurveflet, men ikke mindst et originalt indianertelt fra 1875, et klenodie man undrer sig over må komme ud af landet - tak for det!

De fleste billeder er udlånt af Denver Art Museum, Denver Public Library og Buffalo Bill Historical Center. En unik fotohistorisk udstilling, sjældenheden taget i betragtning. ●

Fotografen Henry Jackson fotograferer fra toppen af Rock at Glacier Point, Yosemite, Californien.

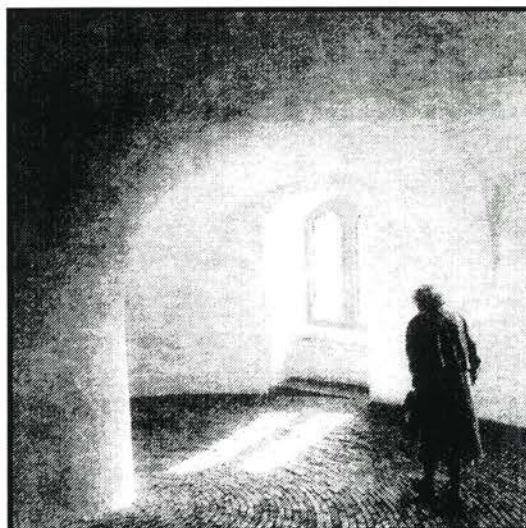

*Spider Rock, Canyon de Chelly, Arizona 1873.
Foto: O'Sullivan.*

Danmarks bedste amatørfotos afier!

Selskabet for Dansk Fotografi viser for tredje gang *Den Nationale' på Danmarks Fotomuseum i Herning. Fotografierne er et vindue for fotoklubbernes bedste resultater. Der vises et udvalg af de 374 antagne og præmierede billeder indenfor forskellige kategorier: Monochrome, farvepapir og dias. I alle grupper er der uddelt guld, sølv og bronze præmier - herudover er der givet en række diplomer.

Fotoklubbernes ønsker flere medlemmer til den krævende men interessante hobby. Hvis man ønsker inspiration er udstillingen et godt sted at studere, hvad man er i stand til at frembringe ved hjælp af et fotografiapparat. Den besøgende får desuden mulighed for at opleve de mange gamle fotoapparater som Danmarks Fotomuseum har udstillet. Yderligere oplysninger kan hentes på www.sdf.dk

Rundetårn I.
Guldmedalje
Foto: Leif B. Koth,
Næstved Fotoklub.

BILLEDUDSTILLINGER

10. november - 13. januar 2002:
„Den Nationale“- De bedste billeder fra fotoklubber tilknyttet Selskabet for Dansk Fotografi.

19. januar - 17. februar:
„Lyson Ink Jet Fotokonkurrence“.

23. februar - 1. april:
„The Golden“- Internationale Fotosalon

6. april - 21. april:
„Årets Pressefoto“.

DANMARKS FOTOMUSEUM

Museet for fotografien.

Danmarks Fotomuseum præsenterer en af vor tids største opfindelser: Fotografiet og fotografiapparatet. Den enestående kamerasamling omfatter perioden fra fotografiets fremkomst i 1839 frem til vor tid.

I museets mange monter og opstillinger anskueliggøres den over 160 år lange spændende historie.

Af museets særudstillinger kan nævnes: Kæmpe 360° panoramabilleder af København på 1x12 meter. Stereorama med 3D billeder, gammelt fotografisk atelier, holografier, håndbyggede mahognikameraer, billeder af H.C. Andersen og meget mere.

I museets fotogalleri vises der skiftende billedudstillinger af nationale og internationale fotografer. Danmarks Fotomuseum byder på utallige visuelle oplevelser for såvel børn som voksne. Vi glæder os til Deres besøg.

DANMARKS FOTOMUSEUM

Museumsgade 28, DK-7400 Herning, Tlf. 9722 5322
www.fotomuseum.dk

Åbningstider:
Tirsdag-søndag 12-16.30
1 juli alle dage 11-16.30

Öffnungszeiten:
Dienstag-Sonntag 12-16.30
Im Juli jeden Tag 11-16.30

Opening hours:
Tuesday-Sunday 12-16.30
In July every day 11-16.30

Ljósmyndir Hans Malmbergs med forord af Inga Lára Baldvinsdóttir: Ísland 1951. Format: 20,5x21 cm. Heftet 84 sider. Illustreret s/h duotone. ISBN 9979-9507-0-6. 2001.

Den svenske fotograf Hans Malmberg (1927-1977) begyndte sin fotografiske karriere få år efter afslutningen af Den anden Verdenskrig. Han tilhørte den nye eftertidsgeneration som var leverandører til endnu eksisterende europæiske billedblade som Life, Look, Picture Post og Paris Match for at nævne de mest kendte. Hans Malmberg leverede også mange reportager til svenske blade i perioden 1949-1958. I 1947 fik han bl.a. en opgave for Icelandair, som åbnede hans øjne for Islands enestående natur og indbyggernes levevis. Den flotte billedbog skildrer livet på en ø, hvis historie begynder i år 825, hvor en irsk munk Discuil har beskrevet et 7 måneders ophold på den barske og smukke ø. De mange fortællende billeder giver et realistisk billede af befolkningens daglige liv og færden. En dejlig bog som kan nydes uden brug af farvefilm! ●

Margrét Jónsdóttir 1949.

Sigrídur Zoëga (1889-1968): Ljósmyndari í Reykjavík. Format: 21,5x21,5 cm. Indbundet 192 sider. Illustreret s/h duotone. Forlag: Þjóðminjasafn Ísland 2000. ISBN 9979-9005-8.

I september 1955 donerede Sigrídur Zoëga og Steinunn Thorsteinson en samling på 31.470 fotografiske glasplader samt 12.656 plader med pas-billeder til Det Nationale Museum på Island, hvor Inga Lára Baldvinsdóttir er chef for den fotografiske afdeling. Fotografierne er optaget helt tilbage fra 1914 og udgæet fra atelieret Sigrídur Zoëga og Co. i Reykjavík. I en 52 siders indledning får man på engelsk atelierets spændende historie - med mange interessante forbindelser til Danmark og danske fotografer som Sophus Juncker-Jensen og Peter Elfelt. Fotografierne er et enestående dokument over hvorledes natur, landskab, erhverv, arbejdere, bønder og det gode borgerskab levede livet underlagt en barsk tilværelse på en forblæst ø. Også i denne bog nyder man s/h optagelserne. ●

Æsa Sigurjónsdóttir: Ísland í Sjónmáli. Format: 28x24,5 cm. Indbundet 136 sider. Illustreret s/h bruntonet. ISBN 9979-761-00-8. 2000.

Den sidste billedbog i rækken af naturskildringer fra Island viser fotografier optaget fra 1856 frem mod århundredskiftet. Mange af de historiske billeder om besøg af ekspeditioner er en enestående dokumentation af en periode, hvor besøg af fremmede orlogsmænd ikke var hverdagskost. Da teksten kun er på islandsk og fransk, må jeg desværre undlade at beskrive sammenhængen til de fremmedartede fotografier. Set i en sammenhæng er de billedværker et enestående indblik i Islands fortid. Er man interesseret i disse bøger kan der rettes skriftlig henvendelse til: Inga Lára Baldvinsdóttir, Gardhusum 820 Eyrarbakki Island. ●

Poul Malmkjær: Far til fire - historien om en filmsucces 2264 sider. Format: 29x21,5 cm. Indbundet 223 sider og gennemillustreret i s/h og farve. Kr. 249,- Forlag: P. Haase & son as. ISBN 87-559-1158-7.

'Far til fire' filmene blev skabt i årene 1953-1961. Det blev til 9 stk. som blev modtaget med stor succes af et filmhungrende publikum. Danmark længtes efter noget at grine af - landet var stadig præget af krigstidens gråhed og tørvehørm. Det hele begyndte med muntre tegner Kaj Engholm hvis tegneserie Far til Fire blev læst af hele befolkningen. Populære skuespillere som: Ib Schönberg, Peter Malberg, Poul Richhhardt, Ove Sprogø samt Birgitte Bruun. Men ikke mindst hovedaktørerne Mie, Ole, og lille Per var med lige fra starten i 1953. Bogen fortjener at blive set og læst. Poul Malmkjær har med stor grundighed gravet historien frem og præsenterer den med et velskrevet sprog, som støttes af de mange billeder, hvoraf mange i er set før. Genoplev de glade, sunde og altid 'artige' børn - bogen er oplagt sag under juletræet - måske det bedste! ●

Flemming Beyer: Hugo Matthiessens Hillerød, fotograferet i 1921-22. Format: 20,5x20,5 cm indb. Forlaget Hikuin, Moesgård 8270 Højbjerg. Telf: 8666 7666 eller på Hillerød Bymuseum. Pris: indb. 120,-.

Når man går gennem Hillerød's gader og prøver at få øje på byens gamle huse, kommer man til at tænke på Hugo Matthiessens ord om udviklingen, der er gået 'skaansesløst hen over Resterne af Fortidens frodige Bykultur'.

Hillerøds frodige bykultur kan studeres i den nye bog 'Hugo Matthiessens Hillerød', som udkommer 1. december. Hugo Mathiessen var museumsinspektør på Nationalmuseet og gennemfotograferede Danmarks byer 1913-1922. I 1921 og 1922 var han i Hillerød, hvor det blev til 57 karakteristiske gadebilleder. Langt de fleste af husene på disse billeder er i dag forsvundet, især i 1960'erne blev meget nedrevet i Hillerød. Bogen indeholder desuden et lille afsnit om 'Nellerødmanden'. Den sædvanlige flotte julegave! ●

Krass Clemet: Påske Søndag mellem 11-16. Format: 30x25 cm heftet. 87 sider. illustrationer i farver. Forlag: Gyldendal 2000. Pris: kr. 350,- ISBN 87-00 48354-0.

Krass Clements 12. fotobog er milepæl på hans vej fra 'fødsel til død' - denne gang kredser han omkring, hvorledes gennemsnitsdanskere lever sit liv (eller ikke lever) bag ligusterhæk, trådhegn, glubske hunde eller endnu finere: videokamera. Udgangspunktet er noget vi alle kender til: Påske søndag mellem 11 & 16. Rædselstimerne hvor intet sker og dog, hvor alt kan ske. Krass Clement er en sublim s/h fotograf, men denne gang har han taget 'malerpaletten' i brug - det lykkedes forbavsende godt at frembringe den tone af ensomhed, melankoli og isolation, krydret med en 'kras' død. Godt vi har fotografer, som tør skildre vort liv bestemt af industrialderens nådeløse pendul. De flot trykte billeder er med til at stabilisere hans ubevidste eller bevidste brug af farver, som understreger de stemningsmættede billeder. Parcelhuskvartererne, hvori det hele foregår findes spredt ud over det ganske land. Fra flisegang, velklippet hæk, gennem en prætentios hoveddør til stuens indre, hvor platter, porcelænsfigurer, sofa med tøjdyr og zapperen på bordet - måske sku vi høre Hausgaard gi' den med marmorkagen?

Næste side viser et nøgent forslået kvindelår - en kniv i vasken - pludselig er stemningen makaber, på grænsen til det uhyggelige - måske er idyllen ikke slået igennem overalt? Fotografens enestående billedfortælling uden tekster - beskueren må bruge sin fantasi - det er præcist det, som gør bogen aldeles fremragende. Et uhyggeligt danmarksbillede - måske lidt for stygt, men på den anden side - en af de mange verdener vi skaber omkring os. Måske skal vi ikke undrer os så meget over, hvorledes de unges opførsel i dag! ●

STEREOSKOPBILLEDET

- DET FØRSTE MASSEMEDIE

På Kalundborg og Omegns Museum vises i perioden fra den 1. maj 2002 en udstilling arrangeret af Leif Hammelev.

Igennem 2-3 generationer, fra 1850'erne frem til tiden omkring Den første Verdenskrig, var stereoskopbilledet en vigtig del af dagliglivet for en stor del af befolkningen. I dag er det næsten forsvundet fra vor historiske bevidsthed.

Man får det længe oversete massemedie behørig givet opmærksomhed i form af en udstilling der skal cirkulere rundt i landet.

Der vil være eksempler på mange af fotohistoriens store fotografer, men udstillingens primære vinkel er den kulturhistoriske: at skildre det første masseproducerede billedmedie baseret på fotografi. Optagelser med topografiske motiver, eller seværdigheder dominerede og har haft indflydelse på den opfattelse og forståelse man havde af verden ude omkring. Men også dokumentariske billeder af katastrofer og krige blev solgt og gav et helt andet indtryk end det man havde fået via den tegnede skildring.

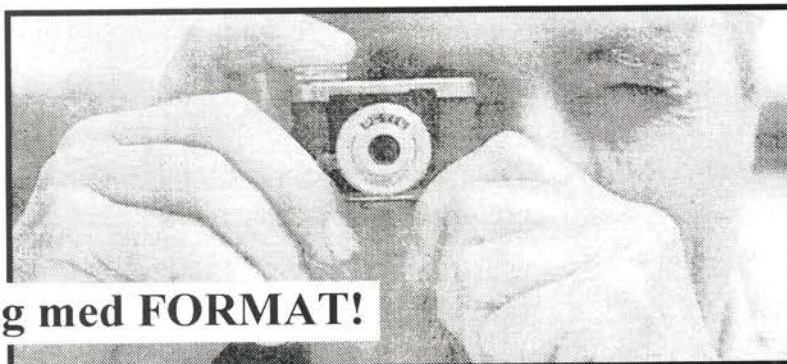
Underholdende billeder var også populære, særligt yndede var de dramatiske tableauer som i dag vidner om at et publikum der ikke konstant udsættes for et bombardement af billeder, nok har været bedre end os til indlevelse og videredigtning. Portræt, undervisning, pornografi, ekspeditioner og naturvidenskab er repræsenteret. I alt rummer udstillingen ca. 20 forskellige temaer, som tilsammen giver et indtryk af det billedmedie som gennem mere end et halvt århundrede udgjorde forløberen for TV, film, video osv. I Objektivs aprilnummer vil den kommende udstilling yderligere blive beskrevet. ●

W.H.F. Talbot: 'Rosina'. Format: 25x20 cm. Hefter 15 sider. Kr. 50,- Udgivet af: ARK. Nordkapvej 13, 8200 Århus N. Telf: 8610 8141. Mail kultikb@hum.au.dk (giro 009-7276). ISBN 87-985697-4-0.

Fox Talbot's lille novelle 'Rosina' er oversat af Lars Kiel Bertelsen fra *Legendary Tales in Verse and Prose*, James Ridgway, London 1830. Mange år før den engelske opfinder, videnskabsmand, forfatter, kunstner og fotograf Fox Talbot var kendt skrev han denne lille historie om en middelalderlig forbandelse, en vielsesring der forsvinder og bliver genfundet på mystisk vis, og en skulptur der bliver levende og træder ned fra sin sokkel!

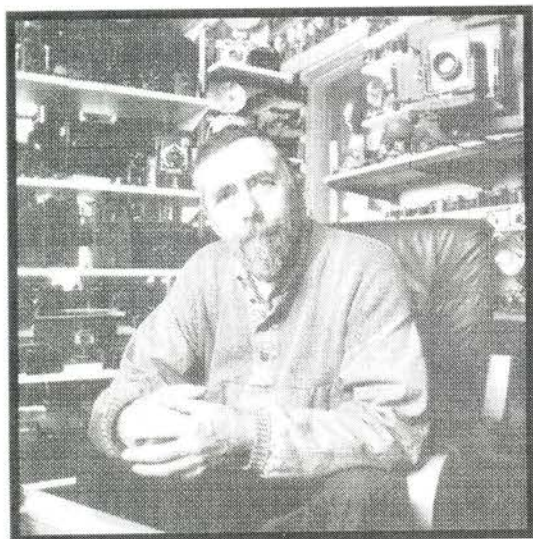
Denne fortælling fra 1830 åbenbarer Talbot som en habil forfatter - det beskedne oplag gør heftet til en lille sjældnen sag. ●

'SAMLERDILLEN'

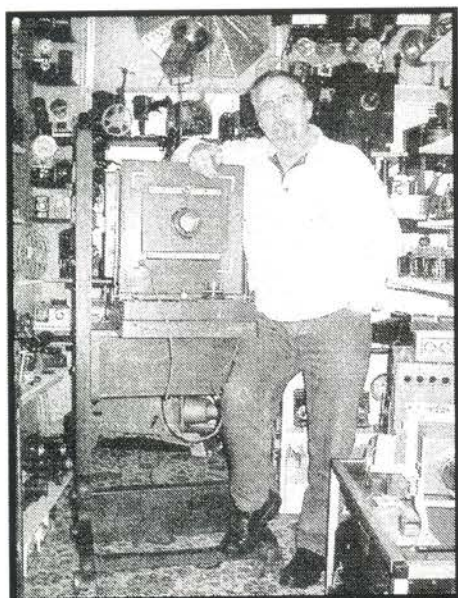

En samling med **FORMAT!**

Erwin Meyer er ALTID på udkig!

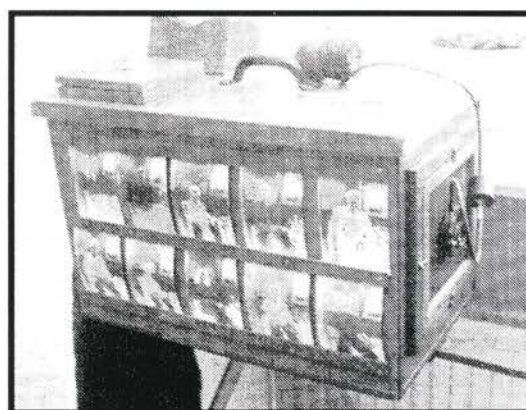
Storsamlaren Erwin Looek Meyer portrætteret af fotograf Jørgen Jensen, Odense.

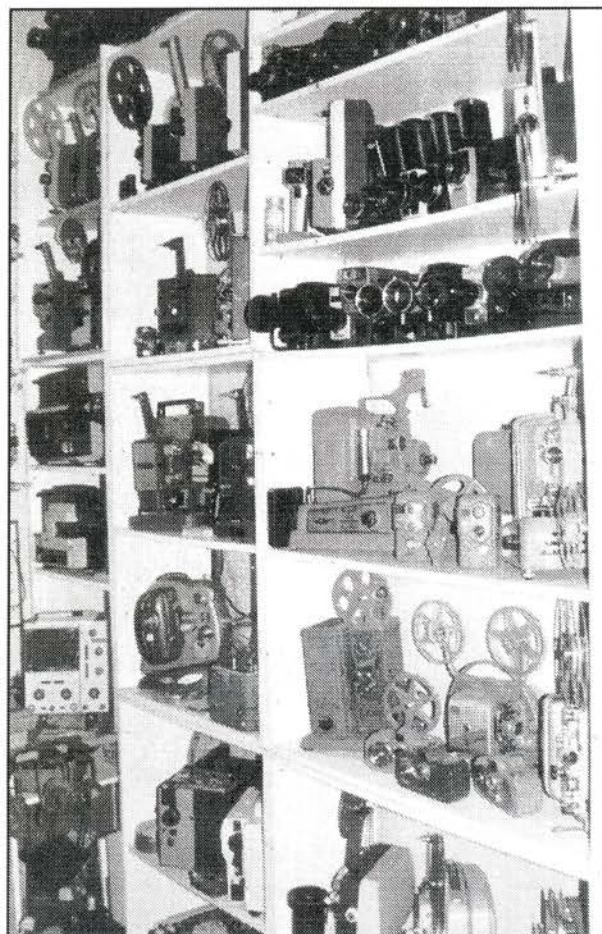
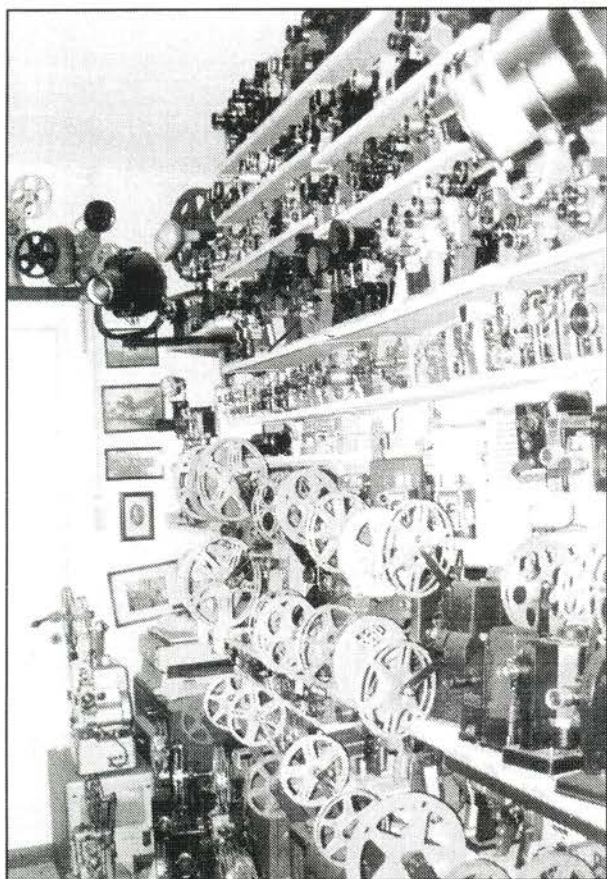
Blandt sit kære 'legetøj'.

Den 63-årige mekaniker Erwin Løock Meyer blev for ca. 25 år siden ramt af en uheldbredelig samlervirus, hvor alt håb er ude. Det specielle gen har han arvet efter sin flittigt fotograferende far, men det var Erwins søn, der provokerede genet frem ved at erhverve sig et gammelt fotografiapparat. Faderen ville ikke stå tilbage så det er blevet til mere end 4.600 fotografiske effekter - heldigvis er der god plads i deres bolig, et 3 etagers hus i Gildegade i Aabenraa. Fra kælder til kvist føler man sig hensat til Aladdins hule. Lagerdepotet er sikret og henlagt til byens gamle politistation.

Erwin Meyers mekaniske snilde og glæden ved tandhjul, som kan dreje og snurre, møtrikker, fjedre, 'gardiner' samt objektiver, har indebåret at samlingens mekaniske standard er meget høj. Erwin ringer ofte til Danmarks Fotomuseum eller autor får at få råd og vejledning, hvis egen ekspertise ikke slår til.

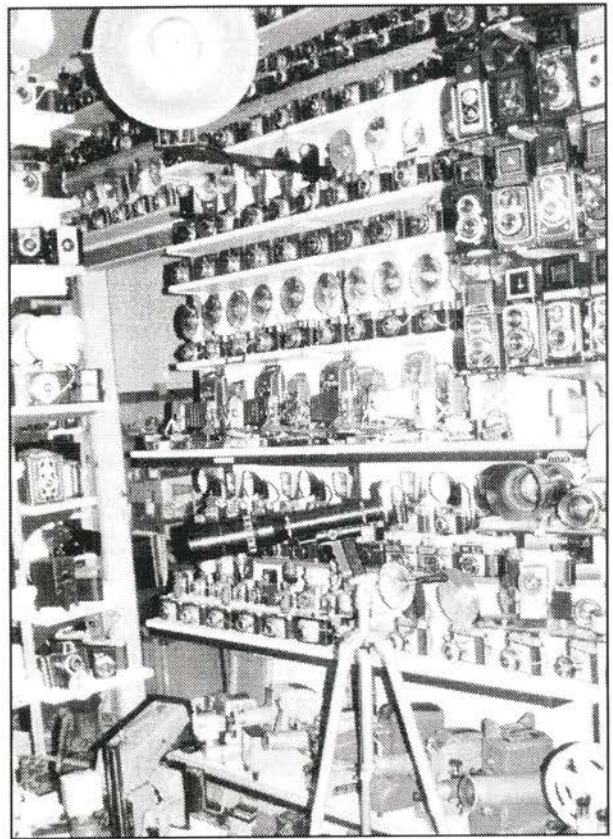
Et hæderkronet kanonapparat.

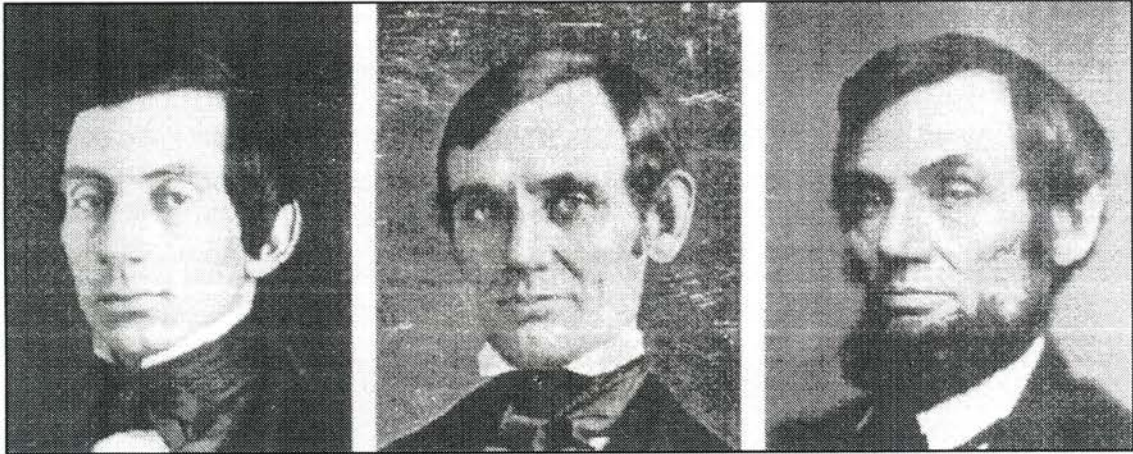
En enorm samling fotografiapparater, tilbehør og andet fotografika - opstillet i snorlige rækker - kommer man til at tænke på SIN gevinst - reol 4 - nr.18 fra højre. Men spørgsmålet er stadig: **hvem støver af?**

Foto-entusiasten i Gildegade er på ingen måde 'købmand', hvilket indebærer at han i stor udstrækning får de gamle sager forærende. Samlingen har mange sjældenheder bl.a. en kinesisk kopi af det tyske Leica-apparat, spionkameraer fremstillet af Carl Zeiss og anvendt af det østtyske sikkerhedspoliti Stasi. Samlingens mindste kamera er det japanske Crystar, men ikke mindst en VANDAFKOLET filmoptager er lidt af en sensation. I filmen "Hvem støver af?" er man ikke i tvivl - hjemme hos Ursula og Erwin Meyer deler man forhåbentlig den store opgave. Erwin Meyer håber, at de mange apparater en skønne dag kan få et blivende hvilested. Vi ønsker held og lykke med disse planer! ●

Som tinsoldaterstår 8 mm filmoptagerne på række.

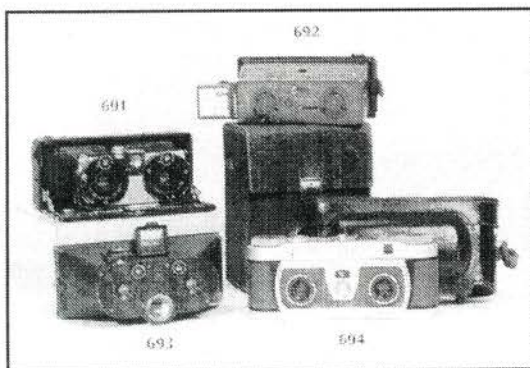
Det første billede - daguerreotypi af Abraham Lincoln 1841.

185 millioner dollars - for et daguerreotypi!

Når et daguerreotypi af den amerikanske præsident Abraham Lincoln bliver auktioneret i USA går det, som så meget andet, ikke stille af.

Portrættet af den 32-årige Lincoln (1809-1865) er 'aftaget' i august/september måned 1841, hvilket gør det til et af de tidligste. Daguerreotypiet blev erhvervet af en hr. Albert Kaplan i et galleri i New York. I auktionskataloget angivet som: 'Portræt af en ung mand'. Som et nationalt klenodie er vurderingsprisen sat i forhold til et maleri af Van Gogh.

Historien om daguerreotypiets historiske baggrund og hvorledes dets identiteter blevet bekræftet er spændende læsning (ca. 50 sider) tast: lincolinportrait@yahoo.com. ●

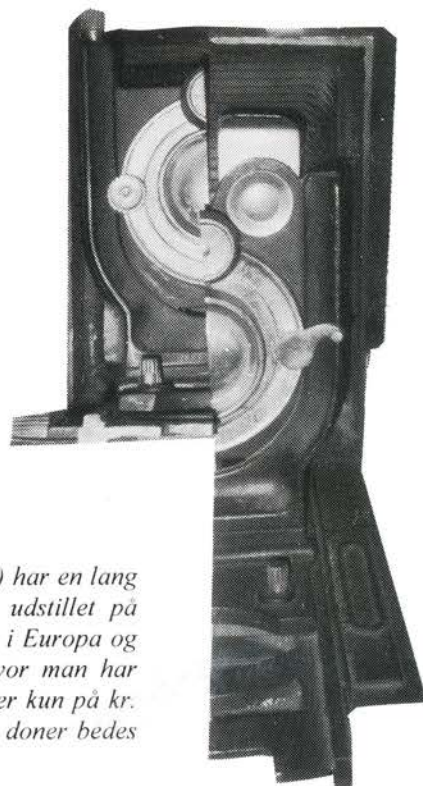
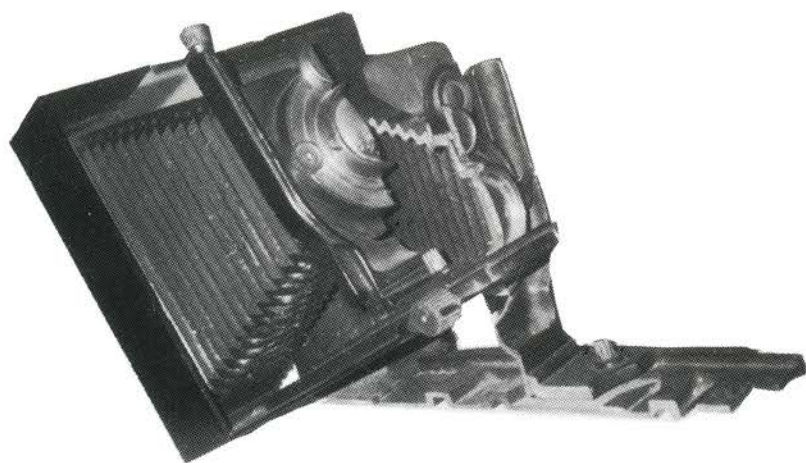
Det hæderkronede auktionsfirma i Bredgade afholdt den 5. oktober sin første fotografika-auktion med Lars Schwander fra Fotografisk Center som ansvarlig. 66 fotografiske effekter fra danske og udenlandske fotografier, fine gamle stereoskopkameraer samt diverse betragtere var på dagen klar til bortauktionering. Beklageligvis fik Objektiv's redaktion først i sidste øjeblik informationer om tid og sted - derfor udsendelse af et hastebrev til vore medlemmer.

Omkring 13 fotografier fandt sig nye ejere, priserne var en del svingende - der er nok lang vej til prisniveauet ude i den store verden.

Bedre gik det med stereoskopapparaterne, som tilsyneladende havde fundet dagens køber.

19 daguerreotypier fik hammerslag ved 6.000 kroner, hvilket må siges at være lidt af et fund. 3 ambrotypier, fejlagtigt angivet som daguerreotypier fandt ingen køber. 2 albuminfotografier fra 1870'erne af Forum Romanum og Peterskirken 'måtte lade livet' for en høj pris.

Det bliver interessant, om auktionshuset vil gentage 'spøgen' - en hel del af effekterne blev, dels udbudt og købt, af DFS's medlemmer. Hold ud - al begyndelse er svær! ●

Rigtig foto-kunst!

Den franske objekt-kunster Armand Fernandes (1928 -) har en lang række kunstværker på samvittigheden som har været udstillet på Louvre, museum Ludwig Köln, og andre førende museer i Europa og USA. Et af hans værker er næst frem til Danmark, hvor man har forsøgt at sælge det på en auktion i København. Prisen er kun på kr. 18.000 - rimeligt pris for et unika i bronze. Interesseret doner bedes ringe på 9722-5322, Danmarks Fotomuseum i Herning.

Foto: Tune Laug.

Stor høstauktion i Stockholm

Søndag den 25. november afholder LP FOTO i Stockholm sin 14:de auktion med 851 effekter. Auktionslisten indeholder mange fine ældre og nyere apparater. Der kan nævnes kameraer som: Zeiss IkonRullo Nettel (1.500,-), Ansco Memo 1927 (750,-), Zeiss Super Ikonta (1.700,-), rejse mahognikamera 9x12 cm (1.300,-), Kine Exakta Version 1 (14.900,-), herudover ca. 64 stk. Leica-apparater, heraf en del meget sjældne eksemplarer. En del Hasselbladapparater samt udstyr - herudover mange objektiver og andet tilbehør. De nævnte priser er SV.kr., husk man får ca. 130,- svenske kroner for ét hundrede danske.

Det flotte katalog kan rekvireres hos LP FOTO. Rådmandsgatan 39, 113 58 Stockholm.

Telf: 08- 442 95 70, fax:08 - 442 95 79. E-post: auktion@lpfoto.se. Hjemmeside: <http://www.lpfoto.se> P hjemmesiden kan man beundre de mange fine sager og afgive bud!

Efterlysning!

Søllerød Museum mangler en pærer til sit 16 mm Siemens fremviser: 100 volt/750w, 7.5A - P 28 s. Kontakt venligt Ole Schelde telf: 4581-2020.

Sven-Olov Sundin meddeler!

Interessante webadresser.

<http://members.tripod.com/srolleiklubben>

Alt om Rolleiflex.

<http://hem3.passagen.se/ovekfoto>

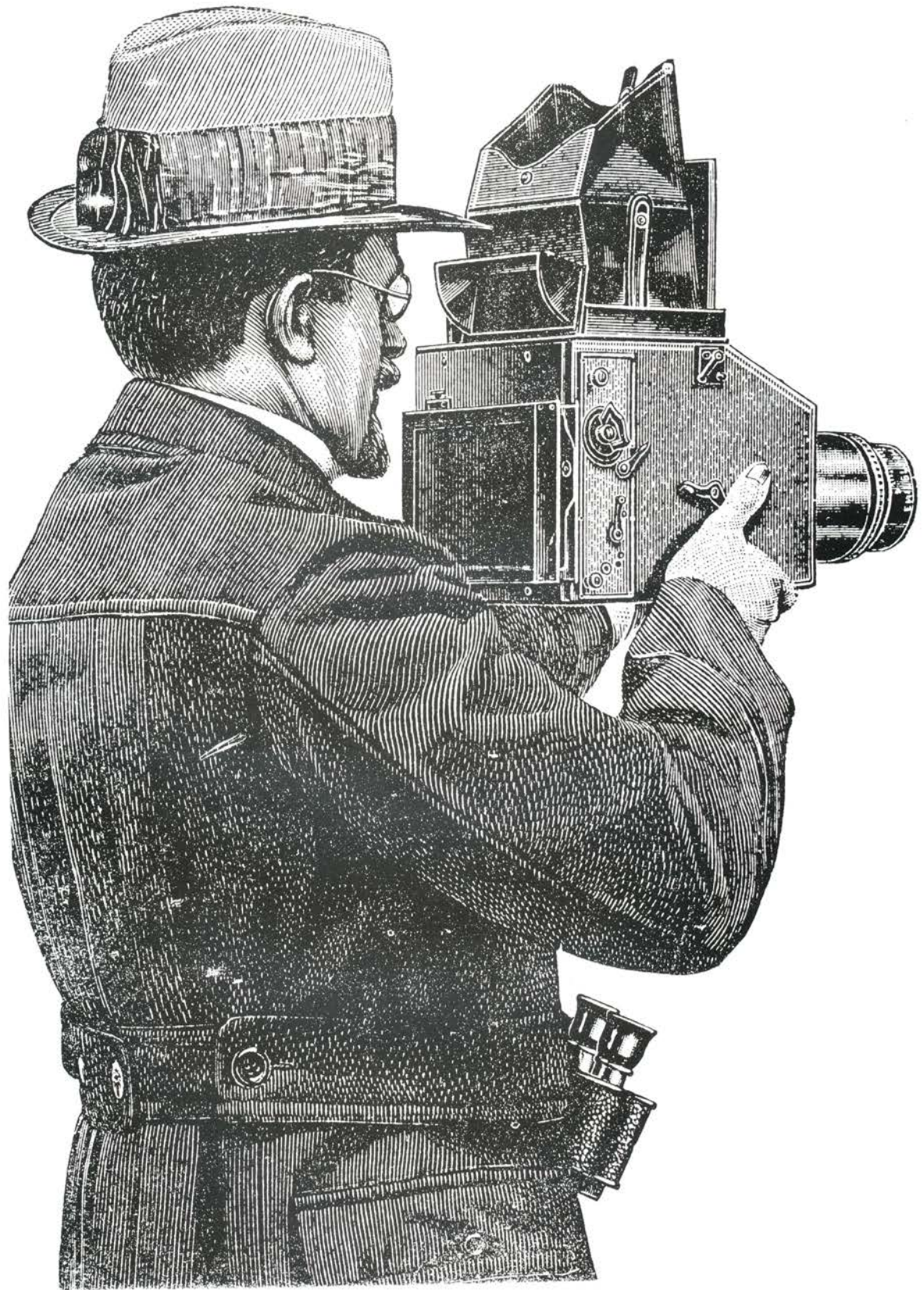
Her kan man besøge en svensk kamerasamlere ud over det sædvanlige.

November and December *Objectiv* appeared in the mailbox at the same time. November issue Nr. 90 is a complete biography of **Peter Elfelt** (1866-1931) photographer of royalty, cinematographer, and an outstanding personality.

Studio views, family, friends, his notebooks and decorations record achievements over 65 years. Don't miss it!

December 2000 Nr. 91 celebrates the **25th Anniversary** of the **Dansk Fotohistorisk Selskab** and Flemming Berendt has assembled early studio and workroom illustrations, photos of DFS events, book reviews to summarize the 25 active years. *Objectiv* has a distinct style of its own.

'DIT & DAT'

MØDEREFERAT

Torsdag 20. september

Egon Andersen og Ove Lyngsø præsenterede en række af Egons usædvanlige overblændings-diashow. 'Dommedag' illustrerede for os hvad der sker når bilen har fået magten. Med blændede lyseffekter fra krigen i Jugoslavien var man ikke i tvivl om hvad budskabet var. Godt skruet sammen og gennemtænkt. Historien om det københavnske karneval var ligeledes ramt på kornet - oprydningen den næste dags morgen var suveræn. Historien om 'den tørstige stille eksistens' Ole suppleret med Poul Dissing's sang var socialrealisme til og. Til sidst, men ikke mindst, fik vi gensynsglæde med KFAK's 100-års jubilæumsfilm og vor egen 25-års jubilæumsfilm, som var en gave fra den hæderkronede fotoklub. Alle morede sig over Egons eminente evne til at 'klippe og klistre' det hele sammen - intet øje varørt. Filmen vil nu bliver overført til video, således vil medlemmer, der ikke deltog i festlighederne få lejlighed til at se løjerne.

Lørdag 29. september

Efterårets loppemarked og anvisningssalg i København blev et beskedent tillobsstykke med kun ca. 55 fremmødte.

Loppemarkedsbordene var nok fyldte, men af meget svingende kvalitet på de opstille varer. Men, som altid, var det sociale samvær hyggeligt og berigende på mange måder. Efter den obligatoriske pause begyndte anvisningssalgslederen at samle sine tropper - alt var klar, og ræset kunne begynde. Her må man også sige at kvaliteten var meget blandet. - årsagen skal hentes i det faktum at der i stor udstrækning var tale om de sidste effekter fra et dødsbo. Det var herligt at opleve den gode stemning som Andreas og Hugo kan levere, for dermed at gøre anvisningssalget til en fornøjelig forrestilling. Omsætning kr. 7.040,-. Tak til alle for dagens succes!

Torsdag 18. oktober

Oldermand (inde) fotograf Inge Aasmul kendt som en af Danmarks bedste portrætfotografer havde afset tid til at komme og berette om atelierets mangeårige historie. Det blev imidlertid også en historie om hendes eget brogede liv med at opbygge sin store forretning, og alligevel have tid til at foretage nogle store rejser til udlandet. Et besøg i Kina blev fortalt med nogle meget flotte og illustrerende billeder fra det fjerne verdensrige.

En tur til Arabien var også blevet fastholdt ved en række smukke og beskrivende billeder fra en verden, hvis eksistens er baseret på det sorte guld. Frydefuld musik akkompagnerende de mange billeder.

En herlig aften i selskab med et levende engageret menneske med det store 'barnlige' talent, at kunne fortælle og gengive sine medmennesker med stor dygtighed.

Tak for en oplevelse. Som sædvanlig blev der 'skrottet' i lange baner.

Lørdag 6. oktober

Dagens møde var henlagt til Århus. Kaj Carlsen havde skaffet lokale i Langelandsgade, som var meget fint til formålet. Tak til Kaj. Mange ville gerne opstille til loppemarkedet - så bordene blev hurtigt fyldt op. Handel og fotohistorisk snak kom så småt igang, og medlemmerne cirkulerede mellem de mange borde, som var fyldt med grej fra forgangne tider. Kl. 11:00 bod værten Kjeld Jensen velkommen og foreningen bod på kaffe/the og en småkage. Da sulten begyndte at melde sig, omkring middagstid havde Kaj Carlsen sørget for at man kunne købe en lille anretning samt ol og vand. Det gav en god stemning og behageligt at man ikke skulle ud i byen for at spise. Det betød også at vi kunne begynde anvisningssalget en halv time tidligere end planlagt.

Jan Klinksgaard svang atter auktionshammeren - hvorefter der kom gang i buddene. Det blev et livligt anvisningssalg, hvor tingene skiftede ejere til pæne priser. Alt i alt blev det en meget fin dag, med mange fremmødte - et flot loppemarked og fin omsætning ved anvisningssalget - kr. 17.000! K.J. ●

*Man stöhnt und schwitzt, man flucht
und keucht,
das Opfer ist schon längst
entflocht.*

Anvisningssalgslisten til lørdag d. 29. sept. 2001

Nr.	Beskrivelse	Stand	Limit	H.slag
1	Konica Auto Ring & double cable release i æske.		50	
2	4 stk. div. ældre objektiver i lukkere.		80	
3	Novoflex bælg til Exakta		20	
4	Helios-44 objektiv, f.2/58mm.		5	
5	2 stk. Edixa skaktsøgere + mellemringssæt		50	
6	Jupiter objektiv, f.4/135mm.		70	
7	Novoflex-Noflexar, f.4/105mm.		60	
8	Schacht-Novoflex-Travenon, f.4,5/135 R		40	
9	C. Zeiss Jena Tessar, f.2,8/50 samt Carl Zeiss S-Tessar 4,5/150		60	
10	2 stk. Meyer Gorlitz Telefogar, f.3,5/90mm.		110	
11	Leitz måleup		150	
12	Gammel kondensator i messingfatning		30	
13	Kodak Vest-pocket med griffel		100	
14	Minox 35 EL m. B-taske		100	
15	2 kameraer: Steinette m. 3,5/45 samt "Beirrette k" m. Meritar		70	
16	Div. kassetter til pladekameraer.		80	
17	2 stk. gamle træstativer		80	
18	4 stk. Brownie plaskameraer.		20	
19	Kodak No.2A Folding Autographic Brownie m. griffel og taske		70	
20	Topcon RE-2, (lysm. def.), Soligor 4,5/25cm, close-up lens + 2 filtre	A-B	320	
21	Yashica Electro	A	30	
22	Rollei XF35 m. org. blitz, taske m. def. lynlås	A	100	
23	Minoita AL-F, (lysmåler ?), B-taske	A	10	
24	Land Camera, 900 Electric Eye	A	40	
25	BERTRAM lysmåler, fra 50'erne	A	10	
26	Voigtlander VITO Automatic, m. 1/2 B-taske		10	
27	Agfa Silette, B-taske	A	10	
28	Kodak No.2 Brownie m. læderbox, 120 film + dansk brugsanv.	A-B	30	
29	Zeiss Box Tengor 54/2 i box	A	40	
30	Voigtlander "Unoscop", vekselslæde, ekstra pære, i fiberkuffert	A-B	110	
31	Dr. Paul Wolff (Leicaeksperthen): "Sun-sea-shore", 3-sproget, 1936		60	
32	Dr. Paul Wolff: "Meine Erfahrungen mit der Leica", 1939		90	
33	Dr. Paul Wolff: "Meine Erfahrungen ... farbig", 1942		70	
34	Godtepose / rodekasse m. diverse		80	
35	KODAK FILM TANK, ca. 1900, i pænt lyst træ	A-B	30	
36	Box Tengor 6x9 i taske	B	40	
37	Olympus Pen EE, 1/2-format	A	80	
38	Kodak Retinette, B-taske	A	10	
39	Zeiss Contina, B-taske	A	40	
40	3 kameraer: Pouva 6x6, Dignette, Nettar 6x6, - alle lidt defekte.		50	
41	IKOPHOT lysmåler, - virker.		10	
42	Zeiss Nettar, 6x6, B-taske	A	20	
43	Voigtlander Vitomatic lia, B-taske	A	170	
44	Ricomite 88E, dobb. 8 smalfilm m. elektromotor	A	70	
45	View-Master stereo-viewer i org. carton, m. div. billedhjul	A	70	
46	No.1A Kodak Jr. med griffel		40	
47	No.2A Folding Cartridge Hawk-Eye, model B, med taske		100	
48	Kodak Duaflex		50	

Nr.	Beskrivelse	Stand	Limit	H.slag
49	No.2 Folding Autographic Brownie m. griffel			40
50	No.1 Pocket Kodak			80
51	No.2 Folding Autographic Brownie ("square-ended") med griffel			40
52	Mappe med div. brugsanvisninger: Ihagee, Exa, Exakta			60
53	Mappe med div. brugsanvisninger (A-O)			110
54	Mappe med div. brugsanvisninger (P-A), bl.a. Rolleiflex, Voigtl. og Zeiss			120
55	2 ferrotypier			80
56	Lot m. div. fotos			320
57	Lot m. div. fotos			200
58	Kodak "US-ARMY" fly-kamera, 24V, Ektar 7", m. rullefilmkassette	A-B		750
59	Voigtlander, 6x9, m. Scopar 4,5 samt Compur 1-1/200sek. og taske	B		160
60	Zeiss ikon samm klappeligt lysbill. app. til store dias, 35cm Zeiss obj.	B		380
61	Meyer Primotar, f.3,5/135mm. til Exakta			50
62	Meyer Primagon, f.4,5/35mm. til Exakta			60
63	Meyer Orestor, f.2,8/135mm. til Exakta			80
64	Pentacon, f.3,5/30mm. til Exakta			110
65	4 stk. fotobøger			40
66	Polaroid timer og blitz			5
67	Div. brugsanvisninger m.m.			50
68	View-Master mono projektor			30
69	Füllfix-Filmlader (bakelit) samt mørkekammerpose.			50
70	Div. Ihagee tilbehør, bl.a. skaktsøgere og mellemringe			180
71	3 stk. div. bordstativer			70
72	Div. Zeina tilbehør			220
73	Div. Voigtlander tilbehør			50
74	4 stk. ekstinktionsmålere			50
75	14 stk. div. selvløser			160
76	Zeiss ikon Nettar, 6x9, m. Novar Anastigmat samt taske			90
77	Zeiss ikon Nettar, 6x6, (518/16)			50
78	Zeiss ikon Cocarrette m. Dominar-Anastigmat, f.4,5/10,5cm.			100
79	Voigtlander Bessa, 6x9, m. Voigtar f.7,7			80
80	Voigtlander Bessa, 6x9 / 4,5x6, m. Voigtar f.4,5/11cm.			80
81	Benefice			40
82	Benefice			20
83				
84				
85				
86				
87				
88				
89				
90				
91				
92				
93				
94				
95				
96				

Anvisningssalgslisten til lørdag, d. 6. okt. 2001

Nr.	Beskrivelse	Stand	Limit	H-slæg
1	Kasse med 2 Duret-negativholder, 13x18	B		70
2	Tysk dagslysførstør. apparat m. grøn bælg, 9x12, uden objektiv.	B		110
3	Reproobjektiv, Nikkor-Q, 1:10, f=260mm.	A		300
4	Skaktsøger til Nikon F	AB		260
5	Diatremviser, Sawyers 500 R	B		60
6	ALPA-REFLEX mellemringssæt m.m.	A		240
7	Leitz mellemringssæt til Elmar f=5cm.	B		100
8	Leitz feinstell-Lupe 30x til Repro-Gerät "Loohw"	A		130
9	Leitz fotolubus til mikroskop m.m.	AB		500
10	Zeiss IKON Stuttgart, stereoforsats m. ORICAR 1:2.5 / 100mm, grå	A		3100
11	Zeiss IKON stereobriller (pap) med pol. glas, klassesæt (35 stk.)	A		500
12	Stero-Matic 500 View-Master fra 1954, virker.	AB		2800
13	Leitz dobbelt-trådudløser			50
14	No.2 Folding Autographic Kodak Jr. med griffel			50
15	Novoflex bælg til Exakta			70
16	No.1 Autographic Jr. med griffel			80
17	No.1A Autographic Jr. (mangler griffel)			80
18	No.1A Autographic Jr. (mangler griffel)			100
19	Zeiss Ikon Bob (510/2)			70
20	Zeiss Ikon Nettar, 6x9			70
21	Zeiss Ikon Nettar, 6x9 (515/2) m. taske			80
22	"Hapo 10" bælgkamera m. Steinheil Cassar f:3,8/10,5cm.			110
23	Kodak Vestpocket m. griffel og etui			90
24	Kodak Vestpocket m. griffel og etui			80
25	Diverse ihagee-tilbehør: Skaktsøgere, mellemringe m.m.			300
26	Kasse med diverse filtre			50
27	Diverse brugsanvisninger, brochurer m.m.			170
28	2 plastkameraer: Kodak Pony II + Brownie Reflex, synchromodel			60
29	Diverse gamle Kodak Wratten filtre (3" Sq.) i org. emballage.			60
30	Kasse m. div. blitzpærer og gamle kopieringsrammer.			150
31	Gammelt pladekamera.			190
32	Yashica MG-1 m. f.2,8/45mm.			10
33	Voigtlander Vito CLR m. Color Skopar f:2,8/50mm og B-taske			100
34	Retinette IA m. Reomar f:3,5/50mm. og B-taske	A		40
35	Exa II m. Domiplan f:2,8/50mm. og B-taske	B		190
36	Leica Fotografie, Årgang 61, 62, 76, 77, 78			90
37	Olympus AF-1 Twin 35/70, (frontlåg defekt).			40
38	Agfa Isolette II m. Apotar f:4,5/85mm. og B-taske, (lukker træg)			60
39	View-Master betragter med hjul	C		60
40	Agfa Clack + Agfa Isola 1			10
41	Kodak Jr. 0 m. Triskop			80
42	Zeiss Ikon Contessamat m. 2,8/Pantlar + Contina 2a m. Novar			70
43	Kodak 8mm-optager, federværk, Ektanar 6,3 - 13 - 24 mm. (OK)	(OK)		60
44	ITT 400 (110)	(OK)		10
45	Altix Altessa m. 2,9 Trioplan + Retinette 1b m. 2,8 Reomar			80
46	Bell & Howell Autoload 8mm-fremviser m. pære (i orden)			20
47	Voigtlander klap 6x9 m. 6,3 Voigtar			40
48	Canonet 28 m. 2,8/40 + Adox m. 3,5 Adoxar			20

Nr.	Beskrivelse	Stand	Limit	H-slæg
49	Asahi Pentax KX spejlrefleks m. 1,7/50, - lysmåler?			450
50	Leicaflex SL chrome m. Elmarit 2,8/35	B	3000 -	3000
51	Beauty Camera - Lightomatic 24x36 (japansk)	B		60
52	S.E.M. Kim Cross, 2,9/45	B		80
53	Agfa Karat, Solimar 1:3,5	B		140
54	Halina Simplette F, 126-kamera, Achromat	B		10
55	Proximeter	A		110
56	Mamiya-sekor zoom, 1:3,8	A		110
57	RE. Auto-Topcor, 1:5,6/20cm.	A		150
58	"Leica guide" og "Leicaflex guide" (fotokopi)			20
59	"Rolleiflex guide" og "Rolleicord guide" (fotokopi)			50
60	Minox guides (fotokopi)			80
61	Div. guides (Yashica, Canon, nikon, Mamiya), (fotokopi)			20
62	Æsker med glaspladenegativer samt tørrestativer til plader			90
63	Eastman Negative Album, Size 3-1/4 x 5-1/2, (ubrugt)			50
64	Kasse med div. filtre			60
65	2 stk. Voigtlander Brilliant			160
66	Exakta 110 EF m. org. emballage og brugsanv.			30
67	Agfamatic 3000 + Agfamatic 2000 + Hanimex XP-2 automatic	B/C		20
68	Zeiss Ikon Contina			40
69	Braun Super Paxette			150
70	Bolex Paillard B8 LA			80
71	Olymus PEN-EE			40
72	Kodak Retina Ib, Xenar 2,8/50mm			100
73	Kodak Retina I (type 141), Ektar 3,5/5cm.			160
74	Pladekamera 13x18 cm. Uden lukker og optik			150
75	Budtz 1			100
76	Exa II, Travenar 2,8/50mm.			100
77	Zeiss Ikon Ikonflex Ic, Tessar 3,5/75mm.			320
78	Benefice			60
79				
80				
81				
82				
83				
84				
85				
86				
87				
88				
89				
90				
91				
92				
93				
94				
95				
96				

MØDERÆKKEN:

17/1 - 21/2 - 24/2 (Århus) 21/3

Østerbro Medborgerhus - Århusgade 103, København Ø.

Mødetid kl. 19:30

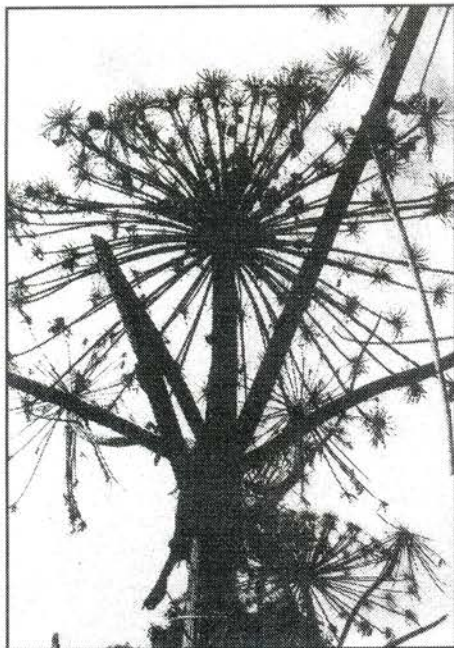
Torsdag 17. januar

Under overskriften 'Billederne er intet. Det der skrives om dem er alt'. Om tyveriet af fotografien vil

Billedskribenten Tage Poulsen causere omkring dette og meget andet. 40 år som fotograf, observatør og skribent på den fotografiske scene - det er den ballast aftenens foredragsholder vil præsentere. Resterne af 'skrottet' fra år 2001 vil blive udbanket.

Torsdag 21. februar

Kurt og Nina Nissen har i mange år delt hobby. De arbejder med fotografiet som kunstnerisk udtryk. Redskabet er brugen af de gamle fotografiske processer: cyanotypi, kalotypi, van dyke, fotopolymergravure, gummitryk og bruntoning. Manipulering, udblegning og håndkolorering er de midler og mål som skaber deres usædvanlige billeder. Eksempler og gode råd vil blive præsenteret. En lang række danske og internationale priser har ægteparret modtaget gennem tiderne bl.a. Fédération Internationale De l'art Photographique i Frankrig. 'Skrotsalget synes at være en uundværlig afslutning på aftenens program

JYLLANDSMØDE

Loppemarked & skrotsalg i Århus

Søndag den 24. februar

I 'Beboerhuset' Langelandsgade 52a,
8000 Århus C

*

Program

Kl. 10:30

Vi mødes i 'Beboerhuset' - hvor man gør klar til loppemarked. Kjeld Jensen byder på en

opstilling af

'mahogni & messing'.

*

Ca. Kl. 12:00

Middagspause.

*

Kl. 13:00

Bjarne Meldgaard fra Danmarks Fotomuseum viser nyheder - bl.a. hjemmebyggede kameraer fra museets samling.

*

Kl. 14:00

'Skrotsalg' uden salær. Tilmelding på dagen - ryd op i gemmerne og gør dagen festlig!

*

Kl. 15:00

Oprydning!

*

Foreningen byder på kaffe/the og småkager
Let middagsanretning samt øl & vand kan købes.

Vel mødt!

*

**TILMELDING SENEST 15. februar
FOR BORDPLADS!**

Kjeld Jensen

Høbrovej 19,

6950 Ringkøbing

TELEFON: 9733-5816

E-mail: kjeld5@jensen.mail.dk

Torsdag 21. marts

Med stereoskopbriller vil man kunne opleve forskellige kategorier af stereoskopiske optagelser. Hovedvægten på Poul Winstrøms forevisning vil dog være en præsentation af hans hjemmefremstillede ultrahurtige lukker - som er i stand til at 'fryse' en vanddråbe eller afsløre flyvende insekters bevægelser. For de 'hungrende' er der afslutning med 'skrotsalg'.

Cabinets- og visitkortsamler!

Lillian Bodnia og andre fotografi-interesserede mødes næste gang **den 24. april og 20. juni 2002.** på adressen: Biblioteket Danasvej 30B, Frederiksberg. Har man spørgsmål vedr. disse mødeaftener kan Lillian Bodnia kontaktes på telf: 3887-0448.
Alle er velkomne!

VÆRKSTEDSAFTENER

De succesrige værkstedsaftener fortsætter i den kommende sæson under titlen: renover selv dine apparater!

Medbring værktøj og arbejdslampe. En række emner vil blive taget op, teoretisk og praktisk - medlemmer som ønsker at deltage uden at skille noget ad, er også velkomne. Tilmelding er ikke nødvendig.

Værkstedsaftenerne afvikles i Østerbro Medborgerhus på følgende datoer:

Den 30. januar samt 6. marts 2002.

Vi mødes i lokale nr. 1. kl. 19:30.

Har du forslag til emner, så ring til Svend Frederiksen.
Telf: 5534-0819.

Velkommen!

Vedr. indbetaling af kontingent!

Betalingsfristen den 1. februar 2002 bedes overholdt - idet efterforsendelse af Objektiv koster kr. 18,- pr. nummer.

Kontingent for Danmark og det øvrige Norden er kr. 300,- . For resten af Europa kr. 400,-

God Jul!

Rettelse:

Objektiv nr.93, s.2 vises en specialkonstrueret stol og stativ. Begge dele hidrører fra Århus Politihistoriske Samling ifølge Poul Ruggaard Porse, Århus.

Nye medlemmer

Ole Jürgens
FO - 460 Nordskali
Færøerne.

Viggo Haarlov
Upsalagade 24, i.
2100 København Ø.

Thomas Bubandt Nielsen
Holmkærvej 44,
8380 Trige.

Jens Bager (Lydteknik).
Asavænget 34,
2800 Lyngby.

Henri Gath
Rebikkavej 23,
2900 Hellrup.

Erik Glass
Søglimt 16,
Gunsømagle
4000 Roskilde.

Velkommen!

Landsmøde & Generalforsamling i Odense Søndag den 21. april

Fabrikvej 7 DK-6270 Tønder
Telefon 7372 3211

NJAL FOTO
NJALSGADE 22 - 2300 KBH. S. 3254 5590

Fax: 3254 3858

Kodak A/S

Guldalderen 14-18
Postboks 500
2640 Hedehusene

**Kamera-
specialisten**

FREDERIKSSUNDSVEJ 136 - 2700 BRØNSHØJ -
TELF/FAX: 3860- 6317.

AGFA

**GOECKER
PROF-SERVICE
35821100**

Tirangade 13A • 2200 København N
Postbox 666 • Fax 35 82 52 00

Polaroid

Toftebakken 2 G
Postboks 9
3460 Birkerød Tlf. 45 82 52 90
Fax 45 82 52 95.

Christianshavns

FOTO

brugt foto
købes -
køb - salg -
bytte

FILM fremkaldes
og kopieres

artikler TORVEGADE 55

Telefon: 3257 7871

ALT I TRYKSAGER

IDÉ/LAYOUT, DTP, REPRO.
1, 2 & 4-FARVE OFFSET, DIGITALT TRYK,
MASSEKOPI, FARVEKOPI, GIGANTKOPI
BOGBIND OG USTANSNING

TOBEMO OFFSET A-S

SMEDEVANGEN 2 • 3540 LYNGE • TLF. 48 19 28 48

FOTO SLARAFFENLAND
Platan Foto

VESTERBROGADE 179
Telefon 3321 4476

Åbent: ma.-to. 9-17.30, fr. 9-19, lø. 9-13
50% RABAT PÅ FOTOARBEJDE - POSTORDRE

Fax: 3131 1416

PREUSS FOTO 2000

Østerbrogade 54 - 2100 København Ø. Telf: 3542 7117

COLOR FOTO
FREDERIKSBERG

COLOR FOTO
ESPERGÆRDE

HØRSHOLM FOTO
HØRSHOLM

3 8 1 0 8 2 1 3 4 9 1 3 2 3 7 7 4 5 8 6 0 3 5 0

BESTYRELSEN - ADRESSER M.M:

Formand:

Svenn Hugo
Orebyvej 27.
4990 Sakskøbing.
Tlf: 5470 5595
vildmanden@email.dk

Næstformand & anvisningssalgsleder:

Leif Germann Jensen
Gl. Kongevej 172c.II.
1850 Frederiksberg C.
Tlf: 3321 4367 (helst 10-11)
leif-gj@vip.cybercity.dk

Æresmedlemmer:

Sigfred Løvstad
John Philipp
Kurt Petersen
Flemming Berendt

Redaktør:

Flemming Berendt
Postboks 49
Teglårdsvej 308.
3050 Humlebæk.
Tlf. og fax: 4919 2299
<http://home0.inet.tele.dk/dfs/>

Kasserer:

Svend Erik Jeppesen
Arnakvej 74.
8270 Højbjerg.
Tlf.: 8627 2124
l-se.jeppesen@mail.dk
Giro konto nr. 1 50 64 47
Kontingent kr. 300,-

Bestyrelsesmedlemmer:

Allan Bunton
Peter Bangs vej 233. I.tv.
2500 Valby. Telf.

Møder: København:

3. torsdag i måneden kl. 19.30.
I perioden september - april.
Østerbro Medborgerhus
Arhusgade 103. 2100 Købh. Ø.
Tlf: 3538 1294

Jyllands/afdeling:

Kjeld Jensen
Høbrovej 19. Hvingel
6950 Ringkøbing.
Tlf.: 9733 5816
kjeld5@worldline.dk

Møder: Jylland:

Oktober og januar/februar

Skiftende steder:

År 2001: i Århus.

Redaktion

Objektiv udsendes i april, september og december. Gamle numre kan købes.

Ca. hvert andet år udsendes en opdateret medlemsliste.

Indholdsfortegnelse over alle numre af Objektiv kan rekvireres.

Henvendelse: Flemming Berendt.

internet & e-post:

dfs@post.tele.dk
<http://home0.inet.tele.dk/dfs/>

Webmaster

Peter Haagen
Tlf.: 8669-6057.
haagen@post6.tele.dk

Økonomi & adresseændring:

Kontingent: Danmark & Norden kr. 300,-. Øvrige Europa kr. 400,-. (Medlemsperiode: 1. Januar til 31. december).

Girokort udsendes med decembernummeret af Objektiv.

Kontingentet skal være betalt senest **1. februar**. DFS's gironummer **150-64 47**

Henvendelse: Svend Erik Jeppesen.

Anvisningssalg & loppemarked:

Medlemskab af DFS er obligatorisk for at kunne deltage i anvisningssalg. Sælger og køber betaler hver 12.5% i salær til DFS.

Skriftligt bud fremsendes til anvisningssalgslederen. Anvisningssalg afholdes ved generalforsamlingen i Odense i april, i oktober i Jylland. Desuden i september og december i København. Derudover afholdes loppemarked i januar/februar, april, september og oktober.

Henvendelse: Leif Germann Jensen.

Tilmelding af fotografika pr. post eller e-mail senest **1. marts, 10. august og 1. november**.

Gl. Kongevej 172C.II, 1850 Frederiksberg C. Tlf: 3321 4367 (helst 10-11). leif-gj@vip.cybercity.dk

Medlemmer kan fremsende BUD pr. telf, brev eller e-mail.

Følgende har bidraget med materiale eller andet:

Danmarks Fotomuseum - Cote Cuculiza - Peter Haagen - Dorte Pedersen - Paul Bunin - Anita Schulin

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af skriftet samt dele deraf er KUN tilladt efter skriftlig tilladelse fra Dansk Fotohistorisk Selskab.

No part of this publication may be reproduced in any form without permission in writing from the Copyright holder.

Copyright Dansk Fotohistorisk Selskab ©. All right reserved under international Copyright Convention.

Indsendt materiale er underlagt bladets almindelige layout. ISBN 0107-6329 Denmark

Tryk: PE Offset, Tømrervej 9, 6800 Varde.

POSTBESØRGET BLAD
NR. 51049 (8245 ARC).

С НОВЫМ ГОДОМ ! ❄️

PHOTOGRAFICA
CLASSIC CAMERAS

SKINDERGADE 41 • 1159 KØBENHAVN K • TEL 33141215 • WWW.PHOTOGRAFICA.COM

